T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

YETİŞKİNLERDE ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ, BAĞLANMA STİLLERİ VE KİŞİLERARASI BAĞIMLILIK EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA TUĞÇE ÖZDAMAR

İSTANBUL – 2025

T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

YETİŞKİNLERDE ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ, BAĞLANMA STİLLERİ VE KİŞİLERARASI BAĞIMLILIK EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA TUĞÇE ÖZDAMAR

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi RUKİYE KÖROĞLU

İSTANBUL – 2025

KABUL VE ONAY

Büşra Tuğçe ÖZDAMAR tarafından hazırlanan "Yetişkinlerde Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası Bağımlılık Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışmasının savunma tarihi 01.07.2025 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliği ile İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	İmza
Danışman	
Dr. Öğr. Üyesi Rukiye KÖROĞLU	……..……
Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Kader BAHAYİ	……..……
Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Gülçin ŞENYUVA	……..……

İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun …….. tarih ve …….. sayılı kararıyla onaylanmıştır.

…….

Doç. Dr. Bülent DEMİR

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

BÜŞRA TUĞÇE ÖZDAMAR

01.07.2025

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, benim için yalnızca akademik bir emeğin ürünü değil; aynı zamanda hayatım boyunca edindiğim deneyimlerin, karşılaştığım insanların ve onların bana 27 yıllık yaşamımda kattığı olumlu ve olumsuz izlerin bir sonucudur. Benim için oldukça zor ve stresli olan bu süreçte, yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen sevdiklerime teşekkürü borç bilirim.

Tez konumun belirlenmesinde, hayat tecrübeleri ve rehberliğiyle bana ilham olan hem ablam hem de arkadaşım sevgili Özge ÖZDAMAR'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Onun desteği ve yol göstericiliği, bu çalışmanın şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Tez yazım süreci boyunca yaşadığımız zorlukları ve belirsizlikleri birlikte aşarak hem duygusal hem de akademik anlamda birbirimize güç ve destek olduğumuz değerli yüksek lisans sınıf arkadaşlarım, dostlarım ve aynı zamanda meslektaşlarım Büşranur KIRIKTAŞ ve İsmihan ÖZKULELİ'ye gönülden teşekkür ederim. İyi ki yollarımız kesişti ve aynı sıraları paylaştık. Bu yolculuk birlikte çok daha keyifli ve anlamlıydı.

Ayrıca, hayatımın her aşamasında yanımda olan; maddi ve manevi emekleriyle bugünlere gelmemi sağlayan değerli aileme sonsuz teşekkür ederim. Onların sabrı, sevgisi ve desteği, bu çalışmanın arkasındaki en güçlü dayanak olmuştur. İyi ki benim ailemsiniz, sizi çok seviyorum.

Bu tezin, akademik literatüre ve insan ilişkilerini anlama çabalarına mütevazı bir katkı sunmasını; aynı zamanda beni bu noktaya taşıyan tüm değerli insanların emeklerinin bir yansıması olmasını diliyorum. Bu çalışmanın ortaya çıkmasına katkıda bulunan herkese minnettarım.

BÜŞRA TUĞÇE ÖZDAMAR

01.07.2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR ..... **i**
TABLO LİSTESİ ..... **ii**
ÖZET ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
GİRİŞ **1**
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE **5**
1.1. Kişilerarası Bağımlılık 5
1.1.1. Kişilerarası Bağımlılık Kavramı 5
1.1.2. Kişilerarası Bağımlılığın Teorik Temelleri 8
1.1.3. Kişilerarası Bağımlılığın Boyutları 11
1.2. Ebeveynlik Biçimleri 14
1.2.1. Ebeveynlik Biçimleri Kavramı 14
1.2.2. Ebeveynlik Biçimlerine İlişkin Teorik Yaklaşımlar 16
1.2.3. Young Ebeveynlik Biçimleri Modeli 19
1.2.4. Ebeveynlik Biçimleri ile Kişilerarası Bağımlılık Arasındaki İlişki 20
1.3. Bağlanma Stilleri 22
1.3.1. Bağlanma Teorisi ve Tarihsel Gelişimi 22
1.3.2. Bağlanma Stillerinin Sınıflandırılması 24
1.3.3. Yetişkin Bağlanma Stilleri 25
1.3.4. Bağlanma Stilleri ile Kişilerarası Bağımlılık Arasındaki İlişki 27
1.4. İlgili Araştırmalar 31
1.4.1. Ebeveynlik Biçimleri ve Kişilerarası Bağımlılık İlişkisine Yönelik Araştırmalar 31
1.4.2. Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası Bağımlılık İlişkisine Yönelik Araştırmalar 36
BÖLÜM 2. YÖNTEM **43**
2.1. Araştırma Modeli 43
2.2. Evren ve Örneklem 43
2.3. Veri Toplama Yöntemi 43
2.4. Veri Toplama Araçları 44
2.4.1. Sosyodemografik Bilgi Formu 44
2.4.2. Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ) 44
2.4.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-II) 45
2.4.4. Kişilerarası Bağımlılık Ölçeği (KBÖ) 45

2.5. Verilerin Analizi 46
BÖLÜM 3: BULGULAR 47
3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri 47
3.2. Güvenilirlik Analizi 49
3.3. Normal Dağılım Analizi 50
3.4. Tanımlayıcı İstatistikler 52
3.5. Korelasyon Analizi 53
3.6. Regresyon Analizi 57
3.7. Fark Testleri 61
3.7.1. Yaşa Yönelik Bulgular 61
3.7.2. Cinsiyete Yönelik Bulgular 65
3.7.3. Eğitim Durumuna Yönelik Bulgular 68
3.7.4. Medeni Duruma Yönelik Bulgular 71
3.7.5. Anne Eğitim Durumuna Yönelik Bulgular 75
3.7.6. Baba Eğitim Durumuna Yönelik Bulgular 79
3.7.7. Anne/Baba Birliktelik Durumuna Yönelik Bulgular 83
3.7.8. Anne Kaybı Durumuna Yönelik Bulgular 87
3.7.9. Baba Kaybı Durumuna Yönelik Bulgular 90
3.7.10. Psikiyatrik/Psikolojik Tedavi Görme Durumuna Yönelik Bulgular 92
BÖLÜM 4: TARTIŞMA 96
SONUÇ VE ÖNERİLER 113
KAYNAKÇA 117
EKLER 126
ÖZ GEÇMİŞ 137

KISALTMALAR

DEPSDA : Deprem Psikososyal Destek Ağı

DSM : The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

KBÖ **:** Kişiler Arası Bağımlılık Ölçeği

n **:** Frekans

Ort. **:** Ortalama

PGD : Prolonged Grief Disorder

RPT : Relationship Profile Test

sf. : Sayfa

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

ss : Standart Sapma

vd : ve diğerleri

YEBÖ **:** Young Ebeveynlik Ölçeği

YİYE **:** Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

YPI : Young Parenting Inventory

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri 48
Tablo 2: Güvenilirlik Analizi Sonuçları 49
Tablo 3: Normal Dağılım Analizi Sonuçları 51
Tablo 4: Tanımlayıcı İstatistiksel Analiz Sonuçları 52
Tablo 5: Ebeveynlik Biçimleri ve Bağlanma Stilleri ile Kişilerarası Bağımlılık Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları 54
Tablo 6: Anne Ebeveynlik Düzeylerinin Kişilerarası Bağımlılık Toplam Üzerine Etkisi 58
Tablo 7: Baba Ebeveynlik Düzeylerinin Kişilerarası Bağımlılık Toplam Üzerine Etkisi 59
Tablo 8: Bağlanma Biçimlerinin Kişilerarası Bağımlılık Toplam Üzerine Etkisi 60
Tablo 9: Yaşa Göre ANOVA Analizi Sonuçları 62
Tablo 10: Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları 66
Tablo 11: Eğitim Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları 68
Tablo 12: Medeni Duruma Göre ANOVA Analizi Sonuçları 71
Tablo 13: Anne Eğitim Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları 75
Tablo 14: Baba Eğitim Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları 79
Tablo 15: Anne/Baba Birliktelik Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları 84
Tablo 16: Anne Kaybı Durumuna Göre T-Testi Sonuçları 88
Tablo 17: Baba Kaybı Durumuna Göre T-Testi Sonuçları 90
Tablo 18: Psikiyatrik/Psikolojik Tedavi Görme Durumuna Göre T-Testi Sonuçları 92

ÖZET

İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yetişkinlerde Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası Bağımlılık Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Büşra Tuğçe ÖZDAMAR

Yüksek Lisans Tezi

Psikoloji Anabilim Dalı / Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Rukiye KÖROĞLU

Temmuz, 2025 – 137

Bu araştırmanın temel amacı, bağlanma stilleri ve algılanan ebeveyn biçimleri ile kişiler arası bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bununla birlikte, kişiler arası bağımlılık düzeyi, bağlanma stilleri ve algılanan ebeveyn biçimlerini bazı sosyodemografik değişkenler açısından incelemek de çalışmanın alt amaçları arasında yer almaktadır. Araştırmada nicel bir yaklaşım benimsenmiş ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, 18 yaş ve üzerindeki yetişkin bireyden gelişigüzel örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 415 katılımcıdan (291 kadın, 124 erkek) oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında Sosyodemografik Bilgi Formu, Young Ebeveynlik Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ve Kişilerarası Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Korelasyon analizi bulgularına göre, ebeveynlik biçimlerinin çoğunluğu kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler göstermiştir. Bunun yanında, kaygılı ve kaçıngan bağlanma ile kişilerarası bağımlılık arasında da pozitif ilişkiler bulunmuştur. Regresyon analizi sonucunda, anne ebeveynlik biçimlerinden yalnızca Koşullu/Başarı Odaklı alt boyutu kişilerarası bağımlılığı anlamlı düzeyde yordarken, baba ebeveynlik biçimlerinin hiçbiri anlamlı yordayıcı olmamıştır. Bağlanma stilleri açısından, kaygılı bağlanma kişilerarası bağımlılığın en güçlü yordayıcısı olarak tespit edilmiştir. Sosyodemografik değişkenlere göre yapılan analizlerde önemli farklılıklar bulunmuştur. Kadın katılımcılar, erkek katılımcılara kıyasla daha yüksek kaygılı bağlanma ve kişilerarası bağımlılık düzeyleri sergilemiştir. Genç yetişkinlerin ebeveynlerini daha kontrol edici, koruyucu ve başarı odaklı olarak algıladıkları bulunmuştur. Bekar katılımcılar, ebeveynlerini daha kontrol edici, koruyucu ve başarı odaklı olarak algılamakta, aynı zamanda daha yüksek kaygılı ve kaçıngan bağlanma düzeyleri sergilemektedir. Üniversite mezunu katılımcılar hem lise mezunlarına hem de lisansüstü eğitim alan katılımcılara göre daha yüksek kişilerarası bağımlılık düzeyleri göstermektedir. Bu çalışmanın bulguları, erken dönem ebeveyn-çocuk ilişkilerinin ve bağlanma deneyimlerinin yetişkinlikteki kişilerarası bağımlılık örüntülerini şekillendirmede kritik rol oynadığını göstermektedir. Sonuçlar, klinik uygulamalarda bireylerin ebeveynlik deneyimleri ve bağlanma stillerinin değerlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma Stilleri, Ebeveynlik Biçimleri, Kişilerarası Bağımlılık

ABSTRACT

Istanbul Kent University Postgraduate Education Institute

Investigation of the Relationship Between Perceived Parenting Styles, Attachment Styles and Interpersonal Dependency Tendency in Adults

Büşra Tuğçe ÖZDAMAR

Master Thesis

Department of Psychology / Clinical Psychology

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Rukiye KÖROĞLU

July, 2025 – 137

The primary aim of this research is to examine the relationship between attachment styles, perceived parenting styles, and interpersonal dependency levels. Additionally, investigating interpersonal dependency levels, attachment styles, and perceived parenting styles in terms of certain sociodemographic variables is among the sub-objectives of the study. A quantitative approach was adopted in the research, and a correlational survey model was used. The research sample consists of a total of 415 participants (291 women, 124 men) selected through convenience sampling method from adults aged 18 and above. The Sociodemographic Information Form, Young Parenting Inventory, Experiences in Close Relationships-Revised, and Interpersonal Dependency Inventory were used for data collection. According to correlation analysis findings, the majority of parenting styles showed significant positive relationships with interpersonal dependency. Additionally, positive relationships were found between anxious and avoidant attachment and interpersonal dependency. As a result of regression analysis, only the Conditional/Achievement-Oriented sub-dimension of maternal parenting styles significantly predicted interpersonal dependency, while none of the paternal parenting styles were significant predictors. In terms of attachment styles, anxious attachment was identified as the strongest predictor of interpersonal dependency. Significant differences were found in analyses conducted according to sociodemographic variables. Female participants exhibited higher levels of anxious attachment and interpersonal dependency compared to male participants. It was found that young adults perceived their parents as more controlling, protective, and achievement-oriented. Single participants perceive their parents as more controlling, protective, and achievement-oriented, while also exhibiting higher levels of anxious and avoidant attachment. University graduate participants show higher levels of interpersonal dependency compared to both high school graduates and postgraduate education participants. The findings of this study demonstrate that early parent-child relationships and attachment experiences play a critical role in shaping interpersonal dependency patterns in adulthood. The results emphasize the importance of evaluating individuals' parenting experiences and attachment styles in clinical practice.

Keywords: Attachment Styles, Interpersonal Dependency, Parenting Styles

GİRİŞ

İnsan yaşamının temel yapı taşlarından biri olan kişilerarası ilişkiler, bireylerin psikolojik sağlığı ve genel yaşam kalitesi üzerinde derin etkiler yaratmaktadır. Bu ilişkilerin nasıl kurulduğu, sürdürüldüğü ve hangi faktörlerin bu süreçleri biçimlendirdiği, psikoloji literatüründe uzun yıllardır araştırılan önemli konular arasında yer almaktadır. Günümüzde sosyal yaşamın karmaşıklığının artmasıyla birlikte, kişilerarası ilişkilerde bağımlılık eğilimleri daha görünür hale gelmiş ve önemli bir psikolojik değişken olarak öne çıkmıştır (Zeinali vd., 2021).

Kişilerarası bağımlılık, değerli görülen diğer insanlarla yakın ilişki kurma, etkileşim halinde olma ve güvenme ihtiyacı etrafında şekillenen düşünce, inanç, duygu ve davranışların karmaşık bir bütünü olarak tanımlanmaktadır (Hirschfeld vd., 1977). Bu yapı, normal yetişkin kişilik gelişiminin doğal bir parçası olmakla birlikte, aşırı düzeylerde ortaya çıktığında depresyon, alkolizm ve diğer duygusal bozuklukların gelişiminde risk faktörü oluşturabilmektedir (Hirschfeld vd., 1977). Dolayısıyla, kişilerarası bağımlılık eğiliminin hangi değişkenlerle ilişkilendiğini anlamak hem teorik hem de klinik açıdan önem taşımaktadır.

Kişilerarası bağımlılık araştırmalarının tarihsel gelişimi incelendiğinde, bu alanın sağlam teorik temellere dayandığı görülmektedir. Hirschfeld ve arkadaşlarının (1977) öncü çalışması, kişilerarası bağımlılığı üç temel bileşen üzerinden tanımlamış: başkalarına duygusal güven, sosyal özgüven eksikliği ve özerklik iddiası. Bu model, sonraki araştırmalar için temel teşkil etmiş ve kavramın ölçülebilir hale getirilmesine önemli katkı sağlamıştır. Bu temelden hareketle, kişilerarası bağımlılığın gelişiminde etkili faktörleri inceleyen çalışmalar literatürde önemli bir yer edinmiştir. Örneğin, Bornstein (1992), aşırı koruyucu ve otoriter ebeveynlik biçimlerinin bağımlılık gelişiminde belirleyici olduğunu vurgulamıştır. Mongrain (1998) ise, bilişsel ve kişilerarası depresyon modellerini entegre ederek, bağımlı kişilik özellikleri ile olumlu ebeveyn temsilleri arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir.

Ebeveynlik biçimleri ve kişilerarası bağımlılık ilişkisinin daha ayrıntılı ele alındığı araştırmalar, alan yazını önemli ölçüde derinleştirmiştir. Soenens ve arkadaşları (2010), psikolojik kontrolün bağımlılık eğilimini artırabileceğini, Kins ve diğerleri (2012) ise bağımlılık odaklı ebeveynliğin işlevsiz bağımlılık davranışlarıyla bağlantılı olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, Odenweller ve diğerleri (2014) aşırı koruyucu ebeveynliğin gençlerde nevrotik eğilimler ve bağımlılık ile ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

Bağlanma teorisi perspektifinden yapılan çalışmalar da konuyu başka bir açıdan aydınlatmaktadır. West ve diğerleri (1993), kaygılı bağlanmanın kişilerarası bağımlılıkla güçlü bir bağlantısı olduğunu göstermiştir. Fowler ve arkadaşları (2005) ise borderline kişilik bozukluğu tanısı alan bireylerde bağımlılık eğilimlerinin bağlanma arayışı davranışlarıyla ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Son dönem çalışmaları, kişilerarası bağımlılığın çok boyutlu yapısını ön plana çıkarmaktadır. Gritti ve arkadaşları (2023), bağımlılığı Sağlıklı Bağımlılık, Yıkıcı Aşırı Bağımlılık ve İşlevsiz Kopukluk olarak üç boyutta ele alarak, sadece olumsuz değil, işlevsel varyantların da varlığını vurgulamışlardır. Ayrıca, bu çalışmada kaygılı bağlanma stili ile uyumsuz akıllı telefon kullanımı arasındaki ilişkiye de dikkat çekilmiştir. Benzer şekilde, Chebotareva ve diğerleri (2020), kişilerarası bağımlılığın hem işlevsel hem işlevsiz formlarını ele alarak kavramsal zenginlik sağlamışlardır. Kültürel farklılıkların etkisini inceleyen araştırmalar da bu alanın gelişimine katkı sunmuştur. Le ve Ashdown (2021), Vietnamlı örneklemde ebeveyn reddi ile psikolojik uyumsuzluk arasındaki ilişkiye işaret ederken, Chu ve arkadaşları (2020) Güney Koreli ergenlerde sevgi dolu ebeveyn tutumlarının akıllı telefon bağımlılığı üzerindeki dolaylı etkilerini ortaya koymuşlardır. Bu bulgular, ebeveynlik biçimlerinin ve bağımlılık eğilimlerinin kültürel bağlamlarda değişebileceğini göstermektedir.

Mevcut literatür göz önüne alındığında, ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkilerin çoğunlukla birbirinden bağımsız incelendiği görülmektedir. Bu üç değişkeni birlikte ele alan çalışmaların azlığı, özellikle Türk örnekleminde belirgin bir araştırma boşluğu doğurmuştur. Ayrıca, kişilerarası bağımlılığın çok boyutlu yapısının ebeveynlik ve bağlanma değişkenleriyle nasıl ilişkilendiğinin kapsamlı biçimde araştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, algılanan ebeveynlik biçimleri ve bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmaktadır. Ayrıca, söz konusu değişkenlerin bazı sosyodemografik faktörlere göre nasıl farklılaştığını da analiz etmek çalışmanın alt hedefleri arasında yer almaktadır. Araştırma konusunun belirlenmesinde, erken dönem deneyimlerin yetişkinlikteki ilişki örüntüleri üzerindeki belirleyici etkilerini anlama gereksinimi etkili olmuştur. Çalışma, 18 yaş ve üzerindeki bireylerden oluşan bir örneklemle, Türkiye'de yürütülmüştür. Araştırmada, değişkenler arasındaki ilişkilerin sistematik biçimde incelenebilmesi amacıyla nicel bir yaklaşım benimsenmiş ve ilişkisel tarama modeli

kullanılmıştır. Bu yöntem, algılanan ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkileri çok boyutlu bir perspektiften değerlendirmek için uygun bir çerçeve sunmaktadır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir;

H_1: Algılanan ebeveynlik biçimleri (kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu evhamlı, koşullu/ başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı, değişime kapalı/duygularını bastıran) ile kişilerarası bağımlılık arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

H_2: Bağlanma stilleri (kaygılı ve kaçıngan bağlanma) ile kişilerarası bağımlılık arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

H_3: Algılanan ebeveyn biçimleri kişilerarası bağımlılığı yordamaktadır.

H_4: Bağlanma biçimleri kişilerarası bağımlılığı yordamaktadır.

H_5: Katılımcıların kişilerarası bağımlılık düzeyleri sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, psikolojik rahatsızlıklar, anne/baba kaybı, anne/baba evlilik durumu, ebeveynin eğitim düzeyi, büyüten kişi) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H_6: Katılımcıların bağlanma stilleri sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, psikolojik rahatsızlıklar, anne/baba kaybı, anne/baba evlilik durumu, anne/baba eğitim düzeyi, büyüten kişi) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H_7: Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, psikolojik rahatsızlıklar, anne/baba kaybı, anne/baba evlilik durumu, anne/baba eğitim düzeyi, büyüten kişi) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın literatüre özgün katkısı, ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkileri bütüncül bir perspektifle ele almasıdır. Böylelikle, kişilerarası

bağımlılığın gelişiminde rol oynayan temel etmenlerin daha kapsamlı bir biçimde anlaşılmasına katkı sağlamakta ve hem teorik literatüre hem de klinik uygulamalara değerli bir kaynak sunmaktadır. Elde edilen bulgular hem bireysel psikolojik müdahalelerde hem de aile temelli önleyici çalışmalarda yol gösterici olabilir.

Araştırmanın Sayıltıları

1. Katılımcıların formlardaki soruları yanıtlarken içten ve objektif oldukları varsayılmaktadır.
2. Araştırma katılımcılarının, formlardaki soruları net bir şekilde anlayarak yanıtladıkları varsayılmaktadır.
3. Katılımcıların sosyo-demografik bilgi formunda yanıltıcı beyanlarda bulunmadıkları, dürüst yanıtlar verdikleri varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır.

1. Araştırma kesitsel bir tasarıma sahip olup, nedensellik ilişkileri hakkında kesin çıkarımlar yapılmasını sınırlamaktadır.
2. Veriler öz-bildirim ölçekleri aracılığıyla toplanmış olup, sosyal beğenirlik yanlılığı riski bulunmaktadır.
3. Örneklem gelişigüzel örnekleme yöntemiyle seçilmiş olup, genellenebilirlik sınırlıdır.
4. Katılımcıların çoğunluğunu kadınlar ve genç yetişkinler oluşturmaktadır, bu da cinsiyet ve yaş dengesi açısından sınırlılık yaratmaktadır.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kişilerarası Bağımlılık

1.1.1. Kişilerarası Bağımlılık Kavramı

Kişilerarası bağımlılık, değerli görülen diğer insanlarla yakın ilişki kurma, onlarla etkileşim halinde olma ve onlara güvenme ihtiyacı etrafında dönen düşünce, inanç, duygu ve davranışların karmaşık bir bütünü olarak tanımlanmaktadır (Hirschfeld vd., 1977). Bu karmaşık yapı içerisinde düşünceler, kişinin kendisine ve başkalarıyla olan ilişkilerine dair görüşlerini kapsamaktadır. İnançlar ise arkadaşlık, yakınlık ve karşılıklı bağımlılığa verilen değerle ilgilidir. Duygusal boyut hem olumlu (sıcaklık, yakınlık, bağlılık) hem de olumsuz (boşluk, ayrılık ve yalnızlık) duyguları içermektedir. Davranışsal boyut ise kişilerarası yakınlığı sürdürmeye yönelik davranışları, örneğin "hoş" olmak, tavsiye vermek veya istemek ya da başkalarına yardım etmek gibi davranışları kapsamaktadır (Hirschfeld vd., 1977). Benzer bir biçimde, kişilerarası bağımlılık yakınlık kurma ve etkileşim ihtiyacı etrafında dönen kompleks, irrasyonel düşünceler, inançlar, duygular ve davranışlar olarak da tanımlanmaktadır (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020).

Bu bağlamda, kişilerarası bağımlılık normal yetişkin kişilik yapısının bir öğesi olup, tek başına patolojik bir durum değildir (Hirschfeld vd., 1977). Ancak aşırı düzeyde kişilerarası bağımlılığın depresyon, alkolizm ve diğer duygusal bozuklukların psikogenezinde güçlü bir rol oynadığı belirtilmektedir (Hirschfeld vd., 1977). Bu nedenle, kişilerarası bağımlılık yalnızca zayıflık ve olgunlaşmamışlık ile tanımlanan tek boyutlu, olumsuz bir özellik olarak değerlendirilmemelidir. Bağımlılığın sağlıklı bir varyantı da bulunmaktadır ve bu durum daha iyi kişisel ilişkiler ve psikolojik işlevsellik geliştirebilmektedir. Sağlıklı bağımlılık, bireyin problematik bir şekilde bağımlı hale gelmeden başkalarından yardım isteme ve onlara güvenme yeteneğini ifade etmektedir (Natoli vd., 2021). Buna bağlı olarak kişilerarası bağımlılık kavramının çok yönlü doğası gözden kaçırılmamalıdır.

Bağımlılık, kategorik olarak var ya da yok, patolojik ya da sağlıklı şeklinde değerlendirilme eğilimindedir (Nwufo vd., 2024; Anike, 2022). Benzer şekilde, uyumsuz bağımlı davranışlar kapsayıcı bir bağımlı kişilik stiline genelleştirilme eğilimi göstermektedir. Gerçekte bağımlılık, kişilik stili, özellikler, davranışlar ve duygulanım dahil olmak üzere çeşitli şekillerde tanımlanmakta, incelenmekte ve ifade edilmektedir (Nwufo vd., 2024). Çoğu birey, belirli ilişkilerde bir tür bağımlı davranış sergilerken, diğer ilişkilerde bağımsız davranmaktadır. Bu

nedenle, bir bireyi karakterize etmek veya etiketlemek doğru olmamaktadır (Nwufo vd., 2024; Anike, 2022). Ayrıca, bağımlı olarak etiketlenebilecek bireyler her zaman stereotipik bağımlı davranışlar sergilememektedir. Örneğin, bağımlılığa sahip bireylerden genellikle pasif ve itaatkâr olmaları beklenirken, araştırmalar bu bireylerin bir otorite figürünü memnun etmek için aktif davranışlarda bulunabileceklerini göstermektedir (Nwufo vd., 2024).

Bu noktada, kişilerarası bağımlılık, bireylerin beslenme, destek ve rehberlik için başkalarına güvenme eğilimi ile karakterize edilen istikrarlı bir kişilik özelliği olarak tanımlanmaktadır (Nwufo vd., 2024; Rajesh ve Davis, 2023). Bu kişilik boyutu, ilişkiler üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilmekte ve bağımlılığa sahip bireyler, başkalarından destek ve koruma alma motivasyonu taşımaktadır. Bu durum, yakın ve besleyici ilişkiler kurma, sağlıksız ve tek taraflı ilişkiler geliştirme ya da her iki tür ilişkiye de sahip olma şeklinde kendini göstermektedir (Nwufo vd., 2024). Ayrıca kişilerarası bağımlılık, geniş anlamda, bireylerin tavsiye, destek ve güvence için başkalarına yönelme eğilimi, uyumlu ve işbirlikçi davranma ve ilişkilerde pasif ve boyun eğici olma ile karakterize edilen bir kişilik stili olarak da tanımlanabilmektedir (Natoli vd., 2021).

Bu doğrultuda, kişilerarası bağımlılık eğilimi gösteren bireyler, sevmekten çok sevilmek istemekte ve bu nedenle, kişi kendi kişiliğini ortadan kaldırarak sürekli başkalarının beklentisi doğrultusunda davranma eğilimi göstermektedir (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020). Bu bireyler, kendilerini ve çevresindeki kişileri "iyi" insan olduğuna inandırmaya çabalamakta, insanların yardımına koşmakta, etrafındaki insanların görüşlerini paylaşmakta, kendi isteklerini göz ardı ederek ortaya koymamakta ve kendi çıkarlarını öncelemeden yaşama eğilimi içerisine girmektedirler (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020). Kişilerarası bağımlılık gösteren bireyler, çevrelerinden edinecekleri sevgi için kendi kişiliklerinden ödün vermeye hazırdırlar. Ancak bu durumun kendilerini nasıl bir geleceğe sürükleyeceği ile ilgili fikirleri bulunmamaktadır (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020).

Bağımlılığın doğasına bakıldığında, diğer bağımlılıklarda olduğu gibi bir haz ve eksiklikten kaynaklandığı görülmektedir. Genel olarak bağımlılıkta, bağımlı olunan maddenin, olayın, durumun ya da insanın kişilerdeki bir boşluğu doldurduğu, bir eksikliği tamamladığı için vazgeçilmez olduğu belirtilmektedir (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020). Çevresindeki kişiler tarafından onaylanma, desteklenme ya da yardım alma gereksinimlerinin karşılanmadığını düşündüklerinde reddedildiklerini veya yalnızlıkla baş edemeyeceklerini düşünüp depresyona girebilmektedirler (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020).

Bu açıklamalara ek olarak, kişilerarası bağımlılık, bireylerin özerk olarak işlev gösterebilecekleri ve zorluklarla bağımsız olarak başa çıkabilecekleri durumlarda bile başkalarından rehberlik, yardım ve destek arama eğiliminde olan bir kişilik stili olarak tanımlanmaktadır (Anyaegbunam ve Nwafor, 2022; Silas vd., 2025). Bireylerin çevrelerindeki insanlardan tavsiye alma, çevresel koşullara uyum sağlama ve diğer insanların isteklerini karşılama konusundaki istekliliği bu kavramla ilişkilendirilmektedir. Ayrıca kişilerarası bağımlılık, bireylerin sosyal açıdan yetersiz ve çaresiz olduğuna dair tutumsal bir inanç sistemi olarak da ele alınmaktadır. Bu durumda bireyler, kendilerine yardım edemeyeceklerine inanarak dışarıdan gelen yardıma bağımlı hale gelmektedirler (Anyaegbunam ve Nwafor, 2022; Silas vd., 2025).

Kişilerarası bağımlılık kavramı, motivasyonel, bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere dört faktörle karakterize edilen bir kişilik stili olarak değerlendirilmektedir (Khalkhali vd., 2024). Motivasyonel faktör, başkalarından rehberlik, onay ve destek alma konusunda belirgin bir ihtiyaç ile karakterize edilmektedir. Bilişsel faktör, kişinin kendisini güç veya etki yoksunu bir birey olarak algılaması ve başkalarını güçlü ve etkili olarak görmesi şeklinde kendini göstermektedir. Duygusal faktör, bağımsız hareket etmesi beklendiğinde kaygılanma eğilimi ile tanımlanmakta, davranışsal faktör ise başkalarından destek, onay, yardım ve rehberlik alma eğilimi olarak ifade edilmektedir (Khalkhali vd., 2024).

Öte yandan, kişilerarası bağımlılık kavramı, eş-bağımlılık (co-dependence) fenomeni ile yakından ilişkili bir yapı olarak da ele alınmaktadır. Eş-bağımlılık, karmaşık ve çok yönlü bir fenomen olup, üzerinde uzlaşılmış tek bir tanımın bulunmadığı, çok sayıda bilimsel tartışmanın konusu olmaya devam etmektedir (Ermakov vd., 2023). Eş-bağımlılık kavramı, yaşamları kimyasal bağımlı bir birey ile ilişki içinde olmak sonucunda yıkıcı değişikliklere uğrayan bireyleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Bazı araştırmacılara göre, eş-bağımlılık ile kişilerarası bağımlılık kavramı arasında yakın bir bağlantı bulunmaktadır. Eş-bağımlılığın geniş anlamda anlaşılmasına dayanarak, kişilerarası bağımlılık, eş-bağımlılığın özel bir türü olarak görülmekte ve konusu bir kişi olan, anlamlı bir diğerine olan bağımlılık şeklinde tanımlanmaktadır (Ermakov vd., 2023). Kişilerarası bağımlılık, arkadaşlık, endüstriyel ve çocuk-ebeveyn ilişkilerinde ortaya çıkabilmekte ve her ilişki türünde bu fenomen kendine özgü özellikler göstermektedir (Ermakov vd., 2023).

Romantik ilişkiler bağlamında ele alındığında, kişilerarası bağımlılık bireylerin romantik ilişkilerde yaşadıkları duygular, düşünceler ve davranışları kapsamaktadır. Bu kavram, bağımlı

ilişkilerdeki duygu, düşünce ve davranış örüntülerini değerlendiren çok boyutlu bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Ha vd., 2021). Kişilerarası bağımlılık eğilimi yüksek olan bireyler, kişilerarası ilişkilerde reddedilme korkusu yaşama eğilimindedirler ve bu korku bağımlılığı pekiştirerek, ilişkiler şiddet içerse bile bu bağımlılığın devam etmesine neden olmaktadır. Bağımlı bir ilişki içinde bulunan mağdurlar, pasif ve çaresiz hale gelerek, ilişkiden kaçmaya çalışmak yerine faile bağımlı olmaya devam etme eğilimi göstermektedirler (Ha vd., 2021).

Son olarak, kişilerarası bağımlılık kavramı, bağlılık (uyumlu) ve muhtaçlık (uyumsuz ve patolojik) olmak üzere iki temel faktör çerçevesinde incelenmektedir. Muhtaçlık-bağımlılık depresif belirtilerle ilişkilendirilmektedir (Smith vd., 2023). Travma ve ihmal durumlarının kişilerarası bağımlılığı artırma eğiliminde olduğu belirtilmektedir (Smith vd., 2023). Kişilerarası bağımlılık, uzun zamandır klinik teori ve araştırmalarda merkezi bir yere sahip olan önemli bir kavramdır (Njemanze vd., 2020). Bağımlı bireyler, kişilerarası olaylar ve ipuçlarına karşı oldukça duyarlı olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu bireyler, refah duygularını sağlamak için başkalarına güvenmekte, başkalarıyla yakın temas halinde olmaya ihtiyaç duymakta, sevilme ve korunma arzusu yaşamakta, reddedilme ve terk edilme korkusu taşımakta ve öfkelerini ifade etmekte zorlanmaktadır (Njemanze vd., 2020).

1.1.2. Kişilerarası Bağımlılığın Teorik Temelleri

Kişilerarası bağımlılık kavramının teorik temellerini anlamak için farklı kuramsal yaklaşımların sunduğu perspektifleri incelemek gerekmektedir. Bu kavramın; psikanalitik nesne ilişkileri teorisi, sosyal öğrenme bağımlılık teorileri ve etolojik bağlanma teorisi olmak üzere üç temel teorik kaynağı bulunmaktadır (Hirschfeld vd., 1977). Bu teorik yaklaşımlar, çeşitli duygusal ve davranışsal bozukluklar için aşırı bağımlılığın önemini vurgulamakta ve kişilerarası bağımlılığın doğasını anlama konusunda bilimsel literatürde çeşitli perspektifler sunmaktadır (Rajesh ve Davis, 2023).

İlk olarak, psikanalitik yaklaşım, anne gibi sosyal nesnelerle etkileşim yoluyla içgüdüsel amaçlara ulaşmayı vurgulamakta ve intrapsişik mekanizmaları hem motivasyonel hem de bilişsel açıdan ele almaktadır (Hirschfeld vd., 1977). Psikanaliz geleneğinde, kişilerarası bağımlılık yalnızca kişiliği çarpıtan ve travmatize eden yıkıcı bir fenomen olarak görülmektedir. Bu geleneğin temsilcileri olan C. Horney, M. Klein, P. Mellody ve W. Satir, kişilerarası bağımlılığı bağımlı aşk semptom kompleksleri ile tanımlamışlardır (nevrotik aşk ihtiyacı, toksik aşk, aşk-bağımlılığı, aşk-bağlanma ve aşk-mani). Bu yaklaşım, intrapsişik

mekanizmaları vurgularken, kişilerarası bağımlılığın sadece olumsuz yönlerine odaklanmaktadır (Ermakov vd., 2023).

Sosyal öğrenme teorileri ise bağımlılığı öğrenilmiş bir dürtü olarak kabul etmekte; organizmada içgüdüsel olmaktan ziyade deneyimle kazanılan bir dürtü olarak görmektedir (Hirschfeld vd., 1977). Bu teorilere göre bağımlılık, bebeğin anneye olan ilk güveniminden kaynaklanan bir davranış sınıfını ifade etmekte ve daha sonra bu öğrenilmiş davranışlar genel kişilerarası ilişkilere genellenmektedir. Sosyal öğrenme yaklaşımı iç olaylarla daha az ilgilenmekte ve bağımlılık ilişkilerinin pekiştirmelere bağlı olduğunu ve bu nedenle zaman ve duruma göre değişebileceğini savunmaktadır. Bu perspektif, psikanalitik yaklaşımdan farklı olarak davranışsal öğrenme süreçlerine odaklanmakta ve bağımlılığın değişebilir doğasını vurgulamaktadır (Hirschfeld vd., 1977).

Etolojik teoride ise bağlanma kavramı, bir kişinin başka bir belirli bireye karşı oluşturduğu duygusal bağı ifade etmek için önerilmektedir (Hirschfeld vd., 1977). Bu bağ, sevgi nesnesine yakınlığı ve temas kurmayı destekleyen davranışlar ve ayrılık durumunda davranışsal bozulmalar ile kendini göstermektedir. Etolojik yaklaşım hem intrapsişik hem de davranışsal yönleri harmanlayarak, bağlanmaları intrapsişik ama oldukça spesifik davranışsal tezahürlere yol açan, kalıcı ve spesifik olgular olarak ele almaktadır (Hirschfeld vd., 1977). John Bowlby tarafından geliştirilen bağlanma kuramı da bu yaklaşımla ilişkilidir ve erken dönemde bakım verenlerle kurulan ilişkilerin kalitesinin, kişinin duygu düzenleme becerilerini, yakın ilişkilerdeki beklentilerini ve davranışlarını derinden etkilediğini öne sürmektedir (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020).

Bu üç teorik kaynak belirli öğeleri paylaşmakla birlikte birbirinden oldukça farklıdır. Psikanalitik bakış açısı intrapsişik mekanizmaları vurgularken, sosyal öğrenme iç olaylarla çok daha az ilgilenmektedir. Etolojik yaklaşım ise hem intrapsişik hem de davranışsal yönleri birleştirmektedir (Hirschfeld vd., 1977). Yapılan bilimsel çalışmalara bakıldığında bağımlılık temelde bir bağlanma bozukluğu olarak görülmekte, genel olarak güvenli bağlanma bağımlılığa karşı bir kalkan görevi görürken, güvensiz bağlanma temelde bir risk faktörü olarak açıklanmaktadır (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020).

Farklı bir perspektiften bakıldığında, Gestalt yaklaşımı kişilerarası bağımlılığın temelinde birleşme (confluence) kavramını öne çıkarmaktadır. Bu durum, kişinin kendi istekleri, ihtiyaçları, değerleri ve deneyimlerini partnerinin istekleri, ihtiyaçları, değerleri ve deneyimlerinden ayıramaması şeklinde tanımlanmaktadır (Ermakov vd., 2023). Bir yandan,

belirli bir birleşme empati ve yakınlık yaşama için gerekli görülmekte, diğer yandan ise birleşme, partnere bağımlılık, gelişememe ve özgürlük kaybı tehdidi oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, kişilerarası bağımlılık fenomenini sadece kişilik üzerindeki yıkıcı etkisi açısından değil, aynı zamanda olumlu işlevi açısından da ele almaktadır (Ermakov vd., 2023).

Bu yaklaşımlara ek olarak, mevcut araştırmalardan oluşan bilişsel/etkileşimci (C/I) kişilerarası bağımlılık modeli, bilişsel, motivasyonel, davranışsal ve duygusal bileşenlerin etkileşimini önermektedir (Natoli vd., 2021). Bu modele göre, kişilerarası bağımlılığın bilişsel bileşeni, kişinin kendisini güçsüz olarak algılaması ve başkalarını karşılaştırmalı olarak daha yetkin ve kendinden emin olarak değerlendirmesi ile ilişkilidir. Bu algı, çaresiz bir benlik kavramını beslemekte ve bireyin destekleyici ilişkiler kurma motivasyonunu sürekli kılmaktadır. Bu bağımlılıkla ilgili motivasyonlar, pasif ve aktif davranışsal kalıpları teşvik ederken, ilişkilerin yokluğunda kaygı, terk edilme korkusu, olumsuz değerlendirme korkusu gibi duygusal tepkileri de uyarmakta ve böylece bireyin çaresiz benlik kavramını güçlendirmektedir (Natoli vd., 2021).

Kişilerarası bağımlılık kavramı, bağlanma kuramı ile benzerlikler göstermekle birlikte, bağlanma stillerinden farklı olarak daha az seçici davranışsal belirtiler içermektedir. Bağımlılıkla ilgili davranışlar, bireyin çok sayıda kişilerarası etkileşiminde tetiklenebilmekte ve erken dönem bakıcılarla olan benzerliklerden bağımsız bir biçimde gelişmektedir (Anyaegbunam ve Nwafor, 2022; Gritti vd., 2023). Çocukluk dönemi bağlanması ise ergenlik ve yetişkinlik bağımlılığının öncüsü olarak kavramsallaştırılmakta, bağlanma stilleri belirli bireylerle olan ilişkilerde sabitken, bağımlılık daha geniş bir kişilerarası ilişki yelpazesinde kendini göstermektedir (Gritti vd., 2023).

Bu doğrultuda, ebeveynlik stilleri ve çocukluk dönemi deneyimlerinin kişilerarası bağımlılığın gelişiminde kritik bir rol oynadığı belirtilmektedir. Otoriter, katı ve aşırı koruyucu ebeveynlik stillerinin, bağımlılık düzeyinde artışa yol açtığı ve bu durumun çocuğun öz-yeterlik hissini olumsuz etkileyerek bağımlılığı pekiştirdiği ifade edilmektedir (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020). Çocuklukta yaşanan duygusal istismarın da yetişkinlik döneminde görülen bağımlılıkla ilişkili olduğu, bağımlı kişilerarası bağlanmaların çaresizlik ve mağduriyet korkularıyla bağlantılı olduğu ve travmatik olaylardan sonra belirginleşebildiği vurgulanmaktadır (Smith vd., 2023).

Kişilik özellikleri de kişilerarası bağımlılık ile ilişkilendirilmektedir. Beş Büyük Faktör Kişilik Özellikleri Modeli'ne göre (deneyime açıklık, sorumluluk, dışadönüklük, uyumluluk, duygusal istikrar), bazı kişilik özellikleri bağımlılığın gelişiminde etkili olmaktadır (Nwufo vd., 2024).

Ayrıca, yetişkinlikteki bağımlılığın cinsiyetle ilişkili olduğu ve kadınların daha yüksek düzeyde bağımlılık gösterdiği ifade edilmektedir (Smith vd., 2023).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi modelinin en üst basamağında yer alan kendini gerçekleştirme kavramı da bireyin başkalarına bağımlı olmadan yalnızlığı ile baş edebilmesi ve bağımsız olabilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Psikolojik danışmada hedeflenen, bireyin kendi başına yetebilmesi ve sağlıklı bir kişilik geliştirebilmesidir (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020).

Son olarak, uyumsuz ve uyumlu eş-bağımlılık kavramları ilişkilerdeki zıt dinamikleri açıklamaktadır. Uyumsuz eş-bağımlılık, bireyin partnerine aşırı bağımlılık göstermesi, kimlik kaybı, öz-bakımın ihmal edilmesi ve sağlıksız sınırların oluşması ile karakterize edilmektedir. Buna karşılık, uyumlu eş-bağımlılık, bireylerin birbirlerini desteklerken bireysel bağımsızlıklarını korudukları sağlıklı ilişkileri temsil etmektedir (Guan vd., 2025).

Kişilerarası paradigma, kişilerarası ilişkileri kişilik ve psikopatolojiyi anlamada merkezi bir tema olarak görmekte ve bu ilişkilerin benlik kavramı üzerindeki etkisini incelemektedir. Bu paradigma kapsamında ele alınan patoplastisite kavramı, kişilik ve çevre gibi diğer sistemlerle psikopatoloji arasındaki ilişkiyi vurgulamakta ve kişilerarası işleyişin bireyin genel sağlık durumunu etkileyen karşılıklı ilişki kalıpları oluşturduğunu belirtmektedir (Njemanze vd., 2020).

1.1.3. Kişilerarası Bağımlılığın Boyutları

Kişilerarası bağımlılık, karmaşık ve çok yönlü bir kişilik özelliği olarak farklı araştırmacılar tarafından çeşitli boyutlarda ele alınmaktadır (Chebotareva vd., 2020; Smith vd., 2023). Hirschfeld ve diğerleri (1977) tarafından geliştirilen öncü çalışmada, kişilerarası bağımlılığın üç temel bileşeni belirlenmiştir: başka bir kişiye duygusal güvenim, sosyal özgüven eksikliği ve özerklik iddiası. Bu model sonraki yıllarda birçok araştırmacı tarafından benimsenmiş ve geliştirilmiştir (Hirschfeld vd., 1977; Nwufo vd., 2024; Anyaegbunam ve Nwafor, 2022; Silas vd., 2025; Zeinali, Namvar ve Navabakhsh, 2021; Chebotareva vd., 2020; Rajesh ve Davis, 2023).

Başka bir kişiye duygusal güvenim boyutu, bağlanma ve bağımlılık kavramlarını neredeyse eşit oranda yansıtmakta ve belirli diğer kişilerle temas kurma ile duygusal destek alma isteğini ifade etmenin yanı sıra, o kişiyi kaybetme korkusunu da içermektedir (Hirschfeld vd., 1977; Nwufo vd., 2024). Bu boyuttaki bağımlılıkla ilgili maddeler, başkalarından genel onay ve dikkat alma isteğini kapsamaktadır (Hirschfeld vd., 1977). Sosyal özgüven eksikliği boyutu, karar verme,

sosyal durumlar ve inisiyatif alma konularında yardım isteme arzularını ifade etmekte ve bireyin öz güvene dayalı olmama ile başkalarının yönlendirmesine bağımlı olma eğilimini yansıtmaktadır (Hirschfeld vd., 1977; Nwufo vd., 2024; Silas vd., 2025). Özerklik iddiası boyutu ise hem bağımlılığı hem de bağlanmayı reddederek, yalnız olmayı tercih etme ve bağımsız davranma eğilimlerini, ayrıca özgüvenin başkalarının onayına bağlı olmadığı inancını dile getirmekte ve bireyin kendi kendini yönlendirme eğilimini temsil etmektedir (Hirschfeld vd., 1977; Silas vd., 2025). Her üç boyut, bireyin başkalarıyla olan ilişkilerinde benliğin konumunu farklı şekilde ele almaktadır. Başka bir kişiye duygusal güvenim, tek bir kişiyle ilişkinin yoğunluğunu değerlendirirken; sosyal özgüven eksikliği bireyin genel sosyal ilişkilerini, özerklik iddiası ise bireyin başkalarının değerlendirmelerine karşı bağımsızlık düzeyini ölçmektedir (Hirschfeld vd., 1977).

Kişilerarası bağımlılığın yapısal analizinde; bilişsel, davranışsal, duygusal ve motivasyonel olmak üzere dört temel bileşen ayırt edilmektedir (Ermakov vd., 2023). Bilişsel bileşen, bireyin çevresindeki öznelerin gücü karşısında kendi çaresizlik ve zayıflık inançlarını içermektedir. Davranışsal bileşen, anlamlı kişilerden yardım ve onay arama, başkalarının ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarının önünde tutma davranışlarından oluşmaktadır. Duygusal bileşen, sorumluluk gerektiren ve değerlendirme içeren durumlarda sürekli kaygı hissi ve yalnızlık korkusunu kapsamaktadır. Motivasyonel bileşen ise başkalarının desteği ve rehberliğine duyulan belirgin ihtiyacı ifade etmektedir (Ermakov vd., 2023).

Modern kavramsallaştırmalar, kişilerarası bağımlılığın uyumlu ve uyumsuz varyantlarını ayırt etmektedir. Sağlıklı bağımlılık, davranışsal esneklik ile karakterize edilmekte; birey, durum uygun olduğunda başkalarına güvenmekte ve gerektiğinde özerk işlevsellik sergileyebilmektedir (Nwufo vd., 2024). Bu bireyler, kendilerini yetkin olarak görmekte ve güvenli bağlar geliştirmektedirler (Nwufo vd., 2024). Gritti ve diğerleri (2023) tarafından önerilen üçlü model, bağımlılığı Sağlıklı Bağımlılık (HD), Yıkıcı Aşırı Bağımlılık (DO) ve İşlevsiz Kopukluk (DD) olmak üzere üç boyutta ele almaktadır. Sağlıklı Bağımlılık, uygun zamanlarda yardım ve rehberlik aramayı; Yıkıcı Aşırı Bağımlılık, başkalarına aşırı güvenmeyi; İşlevsiz Kopukluk ise ihtiyaç duyulmasına rağmen destek alamamayı ifade etmektedir (Gritti vd., 2023; Chebotareva vd., 2020).

Diğer modellerde, kişilerarası bağımlılık fiziksel ve duygusal boyutlarda da incelenmektedir. Fiziksel boyut, günlük yaşam aktivitelerinde başkalarına bağımlılığı; duygusal boyut ise duygusal destek ve güvenlik ihtiyacını kapsamaktadır (Duster vd., 2024). Bu çerçevede

bağımlılık, hastalarda fiziksel ve duygusal bağlantı, güvenlik ve yardım ihtiyaçlarının artması şeklinde kendini göstermekte, bu durum zamanla izolasyon ve çaresizlik duygularına neden olabilmektedir (Duster vd., 2024).

Guan ve diğerleri (2025) tarafından önerilen bir diğer model ise, bağımlılığı öz-güven, özerklik ve duygusal bağımlılık boyutlarında ele almaktadır. Öz-güven, bireyin ilişkilerdeki güvenlik ve öz-değer duygusunu; özerklik, kişisel bağımsızlık yetisini; duygusal bağımlılık ise partnerden güvence arama ihtiyacını ifade etmektedir (Guan vd., 2025). Sekowski ve Prigerson (2021) tarafından geliştirilen gelişimsel perspektif, bağımlılığı anaklitik bağımlılık ve ilişkisel bağımlılık olarak ikiye ayırmaktadır. Anaklitik bağımlılık, erken gelişim döneminde ortaya çıkan, çaresizlik duygusu ve reddedilme korkusu ile karakterize edilen olgunlaşmamış bağımlılığı tanımlamaktadır. İlişkisel bağımlılık ise daha olgun bir bağımlılık türü olup, belirli kişilerle bozulan ilişkilerin ardından yalnızlık ve kayıp duygularını kapsamaktadır (Sekowski ve Prigerson, 2021).

Kişilerarası bağımlılık bireylerin psikolojik sağlığını da önemli ölçüde etkilemektedir. Yüksek düzeyde bağımlılığa sahip bireyler, sürekli başkalarından olumlu değerlendirme ve onay aramakta, hayal kırıklığına karşı daha az direnç göstermekte ve bağımlı ilişkileri sürdürmek adına kendi ihtiyaçlarını ihmal edebilmektedirler (Ermakov vd., 2023). Bağımlı bireyler, güçsüz ve alçakgönüllü bir profil çizerek başkalarının gözünde değer kazanmayı hedeflemekte, gerektiğinde ise terk edilme korkusuyla daha iddialı ve agresif davranışlar sergileyebilmektedirler (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020).

Natoli ve diğerleri (2021) bağımlılığın kişilerarası değişkenlerle ilişkisini üç kategoride incelemektedir. İlk kategori, bireyin başkalarını memnun etme ve uyum sağlama motivasyonunu kapsamaktadır (pasiflik, telkin edilebilirlik, uyumluluk). İkinci kategori, başkalarından rehberlik, destek ve koruma arayışını; üçüncü kategori ise özerklik gerektiren durumlarda yaşanan kaygıyı içermektedir (Natoli vd., 2021).

Bağımlılığın patolojik boyutları, bireylerin toplum içinde itaat ve boyun eğme gibi sağlıksız stratejiler kullanmasına yol açmakta; depresyon, kaygı, yeme bozuklukları gibi ruh sağlığı sorunları ile ilişkilendirilmektedir (Çelik İskifoğlu ve İskifoğlu, 2020; Anyaegbunam ve Nwafor, 2022). Ayrıca, düşük benlik saygısı, yalnızlık ve genel duygusal düzensizlik gibi olumsuz psikolojik sonuçlar görülmektedir (Anyaegbunam ve Nwafor, 2022). Maladaptif bağımlılığın, düşük benlik saygısı, aleksitimi ve depresyon ile ilişkili olduğu ve bunların maladaptif akıllı telefon ve sosyal medya kullanımı gibi davranışsal bağımlılıkları

tetikleyebileceği belirtilmektedir (Gritti vd., 2023). Öte yandan, sağlıklı bağımlılık daha az incelenmiş olmasına rağmen, ilişkilerde daha az çatışma, daha etkili iletişim, düşük stres seviyeleri ve daha yüksek yaşam doyumu ile pozitif yönde ilişkilendirilmektedir (Natoli vd., 2021). Sağlıklı bağımlılık ayrıca daha fazla samimi ilişki, yüksek öz-farkındalık ve terk edilme korkusunda azalma ile ilişkilidir (Natoli vd., 2021).

1.2. Ebeveynlik Biçimleri

1.2.1. Ebeveynlik Biçimleri Kavramı

Ebeveynlik, çocuğun gelişiminin tüm yönleri üzerinde büyük bir role sahip olan ve farklı kültürlerde farklı şekillerde algılandığı için kolayca tanımlanamayan karmaşık bir kavramdır (Arafat vd., 2020). Bu kavram, çocuğun fiziksel, duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimini destekleme ve teşvik etme süreci olarak tanımlanmakta ve çocuğa acılı veya stresli durumlarda destek ve bakım sunmanın yanı sıra, çocuk sıkıntılı olmayan koşullarda iken güven verme işlevini de yerine getirmektedir (Lanjekar vd., 2022). İyi ebeveynlik, ebeveynin çocuğun ihtiyaçlarını nesilden nesile değişen kültürel standartlara göre karşıladığı bir süreç olarak kavramsallaştırılmakta ve karmaşık bir etkileşim ve karar seti ile karakterize edilmektedir (Lanjekar vd., 2022). Ebeveynsel zaman yatırımları ise, ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte gerçekleştirdikleri farklı aktiviteler aracılığıyla ele alınmakta ve bu aktiviteler müze ziyaretleri ya da çocuğa kitap okuma sıklığı gibi çeşitli davranışları içermektedir (Rauh ve Renée, 2023).

Bu kapsamda, ebeveynlik biçimleri kavramı, literatürde ebeveynliğin özünü ve türlerini tanımlamak için kullanılan temel bir teorik terim olarak karşımıza çıkmaktadır (Yaffe, 2020). Ebeveynlik biçimleri, ebeveynlerin çocuklarıyla olan etkileşimlerinde sergiledikleri tutum ve davranış kalıplarını ifade etmekte, yalnızca ebeveyn yatırımlarının kendisini değil, aynı zamanda yatırım yapma tarzını da önemli görmektedir (Rauh ve Renée, 2023). Bu kavram, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki tutum ve uygulamalarını, çocuklarına ilettikleri duygusal iklimi ve çeşitli ebeveynlik bağlamlarında ortaya çıkan çocuk yetiştirme davranışlarını kapsamaktadır (Louis, 2022; Hampshire vd., 2022). Ayrıca destek, kontrol, ebeveyn talepleri, iletişim, sevgi, özerklik, psikolojik kontrol ve davranışsal kontrol gibi değişkenler aracılığıyla uygulanmaktadır (Vega-Díaz vd., 2023).

Ebeveynlik biçimleri kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için, ebeveynlik biçimleri ile ebeveynlik uygulamaları arasında ayrım yapılması gerekmektedir (Martínez Besteiro ve Julián Quintanilla, 2017). Ebeveynlik biçimi, ebeveyn-çocuk ilişkisinde duygusal bir iklim yaratan tutumlar, hedefler ve kalıpların bütünü olarak tanımlanırken; ebeveynlik uygulamaları ise

belirli durumlarda ebeveynler ile çocukları arasındaki spesifik etkileşim biçimlerini ifade etmektedir (Martínez Besteiro ve Julián Quintanilla, 2017; Hampshire vd., 2022). Bu ayrım, ebeveynlik biçimlerinin alan-spesifik davranışları ifade eden uygulamalardan farklı olarak, genel ebeveynlik yaklaşımlarını kapsamasını sağlamaktadır. Temel ebeveynlik uygulamalarının (özerklik desteği, izleme, kural koyma, sıcaklık gibi) kombinasyonu, ebeveynlik biçimlerinin karakterini oluşturmaktadır (Pinquart ve Lauk, 2025).

Ebeveynlik biçimlerinin temelini oluşturan iki ana boyut duyarlılık ve talep etme olarak ifade edilmektedir (Yaffe, 2020). Bu boyutlar, kontrol veya sıkılık ile kabul etme veya sıcaklık ve destek kavramlarıyla paralellik göstermektedir (Yaffe, 2020). Duyarlılık, ebeveynin çocuğun davranışına verdiği tepkideki tutarlılığı, duygusal ve davranışsal katılımı, sıcaklık, kabul etme, aktif dinleme ve övgü verme gibi yönleri içermektedir (Yaffe, 2020). Talep etme ise, çocuğun davranışındaki ebeveyn kontrolünün nicelik ve niteliğini, sosyal normlara uygun olarak çocuğun izlenmesi, disipline edilmesi ve sosyalleştirilmesi yoluyla kendini göstermektedir (Yaffe, 2020). Bu iki boyut temelinde, ebeveynlerin çocuklarına ilettikleri standartlar, değerler ve davranışlara göre dört ebeveynlik biçimi kategorize edilmektedir (Karunakaran ve George, 2023).

Ebeveynlik biçimleri, çocuklarla olan etkileşim şeklini belirleyen ve çocukların duygusal düzenleme yeteneklerini etkileyen temel unsurlar arasında yer almaktadır (Fooladvand vd., 2021). Bu biçimler, çocukların kişilik gelişimini ve gelişimsel ilerlemelerini büyük ölçüde etkileyen önemli faktörler olarak değerlendirilmektedir (Fooladvand vd., 2021; Dewi ve Sumarni, 2023). Ebeveynler, çocukların duygusal düzenleme gelişimini doğrudan eğitim, seçici güçlendirme ve ifadesel anlatım yoluyla modelleme ve analoji ile etkileyebilmekte; aynı zamanda onların sosyal yeteneklerini geliştirme konusunda da etkili olmaktadırlar (Li, 2022). Ebeveynler, çocukların sosyal-duygusal yetkinliklerini geliştirme konusunda en yetkin rehberler olarak görülmektedir (Li, 2022).

Bununla birlikte, ebeveynlik biçimlerinin kültürel boyutu da önemli bir yere sahiptir. Kültür, sosyal normların, değerlerin, dilin ve davranış örüntülerinin paylaşıldığı bir yapı olarak ebeveynliği derinden etkilemektedir (Sanvictores ve Mendez, 2022). Her ebeveynin çocuklarına rehberlik etme ve onlarla etkileşim kurma tarzı kendine özgü olup, bu tarz çocukların ahlaki değerlerini, ilkelerini ve davranışlarını şekillendirmektedir (Sanvictores ve Mendez, 2022). Ebeveynlik biçimi, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik faktörlerin yanı sıra ebeveyn ve çocukların mizacı gibi kişisel özelliklerden etkilenmekte ve genellikle kişinin kendi

ebeveynlik deneyimlerine ve kültürel geçmişine dayanmaktadır (Karunakaran ve George, 2023).

Ebeveynlik biçimlerinin önemi, çocuğun ailesine ilişkin temsillerinin, çocuğun tüm dünyaya ilişkin temsillerinin temelini oluşturmasından kaynaklanmaktadır (Soygüt vd., 2008). Yaşamın erken dönemlerinde ebeveynlerle kurulan etkileşimler, çocuklukta karşılanması gereken temel duygusal gereksinimlerin bağlamında ele alınmakta ve büyük önem taşımaktadır (Soygüt vd., 2008). Ebeveynlik biçimleri, çocukların duygusal ve sosyal gelişimi üzerinde en büyük etkiye sahip değişkenlerden biri olarak kabul edilmekte (Martínez Besteiro ve Julián Quintanilla, 2017) ve çocukların psikolojik gelişimini, genel refahını ve yaşamın çeşitli aşamalarındaki başarılarını şekillendiren temel faktörler arasında yer almaktadır (Kausar ve Afaq, 2024). Çocukların karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilmeleri ve fırsatları değerlendirme becerileri kazanmalarında da ebeveynlik biçimleri etkili olmaktadır (Ahmed, 2025).

1.2.2. Ebeveynlik Biçimlerine İlişkin Teorik Yaklaşımlar

Ebeveynlik biçimlerine yönelik teorik yaklaşımlar, temelde tipolojik ve boyutsal olmak üzere iki ana yaklaşım altında ele alınmaktadır. Tipolojik yaklaşım, ebeveynleri çeşitli boyutlar arasındaki ilişki ile tanımlanan ebeveynlik biçimlerine göre sınıflandırırken; boyutsal yaklaşım, ebeveynlik biçiminin en önemli değişkenlerini çocukların uyumu veya yeterliliği ile ilgili değişkenlerle ilişkilendirmeye çalışmaktadır. Bu iki yaklaşım birbirini tamamlayıcı olarak görülmekte ve yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir (Martínez Besteiro ve Julián Quintanilla, 2017).

Ebeveynlik biçimleri literatürü genel olarak iki ana akıma ayrılmaktadır. İlk akım, ebeveynlik biçimlerini çocuk gelişimi ile ilişkilendiren çalışmaları içerirken; ikinci akım, ebeveynlik biçimlerinin özelliklerin kuşaklararası aktarımındaki rolünü inceleyen araştırmaları kapsamaktadır (Rauh ve Renée, 2023). Bu bağlamda, bağlanma teorisi, sosyal öğrenme teorisi ve ekolojik sistemler teorisi, ebeveynlik uygulamalarının çocuk gelişimini nasıl etkilediğini açıklayan başlıca teorik yaklaşımlar arasında yer almaktadır (Kausar ve Afaq, 2024).

1960'larda Baldwin'den etkilenen Baumrind (1967), nitel analiz kullanarak üç ebeveynlik biçimini ortaya çıkarmış ve bunlardan ikisini olumsuz, birini ise olumlu olarak nitelendirmiştir. Daha sonra Maccoby ve Martin (1983), ihmalkâr olarak adlandırılan dördüncü bir olumsuz yapıyı eklemişlerdir (Louis, 2022; Louis vd., 2022). Bu ebeveynlik tipolojisi on yıllar boyunca son derece değerli olmuş ve yüzlerce çalışmaya temel oluşturmuştur. Ancak bu yaklaşım, çocukları kontrol etmek ve sosyalleştirmek için kullanılan normal veya tipik ebeveynlik

varyasyonlarına dayandığı, istismar ve ihmal gibi daha olumsuz uçlara değinmediği için eleştirilmiştir (Louis, 2022).

Baumrind, Maccoby ve Martin'in ebeveynlik tipolojisi sıcaklık ve kontrol olmak üzere iki boyuttaki varyasyonlara dayanmaktadır. Bu boyutlar, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki tutum ve uygulamalarını belirlemekte ve çocuklara iletilen duygusal iklimi oluşturmaktadır (Louis, 2022). Sevgi ve kontrol boyutları, araştırmacıların ergenin uyumu ile ilişkilendirdikleri temel yapılar olup, birçok araştırma bu iki boyut üzerine dayanmaktadır (Martínez Besteiro ve Julián Quintanilla, 2017). İlk boyut olan duyarlılık (responsiveness), çocuğun görüşüyle ilişkili beslenme, sıcaklık, duygusal ifade ve olumlu pekiştirme miktarını ifade etmektedir (Arafat vd., 2020). Sevgi boyutu; etkileşimlerdeki sıcaklık, destek ve sevgiyi, ebeveynlerin yanıt verme yeteneğini, çocuklarının duygularını ve davranışlarını kabul etmelerini ve aktivitelerine katılımlarını kapsamaktadır. Bazı araştırmalar bu boyutu, kabul, sıcaklık, dikkat, bakım veya destek olarak da etiketlemektedir. Zıt kutbu ise reddetme, eleştiri, düşmanlık veya olumsuzluk olarak tanımlanmaktadır (Martínez Besteiro ve Julián Quintanilla, 2017). İkinci boyut olan talepkarlık (demandingness) ise kontrol uygulama yöntemi, talep düzeyi ve beklentileri kapsamaktadır (Arafat vd., 2020). Kontrol boyutu sınırlar ve kuralların konulması, çocukların davranışlarının yönlendirilmesi, aktivitelerin izlenmesi ve sorumluluk talepleri gibi uygulamalarla ilişkilendirilmektedir. Bazı çalışmalar bu boyutu kısıtlama, talepkarlık, katılık, aşırı müdahale veya disiplin olarak tanımlamaktadır. Ayrıca psikolojik ve davranışsal kontrol arasında ayrım yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Davranışsal kontrol, çocukların aktiviteleri üzerinde gözetimi; psikolojik kontrol ise çocukların düşünce ve duygularına müdahale, suçluluk yaratma, duygusal şantaj gibi stratejilerle karakterize edilmektedir (Martínez Besteiro ve Julián Quintanilla, 2017). Bu iki boyutun kombinasyonu, dört ebeveynlik biçiminin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Hampshire vd., 2022). Günümüzde yaygın olarak tanınan bu dört ebeveynlik biçimi: otoriter, otokratik, izin verici ve ihmalkâr olarak sıralanmaktadır (Okunlola vd., 2020; Hampshire vd., 2022; Arafat vd., 2020).

Otoriter ebeveynlik biçimi, yüksek duyarlılık ve yüksek talepkarlık ile karakterize edilmekte ve çocuk gelişimini olumlu yönde etkileyen bir yapı olarak değerlendirilmektedir (Ahmed, 2025). Sıcaklık ve iletişim konusunda yüksek, disiplin ve olgunluk beklentileri konusunda dengeli bir yaklaşım sunmakta; çocuklara duygusal destek, bağımsızlık, sosyal ve akademik yeterlilik kazandırmaktadır (Okunlola vd., 2020). Bu ebeveynlik biçimi, kültürler arası çalışmalarda da yüksek düzeyde talepkar ve duyarlı olmasından dolayı tercih edilen bir model olarak görülmektedir (Yaffe, 2020).

Otokratik ebeveynlik biçimi ise yüksek düzeyde talepkarlık ancak düşük düzeyde sıcaklık ve duyarlılık göstermektedir. Bu biçim, sıkı disiplin, yüksek beklentiler ve düşük sıcaklık ile karakterize edilmekte; çocuk-ebeveyn iletişiminde düşük düzeyde açıklık sergilemektedir (Ahmed, 2025). Sonuç olarak, otokratik ebeveynlik geçmişinden gelen ergenler kaygılı, içe kapanık ve daha düşük refah düzeylerine sahip olabilmektedirler (Okunlola vd., 2020; Yaffe, 2020).

İzin verici ebeveynlik biçimi ise yüksek duyarlılık ve düşük talepkarlık ile karakterize edilmekte; çocuklara az davranışsal beklenti sunmakta ve disiplin önlemlerinden kaçınmaktadır (Ahmed, 2025). Hoşgörülü, yumuşak bir yaklaşım sergileyen izin verici ebeveynler, çocuklarının davranışlarını düzenlemelerine büyük ölçüde serbestlik tanımaktadırlar (Okunlola vd., 2020; Yaffe, 2020).

İhmalkâr ebeveynlik biçimi ise hem duyarlılık hem de talepkarlık düzeylerinin düşük olduğu bir yapı sergilemekte ve çocuklar üzerinde olumsuz gelişimsel etkiler yaratmaktadır (Ahmed, 2025; Arafat vd., 2020). Bu biçim, düşük denetim ve sıcaklık ile karakterize edilmekte; çocuklarda duygusal güvenlik eksikliği, kötü akademik performans ve dışsallaştırıcı davranışlar gibi olumsuz sonuçlara yol açmaktadır (Okunlola vd., 2020).

Ebeveynlik biçimlerinin çocuklar üzerindeki etkilerinin kültürel bağlama göre değişebileceği belirtilmektedir. Kolektivizm ve bireycilik sınıflandırmasına dayanarak, farklı kültürlerde farklı ebeveynlik yaklaşımlarının daha uygun ve etkili olabileceği vurgulanmaktadır (Pinquart ve Lauk, 2025). Bu bağlamda, toplumsal ilişkilerde eşitliğin veya hiyerarşinin vurgulanması ebeveynlik uygulamalarını etkileyebilmekte; aynı ebeveynlik davranışlarının farklı kültürel geçmişlerden gelen ailelerde farklı anlamlara sahip olabileceği ifade edilmektedir. Özellikle kolektivist toplumlarda, batı kültüründe olumsuz olarak değerlendirilen otokratik ebeveynlik gibi yaklaşımların etkilerinin azalabileceği belirtilmektedir (Yaffe, 2020; Pinquart ve Lauk, 2025).

Son olarak, ebeveynlik biçimlerinin teorik temellerini anlamada şema odaklı yaklaşımlar da önemli bir perspektif sunmaktadır. Şemalar, Bowlby'nin bağlanma kuramına dayalı olarak, bağlanma figürleriyle olan etkileşimlerin temsilleri olarak tanımlanmaktadır (Soygüt vd., 2008). Young ve diğerlerine göre çocuklukta karşılanması gereken temel duygusal gereksinimler; güvenli bağlanma, otonomi, yetkinlik, kimlik algısı, duyguların ve gereksinimlerin ifade edilmesi ve içtenlik ile oyun olarak sıralanmaktadır. Bu gereksinimlerin karşılanması, bireylerin sağlıklı ve uyumlu gelişimi için kritik önemdedir (Soygüt vd., 2008).

Şemaların oluşumunda erken dönem yaşantıların belirleyici rolü olduğu, özellikle çoğu uyumsuz şemanın temelinde örseleyici çocukluk yaşantılarının bulunduğu ifade edilmektedir. Ebeveynlerle yaşanan erken dönem etkileşimler, çocuğun ailesine ve dünyaya ilişkin temsillerinin temelini oluşturmaktadır (Soygüt vd., 2008).

1.2.3. Young Ebeveynlik Biçimleri Modeli

Young tarafından geliştirilen ebeveynlik biçimleri modeli, erken dönem uyumsuz şemaların kökeninde yer alan çeşitli ebeveynlik davranışlarını sistematik olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır (Soygüt vd., 2008). Bu model çerçevesinde geliştirilmiş olan Young Ebeveyn Envanteri (YPI), geçmiş ebeveynlik kalıplarını ölçen tartışmasız en kapsamlı ölçek olarak değerlendirilmekte ve kişilik bozuklukları olanlar da dahil olmak üzere tedavisi daha zor hastaların tedavisi için geliştirilmiştir (Louis, 2022). Bu popülasyonların travmatik ve olumsuz çocukluk deneyimleri yaşadığı varsayılmakta ve şema terapisi, bu tür kalıpları çocuğun temel duygusal ihtiyaçlarının düzenli olarak yeterince karşılanmaması olarak görmektedir (Louis, 2022).

Young'ın yaklaşımında normal veya tipik ebeveynlik kalıpları, bir toplumda önemli sayıda aile için öngörülebilir ve beklenir olarak tanımlanırken, sapkın ebeveynlik kalıpları süregelen duygusal veya fiziksel istismar, önemli ve sürekli yoksunluk (sevgi, rehberlik, güvenlik eksikliği gibi) veya iyi bir şeyin fazlası (aşırı koruma gibi) şeklinde oluşmaktadır (Louis, 2022). Baumrind'in sadece iki veya üç geniş ebeveynlik kalıbına sahip olmasından farklı olarak, YPI normal ve sapkın uygulamaları içeren daha geniş bir aralığı temsil eden 17 uyumsuz ebeveynlik kalıbı öne sürmüştür (Louis vd., 2022). YPI'da bu 17 işlevsel olmayan ebeveynlik kalıbı varsayılmış ve her biri için maddeler geliştirilmiştir. Bu maddeler, olumsuz bir şema ile varsayılan bağlantılarına dayanarak türetilmiştir (Louis, 2022). Özgün formda, 17 farklı erken dönem uyumsuz şemaya karşılık gelen ebeveynlik biçimleri bulunmaktadır. Bu ebeveynlik biçimleri arasında duygusal yoksunluk (duygusal ihtiyaçların başkaları tarafından giderilmeyeceği beklentisiyle ilişkili ebeveynlik davranışları), terk edilme/istikrarsızlık (yakın ilişkilerin sürekli olmayacağı düşüncesini destekleyen ebeveyn tutumları), güvensizlik/suistimal edilme (başkalarının zarar verici davranışlarda bulunacağı inancını pekiştiren ebeveynlik biçimleri), hastalıklar ve tehditler karşısında dayanıksızlık (kontrol edilemeyen felaketlere karşı aşırı korku geliştirmeye yol açan ebeveyn yaklaşımları), bağımlılık/yetersizlik (bağımsız işlev gösterme kapasitesinin gelişmesini engelleyen ebeveynlik stilleri), kusurluluk/utanç (benlik değerinin düşük

olmasına ve utanç duygularının gelişmesine neden olan ebeveyn davranışları), başarısızlık (yaşamın farklı alanlarında başarısızlık beklentisini destekleyen ebeveynlik tutumları), yüksek standartlar/aşırı eleştiricilik (ulaşılması güç standartların benimsenip eleştirel tutumların gelişmesine yol açan ebeveynlik biçimleri), kendini feda (kişinin kendi gereksinimlerini göz ardı ederek başkalarının ihtiyaçlarını öncelemesini destekleyen ebeveyn davranışları), hak görme/büyüklük (üstünlük duygusu ve özel ayrıcalık beklentilerinin gelişmesine katkıda bulunan ebeveynlik stilleri), yetersiz özdenetim (dürtü ve duygu kontrolünün yetersiz kalmasına neden olan ebeveyn yaklaşımları), iç içe geçme/gelişmemiş benlik (bireysel kimlik gelişimini engelleyen aşırı yakın ebeveyn-çocuk ilişkisi), karamsarlık (yaşamın olumsuz yönlerine odaklanma ve kötümser bakış açısının gelişmesini destekleyen ebeveynlik biçimleri), duyguları bastırma (duyguların ifade edilmesinin engellenmesine yol açan ebeveyn tutumları), cezalandırılma (hataların sert şekilde cezalandırılması gerektiği inancını pekiştiren ebeveynlik davranışları), onay arayıcılık (benlik saygısının başkalarının onayına bağlı olmasına neden olan ebeveyn yaklaşımları) ve boyun eğicilik (kontrolün başkalarına devredilmesini destekleyen ebeveynlik biçimleri) yer almaktadır (Soygüt vd., 2008).

1.2.4. Ebeveynlik Biçimleri ile Kişilerarası Bağımlılık Arasındaki İlişki

Ebeveynlik biçimlerinin bireylerin kişilerarası bağımlılık düzeyleri üzerindeki etkisi, çocukluk döneminde kurulan temel ebeveyn-çocuk etkileşim örüntülerinin yetişkinlikteki ilişki dinamiklerini nasıl şekillendirdiğini anlamamız açısından kritik öneme sahiptir. Bu ilişki, psikolojik gelişim teorileri ve bağlanma kuramı çerçevesinde ele alındığında, erken dönem bakım verme deneyimlerinin bireylerin özerklik gelişimi ve kişilerarası işleyiş biçimleri üzerindeki kalıcı etkilerini ortaya koymaktadır.

Teorik temelde, kişilerarası bağımlılığın gelişimi büyük ölçüde çocukluk dönemindeki ebeveynlik deneyimleriyle ilişkilendirilmektedir (Bornstein, 1992). Özellikle aşırı koruyucu ebeveynlik yaklaşımları, çocukların bağımsız problem çözme becerilerini geliştirmelerini engelleyerek, onları sürekli dış destek arayışına yönlendirmektedir. Bu durum, çocukların kendi yeterliliklerine olan güvenlerinin zayıflamasına ve başkalarına olan bağımlılık eğilimlerinin artmasına neden olmaktadır (Otani vd., 2013). Kontrolcü ebeveynlik biçimleri de benzer şekilde, çocukların özerk karar verme kapasitelerini sınırlayarak, onları sürekli rehberlik ve onay arayışında bırakmaktadır (Odenweller vd., 2014).

Reddedici ebeveynlik tutumlarının kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisi ise daha karmaşık bir dinamik sergilemektedir (Senese vd., 2020). Bu tür ebeveynlik deneyimleri, çocuklarda hem yakınlık korkusu hem de paradoksal olarak aşırı bağımlılık ihtiyacı yaratabilmektedir. Reddetme yaşayan çocuklar, bir yandan yakın ilişkilerden kaçınma eğilimi gösterirken, diğer yandan duygusal güvenlik arayışında başkalarına aşırı bağımlı hale gelebilmektedirler (Lutz ve Hock, 1998). Bu çelişkili durum, yetişkinlikteki ilişkilerinde tutarsız ve problemli bağımlılık örüntüleri sergilemelerine yol açmaktadır (Lutz ve Hock, 1998; Senese vd., 2020).

Psikolojik kontrol mekanizmalarının rolü de bu bağlamda önem taşımaktadır. Ebeveynlerin çocukları üzerinde uyguladıkları psikolojik baskı, özellikle bağımlılık odaklı kontrol stratejileri, çocukların kişilerarası bağımlılık eğilimlerini doğrudan beslemektedir (Soenens vd., 2010). Bu tür kontrol biçimleri, çocukların duygusal düzenleme becerilerini geliştirmelerini engelleyerek, onları sürekli dışsal onay ve destek arayışına itmektedir (Kins vd., 2012).

Cinsiyet faktörü de bu ilişkide önemli bir moderatör rol oynamaktadır. Araştırmalar, özellikle kız çocuklarının belirli ebeveynlik biçimlerine karşı daha hassas olduğunu ve bu deneyimlerin onların kişilerarası bağımlılık düzeylerini farklı şekillerde etkilediğini göstermektedir (Amitay vd., 2008). Aynı cinsiyet ebeveynlerden gelen kontrol ve reddetme deneyimlerinin, çocukların gelecekteki ilişki örüntüleri üzerinde daha güçlü etkiler yarattığı gözlemlenmektedir (Otani vd., 2014).

Bilişsel aracı mekanizmalar da bu süreçte kritik rol oynamaktadır. Olumsuz ebeveynlik deneyimleri, çocuklarda kendileri ve başkaları hakkında işlevsel olmayan bilişsel şemalar geliştirmesine neden olmaktadır (Mongrain, 1998). Bu şemalar, bireylerin kişilerarası ilişkilerde bağımlı davranış örüntüleri sergilemelerine zemin hazırlamaktadır. İrrasyonel inançlar, düşük öz-yeterlilik algısı ve olumsuz benlik saygısı gibi bilişsel faktörler, ebeveynlik biçimleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır (Kong vd., 2022).

Gelişimsel perspektiften bakıldığında, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisi yaşam boyu süren bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergenlik dönemindeki ayrılma-bireyselleşme süreçleri, bu erken dönem deneyimlerin etkilerinin daha belirgin hale geldiği kritik dönemlerdir. Sağlıksız ebeveynlik biçimleri, gençlerin

özerk kimlik gelişimlerini engelleyerek, onları işlevsel olmayan bağımlılık örüntülerine yönlendirmektedir (Kins vd., 2012).

Kültürel faktörler de bu ilişkinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Farklı kültürel bağlamlarda, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkilerinin değişkenlik gösterdiği gözlemlenmektedir. Bu durum, ebeveynlik uygulamalarının kültürel normlar ve değerler sistemi içinde değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Le ve Ashdown, 2021).

Nesiller arası aktarım perspektifi de bu konuda dikkate alınması gereken önemli bir boyuttur. Ebeveynlerin kendi çocukluk deneyimleri ve kişilerarası bağımlılık düzeyleri, onların çocuklarına karşı sergiledikleri ebeveynlik biçimlerini etkilemekte ve bu şekilde kişilerarası bağımlılık örüntüleri nesiller boyunca aktarılmaktadır (Bleys vd., 2016; Spiel vd., 2023). Modern yaşam koşullarında, bu dinamikler teknoloji kullanımı ve dijital bağımlılık gibi çağdaş davranış örüntülerinde de kendini göstermektedir (Chu vd., 2020; Huang vd., 2010).

Aile içi dinamiklerin karmaşıklığı, nesiller arası etkileşimlerde de görülmektedir. Özellikle büyükanne ve büyükbabaların torunlarla olan ilişkileri ve ebeveynlerin bu ilişkilere yaklaşımları, çocukların kişilerarası bağımlılık örüntülerinin şekillenmesinde rol oynamaktadır. Bu durum, aile sistemlerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Burgette vd., 2023).

Sonuç olarak, ebeveynlik biçimleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişki, çok boyutlu ve karmaşık bir yapı sergilemektedir. Bu ilişki, bilişsel, duygusal, davranışsal ve sosyal faktörlerin etkileşimi sonucunda şekillenmekte ve bireylerin yaşam boyu kişilerarası işleyişlerini derinden etkilemektedir (Zhen vd., 2020).

1.3. Bağlanma Stilleri

1.3.1. Bağlanma Teorisi ve Tarihsel Gelişimi

Bağlanma teorisi, insan gelişimi ve kişilerarası ilişkilerin anlaşılmasında en etkili ve kapsamlı kuramsal çerçevelerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu teorinin temelleri, İngiliz psikiyatrist ve psikoanalist John Bowlby tarafından 1960'lı yıllarda atılmıştır (Bowlby, 1969). Bowlby, geleneksel psikanalitik yaklaşımlardan farklı olarak, çocukların bakım verenlerle kurdukları

erken dönem ilişkilerin, yaşam boyu süren davranış kalıplarının ve zihinsel temsillerin temelini oluşturduğunu öne sürmüştür. Bowlby'nin kuramsal yaklaşımı, etoloji, bilişsel psikoloji ve sistem teorisi gibi farklı disiplinlerden beslenerek disiplinlerarası bir perspektif sunmaktadır. Özellikle Konrad Lorenz'in hayvan davranışları üzerine yaptığı çalışmalar ve Harry Harlow'un maymunlarla gerçekleştirdiği deneyler, Bowlby'nin bağlanma davranışının doğuştan gelen bir eğilim olduğu görüşünü desteklemiştir (Bowlby, 1988). Bu yaklaşım, o dönemin hâkim paradigması olan davranışçı ve psikanalitik görüşlerden önemli ölçüde ayrılmakta ve bağlanmanın sadece beslenme ihtiyacının karşılanmasından ibaret olmadığını vurgulamaktadır (Raby vd., 2022).

Bağlanma teorisinin gelişiminde, Bowlby'nin Mary Ainsworth ile yaptığı iş birliği kritik bir dönüm noktası oluşturmuştur. Ainsworth ve diğerleri (1978), Uganda ve Baltimore'da gerçekleştirdikleri uzunlamasına çalışmalarla teorinin ampirik temellerini güçlendirmişlerdir. Özellikle "Yabancı Durum" prosedürünün geliştirilmesi, bağlanma davranışlarının sistematik olarak gözlemlenmesi ve ölçülmesi imkânını sağlamıştır. Bu metodolojik yenilik, bağlanma araştırmalarının bilimsel kredibilitesini artırmış ve sonraki on yıllarda gerçekleştirilecek binlerce çalışmanın temelini oluşturmuştur (Thompson, 2021).

Teorinin temel varsayımına göre, bağlanma sistemi bir adaptasyon mekanizması olarak işlev görmekte ve çocukların hayatta kalma şanslarını artırmaktadır (Bowlby, 1988). Bu sistem, tehlike durumlarında veya stres yaşandığında aktive olmakta ve çocuğun bakım verene yakınlık arama davranışını tetiklemektedir. Bakım verenin bu durumlarda gösterdiği tutarlı, duyarlı ve uygun tepkiler, çocukta güvenli bağlanma gelişimini desteklemekte; tutarsız, duyarsız veya uygunsuz tepkiler ise güvensiz bağlanma stillerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Duschinsky, 2020).

Bağlanma teorisi, zamanla sadece çocukluk dönemiyle sınırlı kalmayarak, yaşam boyu gelişim perspektifi içerisinde ele alınmaya başlanmıştır. Main (1996), bağlanma sisteminin ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde de aktif olduğunu ve kişinin yakın ilişkilerini şekillendirmeye devam ettiğini vurgulamıştır. Bu gelişmeler, bağlanma teorisinin kapsamının genişlemesine ve farklı yaş gruplarında, kültürel bağlamlarda ve klinik populasyonlarda uygulanabilirliğinin artmasına katkı sağlamıştır (Raby vd., 2022).

1.3.2. Bağlanma Stillerinin Sınıflandırılması

Ainsworth ve diğerleri (1978) tarafından geliştirilen sınıflandırma sistemi, bağlanma stillerinin anlaşılmasında temel bir çerçeve oluşturmakta ve günümüzde hâlâ yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu sınıflandırma, başlangıçta üç temel bağlanma stilini tanımlamıştır (güvenli, kaygılı-dirençli ve kaçınan bağlanma). Her bir stil, çocuğun bakım verenle olan etkileşim kalitesi ve stres durumlarında sergilediği davranış repertuvarı ile karakterize edilmektedir (Thompson, 2021).

Güvenli bağlanma stiline sahip çocuklar, bakım verenlerini güvenli bir üs (secure base) olarak kullanmakta ve onlardan ayrıldıklarında üzüntü yaşasalar da yeniden bir araya geldiklerinde kolayca sakinleşmektedirler (Ainsworth vd., 1978). Bu çocuklar, çevreyi keşfetme konusunda daha istekli olmakta, yeni durumlarla karşılaştıklarında bakım verenden destek almakta ve sosyal etkileşimlerde daha uyumlu davranışlar sergilemektedirler. Güvenli bağlanan çocukların bakım verenleri, genellikle çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı, tutarlı ve uygun tepkiler vermektedirler. Bu etkileşim kalitesi, çocuğun hem kendisi hem de diğerleri hakkında pozitif içsel çalışma modelleri geliştirmesini desteklemektedir (Groh vd., 2021).

Kaygılı-dirençli (ambivalent) bağlanma stilinde ise çocuklar, bakım verenin varlığında bile kaygılı görünmekte ve ayrılık durumlarında yoğun sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu çocuklar, bakım veren geri döndüğünde hem yakınlık arama hem de öfke gösterme davranışları sergilemekte ve sakinleşme konusunda zorluk yaşamaktadırlar (Main ve Solomon, 1986). Kaygılı-dirençli bağlanma stili, genellikle bakım verenin tutarsız tepkiler vermesi sonucunda gelişmektedir. Bu durumda çocuk, bakım verenin ne zaman mevcut olacağını öngöremediği için sürekli bir aktivasyon halinde bulunmakta ve aşırı protestocu davranışlar sergilemektedir (Duschinsky, 2020).

Kaçınan bağlanma stiline sahip çocuklar ise bakım verenden ayrılma durumlarında görünürde sıkıntı yaşamamakta, ancak fizyolojik ölçümler (kalp atış hızı, kortizol düzeyi gibi) yüksek stres düzeylerini göstermektedir. Bu çocuklar, bakım veren geri döndüğünde ona yönelik ilgisizlik sergilemekte ve duygusal ifadelerini minimize etme eğilimi göstermektedirler (Sroufe vd., 2005). Kaçınan bağlanma, genellikle bakım verenin çocuğun duygusal ihtiyaçlarını reddetmesi veya görmezden gelmesi sonucunda gelişmektedir. Bu durumda çocuk, reddedilme riskini azaltmak için duygusal ifadesini bastırma stratejisi geliştirmektedir (Raby vd., 2022).

Main ve Solomon (1986), daha sonra dördüncü bir kategori olan dezorganize/dezoryante bağlanma stilini tanımlamışlardır. Bu stil, tutarsız ve çelişkili davranış kalıplarıyla karakterize olmakta ve genellikle travmatik deneyimler, bakım verenin çözülmemiş kayıpları veya istismar durumlarıyla ilişkilendirilmektedir. Dezorganize bağlanma stili, çocuğun bakım verene hem yaklaşma hem de kaçma eğilimi göstermesi ile kendini göstermekte ve bu çelişkili motivasyonlar donma, stereotipik hareketler veya yönelim bozukluğu gibi davranışlara yol açmaktadır (Lyons-Ruth ve Jacobvitz, 2016). Dezorganize bağlanma stilinin keşfi, bağlanma teorisinin gelişiminde önemli bir adım olmuştur çünkü bu stil, daha sonraki yaşlarda psikopatoloji gelişimi açısından en yüksek risk faktörü olarak kabul edilmektedir. Bu çocuklar, bakım vereni hem güvenlik kaynağı hem de tehdit kaynağı olarak algıladıkları için çözülmesi imkânsız bir ikilemle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum, stres düzenleme sistemlerinin gelişimini olumsuz etkilemekte ve uzun vadeli uyum problemlerine yol açabilmektedir (Groh vd., 2021).

Güncel araştırmalar, bağlanma stillerinin sadece ikili kategoriler olmadığını, aynı zamanda boyutsal bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu yaklaşım, bağlanma güvenliğinin ve güvensizliğinin farklı derecelerde yaşanabileceğini ve bireylerin farklı ilişki bağlamlarında farklı bağlanma davranışları sergileyebileceğini vurgulamaktadır (Thompson, 2021).

1.3.3. Yetişkin Bağlanma Stilleri

Bağlanma teorisinin yetişkinlik dönemine uyarlanması, Hazan ve Shaver (1987) tarafından gerçekleştirilen çalışmayla başlamıştır. Bu araştırmacılar, romantik ilişkilerdeki davranış kalıplarının çocukluk dönemi bağlanma stillerini yansıttığını öne sürmüş ve bağlanma teorisinin uygulama alanını önemli ölçüde genişletmişlerdir. Bu yaklaşım, yetişkin yakın ilişkilerinin anlaşılmasında yeni bir paradigma sunmuş ve binlerce araştırmaya ilham vermiştir (Karantzas vd., 2023).

Yetişkin bağlanma stillerinin kavramsal temeli, Bowlby'nin (1973) "içsel çalışma modelleri" kavramına dayanmaktadır. Bu modeller, erken dönem bağlanma deneyimlerinden kaynaklanan ve benlik ile diğerleri hakkındaki bilişsel-duygusal temsilleri içeren zihinsel şemalardır. İçsel çalışma modelleri, bireylerin yeni ilişki deneyimlerini nasıl yorumladıklarını, duygusal tepkilerini nasıl düzenlediklerini ve kişilerarası davranışlarını nasıl şekillendirdiklerini belirlemektedir (Mikulincer ve Shaver, 2023).

Bartholomew ve Horowitz (1991), yetişkin bağlanma stillerini daha kapsamlı bir şekilde kavramsallaştırarak dörtlü sınıflandırma modelini geliştirmişlerdir. Bu model, benlik ve diğerleri hakkındaki içsel çalışma modellerinin pozitif veya negatif olmasına dayalı olarak dört bağlanma stilini tanımlamaktadır. Bu yaklaşım hem kategorik hem de boyutsal perspektifi birleştirerek bağlanma stillerinin daha detaylı analizine imkân sağlamaktadır.

i. *Güvenli bağlanma* stiline sahip yetişkinler hem kendileri hem de diğerleri hakkında pozitif görüşlere sahip olmaktadırlar. Bu bireyler, yakın ilişkilerde rahat olmakta ve hem bağımsızlık hem de yakınlık ihtiyaçlarını dengeli bir şekilde karşılayabilmektedirler (Hazan ve Shaver, 1987). Güvenli bağlanan bireyler, stresli durumlarla daha etkili başa çıkma stratejileri geliştirmekte, sosyal destek arama konusunda daha başarılı olmakta ve duygusal düzenleme becerilerinde üstünlük göstermektedirler (Karantzas vd., 2023). Bu bireyler, çatışma durumlarında yapıcı iletişim kurabilmekte, empati gösterebilmekte ve ilişkilerinde karşılıklı güven ve saygı atmosferi oluşturabilmektedirler. Araştırmalar, güvenli bağlanan bireylerin daha yüksek yaşam doyumu, daha iyi fiziksel sağlık ve daha düşük psikopatoloji oranlarına sahip olduklarını göstermektedir (Groh vd., 2021).
ii. *Saplantılı (preoccupied) bağlanma* stilindeki bireyler, kendileri hakkında negatif ancak diğerleri hakkında pozitif görüşlere sahip olmaktadırlar. Bu kişiler, yakın ilişkilerde aşırı bağımlılık eğilimi göstermekte, partner tarafından reddedilme korkusu yaşamakta ve sürekli onay arama davranışı sergilemektedirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Saplantılı bağlanan bireyler, ilişkilerinde yoğun duygusal dalgalanmalar yaşamakta, partnerin davranışlarını aşırı analiz etmekte ve ilişkinin sürekliliği konusunda sürekli endişe duymaktadırlar. Bu bireyler, genellikle yüksek düzeyde ilişkisel kaygı yaşamakta ve partnerin ilgisini çekmek için aşırı çaba göstermektedirler (Mikulincer ve Shaver, 2023). Güncel çalışmalar, saplantılı bağlanma stilinin depresyon, kaygı bozuklukları ve borderline kişilik bozukluğu ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Karantzas vd., 2023).
iii. *Kayıtsız (dismissing) bağlanma* stiline sahip bireyler, kendileri hakkında pozitif ancak diğerleri hakkında negatif görüşlere sahip olmaktadırlar. Bu kişiler, yakın ilişkilerden kaçınma eğilimi göstermekte, duygusal bağımsızlığı aşırı derecede değerli görmekte ve başkalarına bağımlı olmaktan kaçınmaktadırlar (Mikulincer ve Shaver, 2019). Kayıtsız bağlanan bireyler, duygusal ifade konusunda zorluk yaşamakta, başkalarından destek alma konusunda isteksiz davranmakta ve yakınlığı tehdit edici olarak algılayabilmektedirler. Bu bireyler, genellikle iş ve başarı odaklı yaşam tarzları benimser ve kişisel ilişkilerini ikincil öncelik olarak görürler. Araştırmalar, kayıtsız

bağlanma stilinin alexithymia, düşük empati ve kişilerarası problemlerle ilişkili olduğunu göstermektedir (Thompson, 2021).

iv. *Korkulu (fearful-avoidant) bağlanma* stilindeki bireyler ise hem kendileri hem de diğerleri hakkında negatif görüşlere sahip olmaktadırlar. Bu kişiler, yakınlık arzusu yaşamalarına rağmen reddedilme korkusu nedeniyle yakın ilişkilerden kaçınmaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Korkulu bağlanan bireyler, ilişkilerde tutarsız davranışlar sergilemekte, yüksek düzeyde ilişkisel kaygı yaşamakta ve hem yakınlık hem de kaçınma motivasyonları arasında sıkışmış hissetmektedirler. Bu bireyler, genellikle düşük öz-saygı, sosyal kaygı ve travma geçmişi ile karakterize edilmektedirler. Korkulu bağlanma stili, özellikle çocukluk çağı istismarı, ihmal veya diğer travmatik deneyimlerle güçlü ilişkiler göstermektedir (Raby vd., 2022).

Güncel araştırmalar, yetişkin bağlanma stillerinin sadece romantik ilişkilerle sınırlı olmadığını, aynı zamanda arkadaşlık ilişkileri, ebeveyn-çocuk ilişkileri, iş yaşamı ve genel psikososyal uyum üzerinde de önemli etkilerinin bulunduğunu göstermektedir (Mikulincer ve Shaver, 2023). Bağlanma stilleri, bireylerin stresle başa çıkma stratejilerini, duygu düzenleme becerilerini, kişilerarası problem çözme yaklaşımlarını ve hatta fiziksel sağlık durumlarını şekillendirmektedir. Ayrıca, bağlanma stillerinin yaşam boyu sabit olmadığı, önemli yaşam deneyimleri, terapötik müdahaleler ve yeni ilişki deneyimleriyle değişebileceği de gösterilmiştir (Karantzas vd., 2023).

1.3.4. Bağlanma Stilleri ile Kişilerarası Bağımlılık Arasındaki İlişki

Bağlanma teorisi ve kişilerarası bağımlılık kavramları arasındaki teorik bağlantılar, her iki yapının da erken dönem bakım veren-çocuk etkileşimlerinden köken alması ve yetişkinlik dönemindeki ilişki örüntülerini şekillendirmesi temelinde kurulmaktadır (West vd., 1993). Bowlby'nin bağlanma teorisine göre, erken dönemde kurulan bağlanma ilişkileri, bireylerin kendileri ve başkaları hakkında geliştirdikleri içsel çalışma modellerini şekillendirmektedir. Bu modeller, yetişkinlik döneminde kişilerarası ilişkilerdeki beklentileri, davranış örüntülerini ve duygusal tepkileri belirlemektedir. Kişilerarası bağımlılık ise bu içsel modellerin ilişkisel davranışlara yansıması olarak değerlendirilebilmekte ve bireylerin özerklik-yakınlık dengesini nasıl kurduklarını göstermektedir (Bornstein vd., 2002).

Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, bakım verenlerle tutarlı ve duyarlı etkileşimler yaşamış olmaları nedeniyle, yetişkinlik döneminde dengeli bir özerklik-yakınlık dengesini koruyabilmektedirler. Bu bireyler, kişilerarası ilişkilerde ne aşırı bağımlılık ne de aşırı bağımsızlık sergilemekte, bunun yerine sağlıklı karşılıklı bağımlılık örüntüleri geliştirmektedirler. Güvenli bağlanma, bireylerin hem kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme kapasitesine hem de başkalarından destek alabilme becerisine sahip olmalarını sağlamakta ve bu durum kişilerarası bağımlılığın sağlıklı boyutu ile güçlü pozitif korelasyonlar göstermektedir (Fowler vd., 2005). Güvenli bağlanan bireyler, ilişkilerinde güven duygusu yaşamakta, partnerleriyle açık iletişim kurabilmekte ve çatışma durumlarında yapıcı çözüm stratejileri geliştirebilmektedirler. Bu bireyler, kendi kimliklerini korurken aynı zamanda yakın ilişkiler kurabilme becerisine sahip olmakta ve bu denge, sağlıklı kişilerarası bağımlılık örüntülerinin temelini oluşturmaktadır (Bornstein vd., 2009).

Kaygılı bağlanma stilinin kişilerarası bağımlılık ile olan ilişkisi, özellikle dikkat çekici ve karmaşık bir örüntü sergilemektedir. Bu bağlanma stiline sahip bireyler, erken dönemde tutarsız bakım alma deneyimleri yaşamış olmaları nedeniyle, yetişkinlik döneminde sürekli bir onay arayışı ve terk edilme korkusu yaşamaktadırlar. Bu durum, kişilerarası ilişkilerde aşırı bağımlılık, duygusal güvenme ve partnerin sürekli varlığına duyulan ihtiyaç şeklinde kendini göstermektedir (Víllora vd., 2021). Kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler, ilişkilerinde aşırı uyum sağlama eğilimi göstererek, kendi kimliklerini partner veya yakın ilişkilerinin gölgesinde tanımlama eğilimindedirler. Bu bireyler, partnerleriyle aşırı yakınlık kurma ihtiyacı duyarken, aynı zamanda sürekli bir güvensizlik ve terk edilme kaygısı yaşamaktadırlar. Bu duygusal çelişki, yıkıcı aşırı bağımlılık örüntülerinin gelişmesine yol açmakta ve bireylerin kendi özerkliklerini koruma konusunda zorlanmalarına neden olmaktadır (Alonso-Arbiol vd., 2002). Kaygılı bağlanan bireylerin kişilerarası ilişkilerinde sergiledikleri aşırı bağımlılık, sadece romantik ilişkilerle sınırlı kalmamakta, arkadaşlık ilişkileri, aile dinamikleri ve hatta teknolojik objelerle kurulan ilişkilere kadar genişleyebilmektedir. Bu geniş yelpazedeki bağımlılık örüntüleri, bireylerin duygusal düzenleme becerilerindeki eksiklikleri ve güvenlik arayışlarının farklı alanlara yansıması olarak değerlendirilebilmektedir (Gritti vd., 2023).

Kaçınan bağlanma stili ise kişilerarası bağımlılığın farklı bir boyutu olan kopukluk ve karşı-bağımlılık ile karakteristik ilişkiler sergilemektedir. Bu bağlanma stiline sahip bireyler, erken dönemde reddedici veya duygusal olarak uzak bakım verenlerle etkileşim

yaşamış olmaları nedeniyle, yakınlığı tehlikeli olarak algılamakta ve duygusal mesafe koyma stratejilerini benimsemektedirler. Bu durum, yetişkinlik döneminde aşırı bağımsızlık, yakınlıktan kaçınma ve başkalarına güvenme konusunda zorluklar yaşama şeklinde kendini göstermektedir (MacBeth vd., 2008). Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, kişilerarası ilişkilerde duygusal yakınlık kurmaktan sistematik olarak kaçınmakta ve bu kaçınma davranışı, işlevsiz kopukluk örüntüleriyle güçlü pozitif korelasyonlar göstermektedir. Bu bireyler, başkalarına ihtiyaç duymama konusunda aşırı bir vurgu yapmakta, yardım isteme davranışlarından kaçınmakta ve ilişkilerinde kontrol kaybetme korkusu yaşamaktadırlar. Bu örüntü, karşı-bağımlılık olarak adlandırılan ve aşırı bağımsızlık vurgusunu içeren davranış biçimlerinin temelini oluşturmaktadır (Skutina vd., 2021). Kaçınan bağlanan bireylerin sergiledikleri kopukluk örüntüleri, sadece duygusal mesafe koyma ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda empati kurma güçlükleri, başkalarının duygusal ihtiyaçlarını anlama konusundaki eksiklikler ve uzun süreli yakın ilişkiler kurma zorluklarını da içermektedir. Bu kapsamlı kaçınma örüntüsü, bireylerin sosyal destek sistemlerinden yararlanma konusunda zorlanmalarına ve stresli yaşam olaylarıyla baş etmede izolasyon stratejilerini tercih etmelerine yol açmaktadır (Huprich vd., 2018).

Dezorganize/çelişkili bağlanma stili hem kaygılı hem de kaçınan bağlanma özelliklerini içermesi nedeniyle, kişilerarası bağımlılık açısından en karmaşık ve öngörülemeyen örüntüleri sergilemektedir. Bu bireyler hem yakınlık arayışı hem de yakınlıktan kaçınma eğilimlerini aynı anda yaşayabilmekte, bu da ilişkilerinde tutarsız ve çelişkili bağımlılık örüntülerine yol açmaktadır. Dezorganize bağlanan bireyler, kişilerarası ilişkilerde hem aşırı bağımlılık hem de kopukluk davranışlarını sergileyebilmekte, bu durum hem kendileri hem de ilişki partnerleri için zorlayıcı dinamikler yaratmaktadır (Buttell vd., 2005). Bu bağlanma stiline sahip bireylerin kişilerarası bağımlılık örüntüleri, genellikle ilişkinin farklı dönemlerinde veya farklı stres düzeylerinde değişkenlik göstermektedir. Stresli dönemlerde aşırı bağımlılık sergilerken, güvenlik hissi arttığında kopukluk davranışları gösterebilmektedirler. Bu tutarsızlık hem bireysel hem de ilişkisel düzeyde istikrarsızlığa yol açmakta ve uzun süreli sağlıklı ilişki kurma konusunda ciddi zorluklar yaratmaktadır (Buck vd., 2012).

Kişilerarası bağımlılığın farklı boyutları da bağlanma stilleriyle özgül ve sistematik ilişkiler kurmaktadır. Yıkıcı aşırı bağımlılık, özellikle kaygılı bağlanma stili ile güçlü

pozitif korelasyonlar göstermekte ve bireylerin ilişkilerinde aşırı uyum sağlama, kendi ihtiyaçlarını ihmal etme ve partnerin onayına aşırı bağımlı olma şeklinde kendini göstermektedir. Bu boyut, bireylerin kendi kimliklerini ilişki bağlamında kaybetme riskini içermekte ve özerklik gelişimi açısından ciddi engelleyici faktörler oluşturmaktadır (Haggerty vd., 2016). Yıkıcı aşırı bağımlılık gösteren bireyler, partnerleriyle sınır belirleme konusunda zorlanmakta, kendi görüş ve tercihlerini ifade etmekte güçlük çekmekte ve ilişkide çatışma yaşama korkusu nedeniyle aşırı uyumlu davranışlar sergilemektedirler. Bu örüntü, uzun vadede hem bireysel gelişim hem de ilişki kalitesi açısından olumsuz sonuçlar doğurmakta ve codependency olarak adlandırılan patolojik bağımlılık biçimlerinin temelini oluşturmaktadır (Sharifi vd., 2017).

İşlevsiz kopukluk ise kaçınan bağlanma stili ile güçlü ilişkiler sergilemekte ve bireylerin duygusal yakınlık kurmaktan kaçınması, başkalarına güvenmekte zorlanması ve ilişkilerinde mesafeli durma eğilimi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu boyut, bireylerin sosyal destek sistemlerinden yararlanma konusundaki isteksizliklerini ve duygusal ihtiyaçlarını karşılama konusundaki zorluklarını yansıtmaktadır. İşlevsiz kopukluk, sadece yakınlık kurmaktan kaçınma ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda empati eksikliği, duygusal ifade güçlükleri ve uzun süreli bağlılık korkusunu da içermektedir (Yárnoz-Yaben, 2010).

Sağlıklı bağımlılık boyutu ise güvenli bağlanma stili ile güçlü pozitif ilişkiler sergilemekte ve dengeli bir özerklik-yakınlık dengesini yansıtmaktadır. Bu boyut, bireylerin hem kendi başlarına durabilme kapasitesine hem de gerektiğinde başkalarından destek alabilme becerisine sahip olmalarını ifade etmektedir. Sağlıklı bağımlılık, karşılıklılık ilkesini benimseyen, sınırları net olan ve hem verme hem de alma kapasitesini içeren ilişki dinamiklerini karakterize etmektedir (Denckla vd., 2015). Sağlıklı bağımlılık gösteren bireyler, kişilerarası ilişkilerde esneklik sergilemekte, farklı durumlarda uygun bağımlılık düzeylerini ayarlayabilmekte ve hem bireysel gelişimlerini hem de ilişki kalitelerini optimize edebilmektedirler. Bu bireyler, çatışma durumlarında yapıcı çözüm stratejileri geliştirmekte, duygusal düzenleme becerilerini etkili şekilde kullanmakta ve uzun süreli tatmin edici ilişkiler kurabilmektedirler (Wigman vd., 2008).

Bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisi, sadece bireysel düzeyde kalmamakta, aynı zamanda çiftler arası dinamikleri, aile sistemlerini ve daha geniş sosyal ağları da etkilemektedir. Farklı bağlanma stillerine sahip bireylerin bir araya geldiği

ilişkilerde, bağımlılık dinamikleri karmaşık etkileşim örüntüleri sergilemekte ve bu etkileşimler, ilişki kalitesini, çatışma çözme stratejilerini ve uzun süreli ilişki istikrarını önemli ölçüde etkilemektedir (Huprich vd., 2004).

Bu teorik çerçeve, kişilerarası bağımlılığın sadece patolojik bir yapı olmadığını, aynı zamanda sağlıklı ilişkilerin de temel bir bileşeni olduğunu vurgulamaktadır. Bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisi, bireylerin ilişki kurma kapasitelerini, duygusal düzenleme becerilerini ve kişilerarası sınırlarını belirleme konusundaki yetkinliklerini şekillendirmektedir (Guan vd., 2025).

1.4. İlgili Araştırmalar

1.4.1. Ebeveynlik Biçimleri ve Kişilerarası Bağımlılık İlişkisine Yönelik Araştırmalar

Ebeveynlik biçimleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişki, gelişimsel psikoloji ve klinik psikoloji literatüründe uzun yıllardır araştırılan önemli bir konudur. Bu alandaki araştırmalar, erken dönem ebeveyn-çocuk ilişkilerinin bireylerin yetişkinlikteki kişilerarası işleyişleri üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır.

Bornstein (1992), bağımlılığın etiyolojisi üzerine yaptığı kapsamlı incelemede, aşırı koruyucu ve otoriter ebeveynlik biçimlerinin bağımlılık gelişiminde temel rol oynadığını ortaya koymuştur. Bu çalışma, ebeveynlik biçimleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkiyi doğrudan ele alması açısından önemlidir. Bornstein'ın bulgularına göre, aşırı koruyucu ebeveynlik yaklaşımı çocukların özerk davranış geliştirmelerini engelleyerek, onları başkalarından sürekli destek arama eğilimine yönlendirmektedir. Bu durum, çocukların kendi kapasitelerine güven duymalarını zorlaştırarak, yetişkinlikteki ilişkilerinde bağımlı davranış örüntüleri sergilemelerine neden olmaktadır. Mongrain (1998) ise, bilişsel ve kişilerarası depresyon modellerini entegre ederek ebeveyn temsilleri ile kişilerarası davranışlar arasındaki bağlantıları incelemiştir. Bu araştırma, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini bilişsel şemalar aracılığıyla açıklaması bakımından değerlidir. Mongrain'in bulguları, bağımlı kişilik özelliklerine sahip bireylerin ebeveynlerini daha olumlu temsil ettiklerini ve daha yüksek düzeyde sosyal destek arayışında olduklarını göstermektedir. Bu durum, belirli ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda başkalarına bağımlı olma eğilimini pekiştirdiğini düşündürmektedir.

Lutz ve Hock (1998) diğer araştırmalardan farklı olarak, ilk kez anne olan kadınlarda kişilerarası faktörler ile depresif belirtiler arasındaki ilişkiyi iki yıllık bir takip çalışmasıyla incelemişlerdir. Bu araştırma, çocuklukta yaşanan reddetme deneyimleri ile bağımlı kişilerarası tarzın depresif belirtilerle güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacılar, ebeveyn reddi yaşayan bireylerin yetişkinlikteki ilişkilerinde aşırı bağımlılık gösterme eğiliminde olduklarını ve bu durumun psikolojik sıkıntılarla yakından ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu, reddedici ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda güvensiz bağlanma ve kişilerarası bağımlılık gelişimine katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Amitay ve diğerleri (2008), öz-eleştiri ile ebeveynlik davranışları arasındaki ilişkiyi ve bu davranışların kızlar üzerindeki etkilerini yapısal eşitlik modellemesi kullanarak incelemişlerdir. Bu çalışma, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini nesiller arası aktarım perspektifinden ele alması açısından önemlidir. Araştırma sonuçları, öz-eleştirici annelerin ve babaların kızlarına karşı daha az sevgi dolu ve daha kontrolcü davrandıklarını, bu durumun da kızlarda öz-eleştiri gelişimine yol açtığını göstermiştir. Ayrıca, kızlardaki öz-eleştiri düzeyinin depresyon ve romantik partnerleri daha az sevgi dolu ve daha kontrolcü olarak algılama ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, kontrolcü ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda hem öz-eleştiri hem de kişilerarası ilişkilerde bağımlı örüntüler geliştirdiğini ortaya koymaktadır.

Otani ve diğerleri (2013, 2014) ise, Japon örnekleminde ebeveyn yetiştirme tarzlarının işlevsel olmayan tutumlar üzerindeki etkilerini cinsiyet spesifik bir yaklaşımla incelemişlerdir. Bu araştırmalar, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisinin kültürel ve cinsiyet faktörlerinden etkilenebileceğini göstermesi açısından değerlidir. 2013 yılındaki çalışmalarında, anne aşırı korumasının özellikle kız çocuklarında başarı ve bağımlılık alanlarında işlevsel olmayan tutumları artırdığını bulmuşlardır. 2014 yılındaki çalışmalarında ise, sevgisiz kontrol ebeveynlik tarzının aynı cinsiyetteki ebeveynler tarafından uygulandığında başarı alanında işlevsel olmayan tutumları artırdığını göstermişlerdir. Bu bulgular, aşırı koruyucu ve kontrolcü ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda bağımlı davranış örüntüleri geliştirdiğini ve bu etkinin cinsiyet ve kültürel faktörlerle etkileşim halinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Soenens ve diğerleri (2010) alanyazında, psikolojik kontrolün iki farklı alanda (kişilerarası yakınlık ve başarı) ortaya çıkabileceğini ve bu alanların farklı kişilik

özelliklerini yordadığını göstermişlerdir. Bu araştırma, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini daha ayrıntılı bir şekilde anlamamızı sağlaması açısından önemlidir. Araştırmacılar, bağımlılık odaklı psikolojik kontrolün ergenlerde bağımlılık özelliklerini, başarı odaklı psikolojik kontrolün ise öz-eleştiri özelliklerini yordadığını bulmuşlardır. Bu bulgular, farklı türdeki kontrolcü ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda farklı kişilerarası zorluklar yarattığını ve bağımlılık odaklı kontrolün özellikle kişilerarası bağımlılık gelişimine katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Bu araştırmalara ek olarak Kins ve diğerleri (2012), psikolojik kontrolcü ebeveynlik ile ayrılma-bireyselleşme sürecindeki problemli davranışlar arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu çalışma, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini gelişimsel bir perspektiften ele alması açısından değerlidir. Araştırmacılar, psikolojik kontrolün alana özgü ifadelerinin işlevsel olmayan bağımlılık ve işlevsel olmayan bağımsızlık ile farklı şekillerde ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Bağımlılık odaklı psikolojik kontrolün özellikle işlevsel olmayan bağımlılık ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bulgular, belirli ebeveynlik biçimlerinin genç yetişkinlerde sağlıklı özerklik gelişimini engelleyerek kişilerarası bağımlılığa yol açtığını ortaya koymaktadır. Buna ek olarak Bleys ve diğerleri (2016), ergen öz-eleştirisinin gelişiminde hem ebeveyn öz-eleştirisi hem de ebeveynlik biçimlerinin rolünü entegre bir model çerçevesinde incelemişlerdir. Bu araştırma, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini nesiller arası aktarım ve ebeveynlik davranışları arasındaki etkileşim açısından ele alması bakımından önemlidir. Araştırma sonuçları, anne öz-eleştirisinin doğrudan ergen öz-eleştirisi ile ilişkili olduğunu, ancak her iki ebeveynin de başarı odaklı psikolojik kontrolünün ebeveyn ve ergen öz-eleştirisi arasındaki ilişkide aracı rol oynadığını göstermiştir. Bu bulgular, kontrolcü ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda hem öz-eleştiri hem de kişilerarası ilişkilerde bağımlı davranış örüntüleri geliştirdiğini desteklemektedir.

Odenweller ve diğerleri (2014) ise, helikopter ebeveynlik ile Y kuşağının kişisel ve kişilerarası problemleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu çalışma, modern ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini güncel bir perspektiften ele alması açısından değerlidir. Araştırmacılar, helikopter ebeveynliğin otoriter ebeveynlik tarzı ve uyum yönelimi ile pozitif ilişkili olduğunu ve gençlerde nevrotik eğilimler, başkalarına bağımlılık ve etkisiz başa çıkma becerileri ile ilişkili olduğunu

bulmuşlardır. Bu bulgular, aşırı müdahaleci ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda özerklik gelişimini engelleyerek kişilerarası bağımlılık yarattığını ortaya koymaktadır.

Kong ve diğerleri (2022), üniversite öğrencilerinde ebeveynlik biçimlerinin uyumsuzluk üzerindeki etkilerini irrasyonel inançlar aracılığıyla incelemişlerdir. Bu araştırma, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini bilişsel aracı değişkenler perspektifinden ele alması açısından önemlidir. Araştırma sonuçları, reddedici ebeveynlik biçiminin mutlak gereksinimler ve kişilerarası uyum ile negatif ilişkili olduğunu, aşırı korumanın ise kişilerarası uyum ile negatif ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, irrasyonel inançların (düşük hoşgörü, korkunç inançlar ve mutlak gereksinimler) ebeveynlik biçimleri ile okul uyumu arasındaki ilişkide aracı rol oynadığı bulunmuştur. Bu bulgular, olumsuz ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda irrasyonel inançlar geliştirerek kişilerarası uyumsuzluğa ve bağımlılığa yol açtığını göstermektedir.

Le ve Ashdown (2021), Vietnamlı örneklemde Kişilerarası Kabul-Red Teorisi'ni test ederek ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik uyum arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu çalışma, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini kültürler arası bir perspektiften ele alması açısından değerlidir. Araştırma sonuçları, algılanan baba ve anne reddi ile psikolojik uyumsuzluk arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, reddedici ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda güvensizlik ve bağımlılık eğilimlerini artırdığını desteklemektedir. Bu çalışmadan farklı olarak Huang ve diğerleri (2010), internet bağımlılığı olan ergenlerde kişilik profilleri ve ebeveyn yetiştirme davranışlarını incelemişlerdir. Bu araştırma, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini modern teknoloji bağımlılığı bağlamında ele alması açısından ilginçtir. Araştırma sonuçları, internet bağımlısı ergenlerin ebeveyn yetiştirme davranışlarını genel olarak duygusal sıcaklıktan yoksun, aşırı müdahaleci, reddedici ve cezalandırıcı olarak değerlendirdiklerini göstermiştir. Bu bulgular, olumsuz ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda alternatif bağımlılık arayışlarına yol açabileceğini ve kişilerarası ilişkilerde zorluklar yaşamalarına neden olabileceğini düşündürmektedir. Chu ve diğerleri (2020) ise, Güney Koreli ergenlerde akıllı telefon bağımlılığına katkıda bulunan psikososyal faktörleri incelemişlerdir. Bu çalışma, modern ebeveynlik biçimlerinin teknoloji aracılı kişilerarası bağımlılık üzerindaki etkisini ele alması açısından güncel bir perspektif sunmaktadır. Araştırma sonuçları, sevgi dolu ebeveynlik tutumunun akıllı telefon bağımlılığını dolaylı olarak etkilediğini göstermiştir. Bu bulgular, destekleyici

ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda sağlıklı kişilerarası ilişkiler geliştirmesine yardımcı olarak teknoloji bağımlılığını önleyebileceğini ortaya koymaktadır.

Zhen ve diğerleri de (2020), Çin'deki geride bırakılmış çocuklarda olumsuz yaşam olayları ile mobil telefon bağımlılığı arasındaki ilişkide depresyonun aracı rolünü ve kişilerarası ilişkilerin düzenleyici rolünü incelemişlerdir. Bu araştırma, ebeveyn yokluğunun ve kişilerarası ilişkilerin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini ele alması açısından önemlidir. Araştırma sonuçları, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin olumsuz yaşam olayları ile depresyon arasındaki ilişkiyi tamponladığını ve akran ilişkilerinin olumsuz yaşam olayları ile mobil telefon bağımlılığı arasındaki ilişkide düzenleyici rol oynadığını göstermiştir. Bu bulgular, sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çocuklarda alternatif bağımlılık arayışlarını önleyebileceğini ortaya koymaktadır.

Senese ve diğerleri (2020), Kişilerarası Kabul-Red Teorisi çerçevesinde çocuklukta ebeveyn reddi anıları ile yetişkinlikteki yakınlık korkusu arasındaki ilişkiyi psikolojik uyumsuzluk aracılığıyla incelemişlerdir. Bu çalışma, ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki uzun vadeli etkilerini ele alması açısından değerlidir. Araştırma sonuçları, çocuklukta ebeveyn reddi anıları ile yetişkinlikteki yakınlık korkusu arasındaki ilişkinin psikolojik uyumsuzluk, özellikle duygusal tepkisizlik, olumsuz benlik saygısı ve bağımlılık aracılığıyla tamamen aracılandığını göstermiştir. Bu bulgular, reddedici ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda hem yakınlık korkusu hem de paradoksal olarak kişilerarası bağımlılık geliştirdiğini ortaya koymaktadır.

Spiel ve diğerleri (2023), travmanın nesiller arası aktarımı literatürüne katkıda bulunarak ebeveyn travmasının çocukların kişilerarası ilişki kurma biçimleri üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Bu araştırma, travmatik ebeveynlik deneyimlerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeli etkisini ele alması açısından önemlidir. Araştırma sonuçları, çok çeşitli ebeveyn travmalarının işlevsel olmayan uzaklaşma ile pozitif korelasyon gösterdiğini, ancak yıkıcı aşırı bağımlılık veya sağlıklı bağımlılık ile ilişkili olmadığını göstermiştir. Bu bulgular, travmatik ebeveynlik deneyimlerinin çocuklarda yakın ilişkilerden uzaklaşma eğilimi geliştirdiğini, ancak bu durumun paradoksal olarak kişilerarası bağımlılık ihtiyacını da artırabileceğini düşündürmektedir.

Burgette ve diğerleri (2023), annelerin büyükanne ve büyükbabaların torunlarına karyojenik yiyecek ve içecekler vermesi konusunda onlarla konuşma kararlarını etkileyen

faktörleri incelemişlerdir. Bu çalışma, nesiller arası ebeveynlik dinamiklerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisini ele alması açısından ilginç bir perspektif sunmaktadır. Araştırma sonuçları, annelerin büyükanne ve büyükbabalarla olan ilişkilerinin gücü ve çocuk bakımında onlara olan bağımlılıklarının, büyükanne ve büyükbabalarla konuşma kararlarını etkilediğini göstermiştir. Bu bulgular, nesiller arası bağımlılık dinamiklerinin ebeveynlik davranışlarını şekillendirdiğini ve bu durumun çocukların kişilerarası ilişki örüntüleri üzerinde etkili olabileceğini ortaya koymaktadır.

Literatürdeki bu araştırmalar, ebeveynlik biçimleri ile kişilerarası bağımlılık arasında güçlü ve tutarlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Özellikle aşırı koruyucu, kontrolcü ve reddedici ebeveynlik biçimlerinin çocuklarda kişilerarası bağımlılık gelişimine katkıda bulunduğu görülmektedir. Bu etki, bilişsel şemalar, irrasyonel inançlar ve psikolojik uyumsuzluk gibi çeşitli aracı değişkenler aracılığıyla gerçekleşmekte ve kültürel, cinsiyet ve gelişimsel faktörlerle etkileşim halinde olmaktadır. Ayrıca, bu ilişkilerin nesiller arası aktarım yoluyla sürdürüldüğü ve modern teknoloji kullanımı gibi çağdaş davranış örüntülerinde de kendini gösterdiği anlaşılmaktadır.

1.4.2. Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası Bağımlılık İlişkisine Yönelik Araştırmalar

Bağlanma stilleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişki, son yıllarda artan bir ilgiyle araştırılan önemli bir konudur. Bu alandaki çalışmalar, güvensiz bağlanma stillerinin çeşitli kişilerarası bağımlılık formlarıyla nasıl ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Guan ve diğerleri (2025), romantik ilişkilerdeki çiftler üzerinde yaptıkları boylamsal çalışmada, ağ analizi yaklaşımını kullanarak aşk bağımlılığı, bağlanma kaygısı, bağlanma kaçınması ve kişilerarası bağımlılık arasındaki karmaşık ilişkileri incelemişlerdir. Bu çalışma, bağlanma kaygısının düşük öz güvenle güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu, bağlanma kaçınmasının ise özerklikle bağlantılı olduğunu göstermiştir. Özellikle aşk bağımlılığının duygusal bağımlılıkla pozitif, bağlanma kaçınmasıyla ise negatif bir ilişki sergilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu araştırma, güvensiz bağlanma örüntüleri ile kişilerarası bağımlılığın farklı boyutları arasındaki temel bağlantıları ortaya koyarak, bağlanma teorisinin kişilerarası ilişkilerdeki bağımlılık dinamiklerini anlamada ne kadar kritik olduğunu vurgulamaktadır.

Gritti ve diğerleri (2023), akıllı telefon kullanımı bağlamında kişilerarası perspektiften yola çıkarak yaptıkları çalışmada, yetişkin bağlanma stilinin ve kişilerarası örüntülerin (kişilerarası bağımlılık özellikleri) mobil cihazla kurulan duygusal bağa nasıl genelleştiğini incelemişlerdir. 341 klinik olmayan yetişkin üzerinde gerçekleştirilen bu araştırma, kaygılı bağlanma stili ile yıkıcı aşırı bağımlılığın, özellikle romantik ilişkisi olan bireylerde uyumsuz akıllı telefon kullanımı için potansiyel risk faktörleri olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışma, bağlanma stilinin sadece kişilerarası ilişkilerde değil, teknolojik objelerle kurulan ilişkilerde de benzer örüntülerin ortaya çıktığını göstererek, kişilerarası bağımlılığın modern yaşamın farklı alanlarına nasıl yansıdığını anlamada önemli bir perspektif sunmaktadır.

Blanchard ve diğerleri (2022) modern yaşamdan ziyade, çeşitli tedavi ortamlarından toplanan heterojen bir grup üzerinde yaptıkları çalışmada, Relationship Profile Test (RPT) alt ölçeklerinin yetişkin bağlanma stillerini yordamadaki rolünü incelemişlerdir. 470 katılımcılı bu araştırma, RPT ölçeklerinin güvenli ve güvensiz bağlanma stillerinde benzersiz varyans yordadığını göstermiştir. Çalışma, etnik grup farklılıklarını da dikkate alarak, kişilerarası bağımlılığın farklı boyutlarının (yıkıcı aşırı bağımlılık, işlevsiz kopukluk ve sağlıklı bağımlılık) bağlanma stilleriyle nasıl ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık örüntülerini şekillendirmede oynadığı temel rolü vurgularken, aynı zamanda bu ilişkilerin kültürel ve etnik faktörlerden nasıl etkilenebileceğini de göstermektedir.

Víllora ve diğerleri (2021), siber flört şiddeti bağlamında yaptıkları kapsamlı çalışmada, sosyal-kişilerarası faktörler (kişilerarası bağımlılık, sosyal destek, sosyal beceriler) ile bilişsel-bireysel faktörlerin farklı mağduriyet ve fail türleriyle ilişkisini incelemişlerdir. 1.657 İspanyol üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilen bu araştırma, kaygılı bağlanmanın ve sosyal destek eksikliğinin doğrudan mağduriyet, kontrol mağduriyeti ve her iki tür mağduriyet olasılığını artırdığını ortaya koymuştur. Ayrıca, fail davranışı da üç siber flört şiddeti türünde kaygılı bağlanmayla anlamlı şekilde ilişkili bulunmuştur. Bu çalışma, güvensiz bağlanma stillerinin, özellikle kaygılı bağlanmanın, kişilerarası bağımlılık ile birlikte nasıl zararlı ilişki dinamiklerine yol açabileceğini göstermesi açısından önemlidir.

Skutina ve diğerleri (2021), psikolojik yakınlıktan kaçınma özelliklerini inceleyen çalışmalarında, düşük özerklik, kendine güvensizlik, kaçınan bağlanma türü ve karşı-

bağımlılık gibi faktörlerin genç yetişkinlerdeki psikolojik yakınlık algılarıyla ilişkisini araştırmışlardır. 20-25 yaş arası 60 kişilik örneklem üzerinde yürütülen bu araştırma, kaçınan bağlanma stilinin kişilerarası bağımlılığın farklı bir boyutu olan karşı-bağımlılıkla nasıl ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Çalışma, bağlanma stillerinin sadece aşırı bağımlılık değil, aynı zamanda aşırı bağımsızlık ve yakınlıktan kaçınma örüntüleriyle de ilişkili olduğunu göstererek, kişilerarası bağımlılığın spektrumunun her iki ucundaki davranış örüntülerinin bağlanma temelli kökenlerini anlamada değerli bilgiler sunmaktadır.

Huprich ve diğerleri (2018), klinik popülasyonda yaptıkları çalışmada, Malignant Self-Regard Questionnaire'in (MSRQ) yapı ve artımlı geçerliliğini değerlendirirken, kişilerarası bağımlılık ve bağlanma stilleriyle ilişkilerini de incelemişlerdir. 139 ayaktan hasta üzerinde gerçekleştirilen bu araştırma, MSRQ'nun aşırı bağımlılık, kopukluk ve güvensiz bağlanmayla pozitif korelasyonlar gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu çalışma, patolojik kişilik özelliklerinin bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık arasındaki karmaşık ilişkileri anlamada önemli bir perspektif sunmaktadır.

Sharifi ve diğerleri (2017), İranlı evli kadınlar üzerinde yaptıkları nitel çalışmada, aşırı kişilerarası bağımlılığa sahip kadınların cinsel dinamiklerini incelemişlerdir. 18 yüksek kişilerarası bağımlılığa sahip evli kadınla yapılan görüşmeler sonucunda, bu kadınların cinsel dinamiklerinin kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerinkiyle çeşitli benzerlikler gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışma, kişilerarası bağımlılığın sadece genel ilişki dinamiklerini değil, aynı zamanda cinsel yaşamı da nasıl etkilediğini göstererek, bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık aracılığıyla yaşamın farklı alanlarına nasıl yansıdığını anlamada önemli bulgular sunmaktadır.

Haggerty ve diğerleri (2016), madde bağımlılığı örneklemi üzerinde yaptıkları çalışmada, Relationship Profile Test'in yapı geçerliliğini değerlendirirken bağlanma stilleriyle ilişkilerini de incelemişlerdir. 108 madde bağımlısı hasta üzerinde gerçekleştirilen bu araştırma, sağlıklı bağımlılığın psikopatoloji ve güvensiz bağlanma ölçümleriyle negatif, aşırı bağımlılığın ise psikopatoloji ve bağlanma kaygısıyla pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu çalışma, bağımlılık bozukluklarının altında yatan kişilerarası bağımlılık ve bağlanma dinamiklerini anlamada önemli bulgular sunmaktadır.

Denckla ve diğerleri (2015), orta yaş yetişkinlerde sevilen birinin kaybına uyum sağlama sürecinde bağımlılık ve bağlanmanın etkilerini doğrudan karşılaştırmışlardır. 102 yas tutan yetişkin üzerinde yapılan bu çalışma, uzamış yas yaşayanların çözümlenmiş yas yaşayanlara ve evli kontrol grubuna kıyasla daha yüksek işlevsiz kopukluk bağımlılığı ve daha düşük sağlıklı bağımlılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, bağlanma stilini kontrol ettikten sonra bile bağımlılığın yas sonuçlarının benzersiz alanlarını yordadığını göstermektedir. Çalışma, bağlanma ve bağımlılığın kayıp yaşantılarında farklı ancak tamamlayıcı roller oynadığını vurgulamaktadır.

Buck ve diğerleri (2012), aile içi şiddet uygulayan erkekler üzerinde yaptıkları çalışmada, güvensiz bağlanma ile aile içi şiddet arasındaki ilişkide hangi kişilik özelliklerinin rol oynadığını araştırmışlardır. 72 şiddet uygulayan erkek ve 62 şiddet uygulamayan kontrol grubu üzerinde gerçekleştirilen bu araştırma, güvensiz bağlanma ile aile içi şiddet arasındaki ilişkinin ayrılık kaygısı ve partner güvensizliği ile açıklanabileceğini göstermiştir. Çalışma, bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık ve güvensizlik duygularıyla birleşerek nasıl şiddet davranışlarına yol açabileceğini ortaya koyması açısından önemlidir.

Yárnoz-Yaben (2010), boşanmaya uyum sürecinde bağlanma stilinin rolünü inceleyen çalışmasında, boşanmış ebeveynler arasında güvenli bağlanma oranının daha düşük olduğunu ve bağlanma stili ile bağımlılığın (duygusal ve araçsal) yakından ilişkili olduğunu bulmuştur. 40 boşanmış ebeveyn üzerinde gerçekleştirilen bu araştırma, boşanmaya kötü uyum gösteren ölçümlerle meşgul ve korkulu bağlanma stilleri arasında ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Çalışma, güvensiz bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık aracılığıyla yaşam geçişlerindeki uyum süreçlerini nasıl etkilediğini anlamada değerli bulgular sunmaktadır.

Bornstein ve diğerleri (2009), düşük gelirli kentli kadınlar üzerinde yaptıkları çalışmada, RPT skorları ile çocukluk çağı istismarı ve ihmali, yetişkin bağlanma stili, ev içi partner ile çatışma çözme taktikleri ve genel yaşam kalitesi arasındaki bağlantıları incelemişlerdir. 110 kadın üzerinde gerçekleştirilen bu araştırma, kişilerarası bağımlılığın farklı boyutlarının bağlanma stilleriyle teorik olarak beklenen şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu çalışma, sosyoekonomik dezavantajlı gruplar arasında da bağlanma stilleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkilerin benzer örüntüler sergilediğini ortaya koyması açısından önemlidir.

Wigman ve diğerleri (2008), taciz davranışları sergileyen bireyleri sınıflandırmaya yönelik çalışmalarında, kıskançlık, bağımlılık, bağlanma ve ilişki saldırganlığı ölçümlerine dayalı olarak taciz etmeyen, hafif ve ciddi taciz edenler arasında ayrım yapmışlardır. 177 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilen bu araştırma, meşgul bağlanma, kıskançlık, duygusal güvenme ve taciz mağduriyeti ölçümlerinde gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Çalışma, güvensiz bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık ve kıskançlık duygularıyla birleşerek nasıl zararlı takip davranışlarına yol açabileceğini anlamada önemli bulgular sunmaktadır.

MacBeth ve diğerleri (2008), bağlanma durumu ile psikotik fenomenoloji arasındaki olası ilişkileri sosyal zihniyet çerçevesi içinde inceledikleri çalışmalarında, bağlanma kaçınmasının daha yüksek paranoid düşünce onaylaması ile ilişkili olduğunu varsaymışlardır. 213 birey üzerinde gerçekleştirilen bu araştırma hem bağlanmanın hem de kişilerarası mesafe koyma stratejisinin paranoyayı yordadığını göstermiştir. Çalışma, güvensiz bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık ve kopukluk dinamikleriyle birleşerek nasıl psikolojik belirtilere yol açabileceğini anlamada değerli bulgular sunmaktadır.

Buttell ve diğerleri (2005), aile içi şiddet tedavisine mahkeme kararıyla yönlendirilen şiddet uygulayıcıları arasında yetişkinlikteki güvensiz bağlanmanın bir göstergesi olan kişilerarası bağımlılık düzeylerini araştırmışlardır. 158 şiddet uygulayıcı ve 25 şiddet uygulamayan erkek üzerinde gerçekleştirilen bu çalışma, şiddet uygulayıcıların şiddet uygulamayan kontrol grubuna göre anlamlı şekilde yüksek kişilerarası bağımlılık düzeyleri gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, güvensiz bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık aracılığıyla şiddet davranışlarının etiyolojisinde nasıl rol oynadığını anlamada önemli ipuçları sunmaktadır.

Fowler ve diğerleri (2005), borderline kişilik bozukluğu tanısı alan 66 kadın yatan hasta üzerinde yaptıkları çalışmada, bağımlılığın örtük ölçümlerinin gözlemlenebilir bağlanma arayışı davranışını yordayıp yordamadığını incelemişlerdir. Çalışma hem Dependency Index hem de Rorschach Oral Dependency Scale'in pozitif bağlanma/tedavi uyumunu yordadığını göstermiştir. Bu araştırma, kişilerarası bağımlılığın bağlanma arayışı davranışlarıyla nasıl ilişkili olduğunu ve bu ilişkinin klinik ortamlarda nasıl gözlemlenebileceğini anlamada değerli bulgular sunmaktadır.

Huprich ve diğerleri (2004), yeme davranışları ve tutumları ile bağımlılık, ayrılma, nesne ilişkileri arasındaki cinsiyet farklılıklarını inceleyen çalışmalarında, 141 üniversite öğrencisi üzerinde bu yapılar arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Çalışma, belirli kişilik değişkenlerinin erkek ve kadınlar arasında patolojik yeme davranışları ve tutumlarıyla farklı şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Kadınlar için Eating Questionnaire Revised'ın Kişilerarası Bağımlılık Envanteri ve Güvensiz Bağlanma ölçekleriyle anlamlı pozitif korelasyonlar gösterdiği bulunmuştur. Bu bulgular, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılığın yeme bozukluklarının gelişiminde nasıl rol oynadığını anlamada önemli ipuçları sunmaktadır.

Alonso-Arbiol ve diğerleri (2002), Bask öğrenci örneklemi üzerinde yaptıkları çalışmada, cinsiyet, cinsiyet rolü ve bağlanma stilini duygusal ve araçsal bağımlılığı yordamak için kullanmışlardır. 602 katılımcılı bu araştırma, kaygılı bağlanma boyutunun duygusal ve araçsal bağımlılık ile, meşgul bağlanma puanının duygusal bağımlılık ile, kaçınan bağlanma boyutu ve korkulu puanının ise araçsal bağımlılık ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Çalışma, farklı bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılığın farklı boyutlarıyla nasıl özgül ilişkiler kurduğunu ortaya koyması açısından önemlidir.

Bornstein ve diğerleri (2002), 90 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada, Relationship Profile Test'in yapı geçerliliğini incelerken bağlanma stili, kimlik, ilişkililik ve duygulanım ölçümleriyle beklenen örüntülerdeki bağlantıları göstermişlerdir. Bu çalışma, yıkıcı aşırı bağımlılık, işlevsiz kopukluk ve sağlıklı bağımlılığın bağlanma stilleriyle teorik olarak tutarlı ilişkiler sergilediğini ortaya koymuştur. Araştırma, kişilerarası bağımlılığın farklı boyutlarının bağlanma teorisi çerçevesinde nasıl anlaşılabileceğini gösteren temel bulgular sunmaktadır.

West ve diğerleri (1993), geleneksel olarak yetişkinlerdeki rahatsız edici kişilerarası ilişkileri karakterize etmek için kullanılan aşırı kişilerarası bağımlılık yaklaşımını, bağlanma teorisyenlerinin kaygılı bağlanmaya odaklanan yaklaşımıyla karşılaştırmışlardır. 136 toplum katılımcısı ve 110 psikiyatrik ayaktan hasta üzerinde gerçekleştirilen bu çalışma, kaygılı bağlanmanın üç bileşeninin (bağlanma figürü kaybı korkusu, yakınlık arayışı ve ayrılık protestosu) psikiyatrik ayaktan hastaları hasta olmayanlardan ayırmada klinik olarak ilgili bir sistem sunduğunu göstermiştir. Bu araştırma, bağlanma teorisinin kişilerarası bağımlılık kavramını anlamada ve klinik değerlendirmede nasıl kullanılabileceğini ortaya koyan öncü çalışmalardan biridir.

Bu araştırmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, güvensiz bağlanma stillerinin, özellikle kaygılı ve kaçınan bağlanmanın, kişilerarası bağımlılığın farklı boyutlarıyla sistematik ilişkiler sergilediği görülmektedir. Kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler genellikle aşırı bağımlılık, duygusal güvenme ve bağlanma figürü kaybı korkusu gösterirken, kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler daha çok kopukluk, karşı-bağımlılık ve yakınlıktan kaçınma örüntüleri sergilemektedir. Bu ilişkiler, romantik ilişkilerden aile dinamiklerine, teknoloji kullanımından klinik belirtilere kadar yaşamın farklı alanlarında tutarlı şekilde gözlemlenmektedir.

BÖLÜM 2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, algılanan ebeveynlik biçimleri ve bağlanma stilleri ile kişilerarası bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla nicel bir yaklaşım benimsemiş ve ilişkisel tarama modelini kullanmıştır. Tarama araştırmaları, geniş kitlelerin görüşlerini ve özelliklerini betimlemeyi amaçlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2016). İlişkisel tarama modeli ise, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığını ve derecesini belirlemeye yönelik bir araştırma yöntemidir (Karasar, 2022). Bu araştırmada, algılanan ebeveyn tutumları ve bağlanma stilleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkiler incelendiğinden, ilişkisel tarama modeli en uygun yöntem olarak tercih edilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 18 yaş ve üzerindeki yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde araştırmanın pratik sınırlılıkları dikkate alınarak gelişigüzel örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, araştırmacının belirlediği örneklem büyüklüğüne göre evrenin herhangi bir kesimini seçmesi prensibine dayanmaktadır (Kılıç, 2013).

Çalışmaya gönüllü olarak katılım sağlayan toplam 415 yetişkin birey dahil edilmiştir. Sosyal bilimler alanındaki araştırmalar için 100-200 arasındaki örneklem büyüklüğünün yeterli kabul edildiği belirtilmektedir (Bell vd., 2022). Ayrıca Comrey ve Lee (1992), örneklem büyüklüğünü değerlendirirken 100 kişilik örneklemi zayıf, 200 kişilik örneklemi orta, 300 kişilik örneklemi iyi, 500 kişilik örneklemi çok iyi ve 1000 kişilik örneklemi mükemmel olarak nitelendirmişlerdir. Bu doğrultuda, mevcut araştırmanın örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu değerlendirilmektedir.

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırma verileri anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Hazırlanan anket formu çevrimiçi ortamda oluşturulmuş ve ilgili bağlantı e-posta, sosyal medya platformları ve WhatsApp gibi iletişim kanalları aracılığıyla potansiyel katılımcılara iletilmiştir. Çalışma tamamen gönüllülük ilkesi çerçevesinde yürütülmüştür. Katılımcılara öncelikle araştırmanın amacı detaylı şekilde açıklanmış ve katılımın gönüllülük esasına dayandığı

özellikle belirtilmiştir. Ayrıca katılımcılara kimlik bilgilerinin talep edilmeyeceği, toplanan verilerin kesinlikle gizli tutulacağı, verilerin yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve istedikleri zaman araştırmadan ayrılabilecekleri hususlarında bilgilendirme yapılmıştır. Araştırma verileri, bilgilendirilmiş gönüllü onam formunu (Ek 1) onaylayan katılımcılardan toplanmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerinin toplanmasında, sosyodemografik bilgi formu (Ek 2), Young Ebeveynlik Ölçeği (Ek 3), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri- II (Ek 4) ve Kişilerarası Bağımlılık Ölçeğini (Ek 5) içeren bir anket formu kullanılmıştır.

2.4.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Katılımcıların temel demografik özelliklerini ve aile yapılarını belirlemek amacıyla hazırlanan Sosyo-Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Bu form; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum ve aylık gelir gibi temel demografik bilgilerin yanı sıra, anne-baba eğitim durumu, aile yapısı, büyüme ortamı ve psikolojik/psikiyatrik tedavi geçmişi hakkında bilgi edinmeyi amaçlayan sorulardan oluşmaktadır. Form, katılımcıların kendilerini ve ailelerini tanımlamalarına olanak sağlayan kapalı uçlu sorular ve gerektiğinde açık uçlu yanıtlama imkânı sunan bir yapıda tasarlanmıştır.

2.4.2. Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ)

Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ), Young (1994) tarafından geliştirilmiş ve Soygüt, Çakır ve Karaosmanoğlu (2008) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Toplam 72 madde içeren ölçek, erken dönem uyumsuz şemaların kökenini oluşturduğu düşünülen ebeveyn davranışlarını değerlendirmektedir. YEBÖ, anne ve baba için ayrı ayrı doldurulan, 6'lı Likert tipi (1=Tamamıyla yanlış, 6=Ona tamamıyla uyuyor) bir ölçektir. Türkçe formunda 10 alt boyut bulunmaktadır: Kuralcı/Kalıplayıcı, Küçümseyici/Kusur Bulucu, Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı, Sömürücü/İstismar Edici, Aşırı Koruyucu/Evhamlı, Koşullu/Başarı Odaklı, Aşırı İzin Verici/Sınırsız, Kötümser/Endişeli, Cezalandırıcı ve Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran ebeveynlik. Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı ebeveynlik boyutundaki tüm maddeler (1, 2, 3, 4, 5, 36, 45 ve 52) ters puanlanmaktadır. Yüksek puanlar, ilgili boyutta olumsuz ebeveyn tutumlarının daha şiddetli olduğunu göstermektedir. Güvenirlik çalışmalarında iç tutarlılık katsayıları anne formunda α=.53-

.86, baba formunda α=.61-.88 arasında; test-tekrar test güvenirlik katsayıları anne formunda r=.38-.83, baba formunda r=.56-.85 arasında bulunmuştur (Soygüt vd., 2008).

2.4.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-II)

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II), Fraley ve Shaver (2000) tarafından oluşturulmuş bir ölçme aracıdır ve Türk kültürüne uyarlama çalışması Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından yapılmıştır. Envanter, 7'li Likert derecelendirmesi kullanılan 36 sorudan meydana gelmektedir. Bu sorulardan yarısı (18 madde) kaygı faktörünü, diğer yarısı (18 madde) ise kaçınma faktörünü ölçmektedir. Ölçekte yer alan 4, 8, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 26, 30, 32, 34 ve 36. maddeler ters puanlanmaktadır. Puanlama işleminde, kaygı boyutu için tek numaralı maddeler, kaçınma boyutu için ise çift numaralı maddeler kullanılmakta ve bu maddelerin ortalaması alınmaktadır. Her bir alt boyuttan alınabilecek puanlar 18 ile 126 puan aralığında değişmektedir. Ölçekten elde edilen yüksek skorlar, kişinin bağlanma kaygısı veya kaçınmacı bağlanma düzeyinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Güvenirlik analizleri sonucunda, kaçınma alt boyutu için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0,90, kaygı alt boyutu için ise 0,86 olarak saptanmıştır. Test-tekrar test güvenirlik katsayıları incelendiğinde, kaçınma boyutu için 0,81, kaygı boyutu için 0,82 değerleri elde edilmiştir (Selçuk vd., 2005).

2.4.4. Kişilerarası Bağımlılık Ölçeği (KBÖ)

Kişiler Arası Bağımlılık Ölçeği, Hirschfeld ve arkadaşları (1977) tarafından geliştirilmiş ve Ulusoy (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek, bireylerin kişilerarası ilişkilerdeki bağımlılık eğilimlerini değerlendirmektedir. Türkçe formunda 44 maddeden oluşan ölçek, 4'lü Likert tipi (1=Hiç uygun değil, 4=Tamamen uygun) bir derecelendirme kullanmaktadır. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır: Duygusal Güven (tek bir kişiyle olan ilişkinin yoğunluğu), Sosyal Özgüven Eksikliği (genel olarak insanlarla olan ilişkiler) ve Otonomi (diğerlerinin değerlendirmelerinden bağımsız hareket etme). Ölçekte 9., 21. ve 40. maddeler ters puanlanmaktadır. Toplam puan hesaplanırken Bornstein ve arkadaşları (1993) tarafından önerilen "1x Duygusal Güven + 1x Sosyal Özgüven Eksikliği - 1x Otonomi" formülü kullanılmaktadır. Yüksek puanlar, kişilerarası bağımlılık eğiliminin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formunun güvenirlik çalışmalarında iç tutarlılık katsayıları alt boyutlar için α=.72-.79 arasında bulunmuştur (Ulusoy, 2010).

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi SPSS v26 istatistik programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda aşağıdaki analiz yöntemleri uygulanmıştır:

- Katılımcıların demografik özelliklerinin betimlenmesi için frekans analizi yapılmıştır.
- Ölçeklerin güvenirliğini değerlendirmek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır.
- Verilerin normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir.
- Algılanan ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.
- Algılanan ebeveynlik biçimleri ve bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki yordayıcı etkilerini belirlemek amacıyla regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.
- Sosyodemografik özelliklere göre algılanan ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerindeki farklılıkları incelemek için iki gruplu karşılaştırmalarda t-testi, ikiden fazla gruplu karşılaştırmalarda ise ANOVA analizi uygulanmıştır.

BÖLÜM 3: BULGULAR

3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmaya yaşları 20-59 arasında değişen ($\bar{x}$ = 30.6; ss = 8.1) toplam 415 yetişkin birey katılım göstermiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans analizi sonuçları Tablo 1'de yer almaktadır.

Katılımcıların büyük çoğunluğunu 20-29 yaş aralığındaki bireyler oluşturmaktadır (n = 245; %59,0). Bunu sırasıyla 30-39 yaş aralığı (n = 113; %27,2), 40-49 yaş aralığı (n = 38; %9,2) ve 50-59 yaş aralığı (n = 19; %4,6) takip etmektedir. Katılımcıların %70,1'ini kadınlar (n = 291), %29,9'unu erkekler (n = 124) oluşturmaktadır. Eğitim düzeyi açısından katılımcıların çoğunluğu üniversite mezunudur (n = 262; %63,1). Lisansüstü eğitim almış olanlar %20,2 (n = 84), lise mezunu olanlar ise %16,6 (n = 69) oranındadır. Katılımcıların %70,4'ü (n = 292) aktif olarak çalışmakta, %22,7'si (n = 94) çalışmamakta, %5,3'ü (n = 22) hiç çalışmamış ve %1,7'si (n = 7) emekli durumdadır. Medeni durum açısından katılımcıların %40,2'si bekar (n = 167), %36,6'sı evli (n = 152), %17,1'inin ilişkisi bulunmakta (n = 71) ve %6,0'sı boşanmış (n = 25) durumdadır.

Anne eğitim düzeyi incelendiğinde, en yüksek oran ilkokul mezunu annelerde görülmektedir (%32,0; n = 133). Bunu sırasıyla lise (%26,7; n = 111), üniversite (%17,3; n = 72), ortaokul (%15,7; n = 65) ve okuryazar (%8,2; n = 34) kategorileri takip etmektedir. Baba eğitim düzeyi açısından en yüksek oran lise mezunu babalarda görülmektedir (%35,9; n = 149). Bunu sırasıyla üniversite (%24,8; n = 103), ilkokul (%22,4; n = 93), ortaokul (%12,8; n = 53) ve okuryazar (%4,1; n = 17) kategorileri takip etmektedir.

Katılımcıların neredeyse tamamı (%99,0; n = 411) anne ve/veya babası tarafından büyütülmüştür. Anne ve babaların birliktelik durumu incelendiğinde, %80,7'sinin (n = 335) birlikte olduğu, %10,1'inin (n = 42) hayatta olmadığı ve %9,2'sinin (n = 38) boşanmış olduğu görülmektedir. Katılımcıların %94,9'unun (n = 394) annesi, %85,3'ünün (n = 354) babası hayattadır.

Katılımcıların %19,3'ü (n = 80) daha önce psikiyatrik/psikolojik tedavi görmüş, %80,7'si (n = 335) ise böyle bir tedavi geçmişi bulunmamaktadır. Aile içinde psikiyatrik

rahatsızlığı bulunanların oranı %14,7 (n = 61) iken, bulunmayanların oranı %85,3'tür (n = 354).

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Kategori	n	%
Yaş	20-29 arası	245	59.0
	30-39 arası	113	27.2
	40-49 arası	38	9.2
	50-59 arası	19	4.6
Cinsiyet	Kadın	291	70.1
	Erkek	124	29.9
Eğitim durumu	Lise	69	16.6
	Üniversite	262	63.1
	Lisansüstü	84	20.2
Çalışma durumu	Çalışıyor	292	70.4
	Çalışmıyor	94	22.7
	Emekli	7	1.7
	Hiç çalışmamış	22	5.3
Medeni durum	Bekar	167	40.2
	İlişkisi var	71	17.1
	Evli	152	36.6
	Boşanmış	25	6.0
Anne eğitim durumu	Okuryazar	34	8.2
	İlkokul	133	32.0
	Ortaokul	65	15.7
	Lise	111	26.7
	Üniversite	72	17.3
Baba eğitim durumu	Okuryazar	17	4.1
	İlkokul	93	22.4
	Ortaokul	53	12.8
	Lise	149	35.9
	Üniversite	103	24.8
Sizi anne ve/veya babanız mı büyüttü?	Evet	411	99.0
	Hayır	4	1.0
Anne ve babanızın birliktelik durumu?	Birlikte	335	80.7
	Boşanmış	38	9.2
	Hayatta değil(ler)	42	10.1
Anneniz hayatta mı?	Evet	394	94.9
	Hayır	21	5.1
Babanız hayatta mı?	Evet	354	85.3
	Hayır	61	14.7
Psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumu	Evet	80	19.3
	Hayır	335	80.7
Ailenizde psikiyatrik rahatsızlığı olan var mı?	Evet	61	14.7
	Hayır	354	85.3

3.2. Güvenilirlik Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan ölçeklere ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2

Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut	Madde Sayısı	Cronbach Alpha
YEBÖ-A	Kuralcı/Kalıplayıcı	12	.935
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	9	.918
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	8	.862
	Sömürücü/İstismar Edici	7	.825
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	7	.714
	Koşullu/Başarı Odaklı	5	.806
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	6	.763
	Kötümser/Endişeli	3	.778
	Cezalandırıcı	4	.701
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	3	.754
YEBÖ-B	Kuralcı/Kalıplayıcı	12	.927
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	9	.933
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	8	.900
	Sömürücü/İstismar Edici	7	.879
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	7	.768
	Koşullu/Başarı Odaklı	5	.815
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	6	.799
	Kötümser/Endişeli	3	.702
	Cezalandırıcı	4	.745
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	3	.735
YİYE	Kaygılı Bağlanma	18	.867
	Kaçıngan Bağlanma	18	.895
KBÖ	Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	44	.830
	Duygusal Güven	18	.817
	Sosyal Özgüven Eksikliği	12	.783
	Otonomi	14	.790

Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Formu (YEBÖ-A) alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları .701 ile .935 arasında değişmektedir. En yüksek güvenilirlik katsayısı Kuralcı/Kalıplayıcı alt boyutunda (α = .935), en düşük güvenilirlik katsayısı ise Cezalandırıcı alt boyutunda (α = .701) elde edilmiştir. Diğer alt boyutların güvenilirlik katsayıları şu şekildedir: Küçümseyici/Kusur Bulucu (α = .918), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (α = .862), Sömürücü/İstismar Edici (α = .825), Koşullu/Başarı Odaklı (α = .806), Kötümser/Endişeli

(α = .778), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (α = .763), Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (α = .754) ve Aşırı Koruyucu/Evhamlı (α = .714).

Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Formu (YEBÖ-B) alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları .702 ile .933 arasında değişmektedir. En yüksek güvenilirlik katsayısı Küçümseyici/Kusur Bulucu alt boyutunda (α = .933), en düşük güvenilirlik katsayısı ise Kötümser/Endişeli alt boyutunda (α = .702) elde edilmiştir. Diğer alt boyutların güvenilirlik katsayıları şu şekildedir: Kuralcı/Kalıplayıcı (α = .927), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (α = .900), Sömürücü/İstismar Edici (α = .879), Koşullu/Başarı Odaklı (α = .815), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (α = .799), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (α = .768), Cezalandırıcı (α = .745) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (α = .735).

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları Kaçıngan Bağlanma için α = .895, Kaygılı Bağlanma için α = .867 olarak hesaplanmıştır.

Kişilerarası Bağımlılık Ölçeği (KBÖ) toplam güvenilirlik katsayısı α = .830 olarak bulunmuştur. KBÖ alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları Duygusal Güven için α = .817, Sosyal Özgüven Eksikliği için α = .783 ve Otonomi için α = .790 olarak hesaplanmıştır.

Elde edilen güvenilirlik katsayıları, George ve Mallery (2003) tarafından önerilen kriterlere göre değerlendirildiğinde, tüm ölçekler ve alt boyutlar kabul edilebilir düzeyde güvenilirlik göstermektedir (α> .70).

3.3. Normal Dağılım Analizi

Araştırma verilerinin normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Formu (YEBÖ-A) alt boyutlarının çarpıklık değerleri .200 ile 1.901 arasında, basıklık değerleri ise -.572 ile 1.910 arasında değişmektedir. Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Formu (YEBÖ-B) alt boyutlarının çarpıklık değerleri .193 ile 1.734 arasında, basıklık değerleri ise -.723 ile 2.835 arasında değişmektedir.

Tablo 3

Normal Dağılım Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut	Çarpıklık	Basıklık
YEBÖ-A	Kuralcı/Kalıplayıcı	.895	.055
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	1.901	1.910
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	.725	.047
	Sömürücü/İstismar Edici	1.873	1.097
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.200	-.225
	Koşullu/Başarı Odaklı	.373	-.572
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	1.204	1.067
	Kötümser/Endişeli	.909	.196
	Cezalandırıcı	.997	.958
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	.502	.030
YEBÖ-B	Kuralcı/Kalıplayıcı	.554	-.507
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	1.734	2.835
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	.624	-.195
	Sömürücü/İstismar Edici	1.078	1.692
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.193	-.310
	Koşullu/Başarı Odaklı	.225	-.715
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	1.523	2.647
	Kötümser/Endişeli	.840	.079
	Cezalandırıcı	.859	.353
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	.240	-.723
YİYE	Kaygılı Bağlanma	-.123	-.398
	Kaçıngan Bağlanma	-.033	-.649
KBÖ	Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	-.101	-.099
	Duygusal Güven	.074	-.366
	Sosyal Özgüven Eksikliği	.369	-.711
	Otonomi	.108	-.453

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) alt boyutlarında Kaygılı Bağlanma için çarpıklık -.123 ve basıklık -.398; Kaçıngan Bağlanma için çarpıklık -.033 ve basıklık -.649 değerleri elde edilmiştir.

Kişilerarası Bağımlılık Ölçeği (KBÖ) için çarpıklık -.101 ve basıklık -.099 olarak hesaplanmıştır. KBÖ alt boyutlarının çarpıklık değerleri .074 ile .369 arasında, basıklık değerleri ise -.711 ile -.366 arasında değişmektedir.

Kline (2009) tarafından önerilen kriterlere göre, çarpıklık ve basıklık değerlerinin ±3,00 aralığında olması normal dağılımın kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Bu kritere

göre, tüm değişkenlerin parametrik testler için normal dağılım varsayımını karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.4. Tanımlayıcı İstatistikler

Katılımcıların araştırmada kullanılan ölçeklere verdikleri yanıtlara ilişkin tanımlayıcı istatistiksel analiz sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4

Tanımlayıcı İstatistiksel Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	N	Ort.	ss	Min.	Maks.	Ölçek Ranjı
YEBÖ-A	Kuralcı/Kalıplayıcı	415	2.41	1.21	1.00	5.83	1-6
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	415	1.67	.90	1.00	5.56	1-6
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	415	2.43	1.03	1.00	6.00	1-6
	Sömürücü/İstismar Edici	415	1.21	.50	1.00	5.14	1-6
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	415	3.00	1.02	1.00	5.86	1-6
	Koşullu/Başarı Odaklı	415	2.93	1.27	1.00	6.00	1-6
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	415	1.77	.82	1.00	4.67	1-6
	Kötümser/Endişeli	415	2.50	1.34	1.00	6.00	1-6
	Cezalandırıcı	415	2.57	1.04	1.00	6.00	1-6
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	415	2.63	1.14	1.00	6.00	1-6
YEBÖ-B	Kuralcı/Kalıplayıcı	415	2.61	1.24	1.00	6.00	1-6
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	415	1.84	1.08	1.00	6.00	1-6
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	415	2.89	1.23	1.00	6.00	1-6
	Sömürücü/İstismar Edici	415	1.39	.81	1.00	6.00	1-6
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	415	2.65	.92	1.00	5.57	1-6
	Koşullu/Başarı Odaklı	415	3.05	1.31	1.00	6.00	1-6
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	415	1.85	.96	1.00	6.00	1-6
	Kötümser/Endişeli	415	2.44	1.28	1.00	6.00	1-6
	Cezalandırıcı	415	2.83	1.18	1.00	6.00	1-6
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	415	3.00	1.33	1.00	6.00	1-6
YİYE	Kaygılı Bağlanma	415	3.73	1.02	1.17	6.44	1-7
	Kaçıngan Bağlanma	415	2.96	1.02	1.00	5.83	1-7
KBÖ	Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	415	2.02	.90	.39	5.12	2-7
	Duygusal Güven	415	2.55	.47	1.44	3.78	1-4
	Sosyal Özgüven Eksikliği	415	1.85	.48	1.00	3.25	1-4
	Otonomi	415	2.38	.50	1.07	3.71	1-4

Anne ebeveynlik biçimlerine ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, katılımcıların en yüksek puanı "Aşırı Koruyucu/Evhamlı" boyutunda ($\bar{x}$ = 3.00; ss = 1.02), en düşük puanı ise "Sömürücü/İstismar Edici" boyutunda ($\bar{x}$ = 1.21; ss = 0.50) aldıkları görülmektedir. Baba ebeveynlik biçimlerine ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, katılımcıların en yüksek puanı "Koşullu/Başarı Odaklı" boyutunda ($\bar{x}$ = 3.05; ss = 1.31), en düşük puanı ise "Sömürücü/İstismar Edici" boyutunda ($\bar{x}$ = 1.39; ss = 0.81) aldıkları görülmektedir.

Bağlanma stilleri açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların "Kaygılı Bağlanma" boyutunda ($\bar{x}$ = 3.73; ss = 1.02), "Kaçıngan Bağlanma" boyutuna ($\bar{x}$ = 2.96; ss = 1.02) kıyasla daha yüksek puan aldıkları görülmektedir.

Kişilerarası bağımlılık toplam puanı ($\bar{x}$ = 2.02; ss = 0.90) olarak bulunmuştur. Alt boyutlar incelendiğinde, katılımcıların en yüksek puanı "Duygusal Güven" boyutunda ($\bar{x}$ = 2.55; ss = 0.47), en düşük puanı ise "Sosyal Özgüven Eksikliği" boyutunda ($\bar{x}$ = 1.85; ss = 0.48) aldıkları görülmektedir.

3.5. Korelasyon Analizi

Araştırmanın ilk iki hipotezi aşağıda sunulmuştur.

H1: Algılanan ebeveynlik biçimleri (kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu evhamlı, koşullu/ başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı, değişime kapalı/duygularını bastıran) ile kişilerarası bağımlılık arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Bağlanma stilleri (kaygılı ve kaçıngan bağlanma) ile kişilerarası bağımlılık arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

Bu hipotezlerin test edilmesi kapsamında algılanan ebeveynlik biçimleri ve bağlanma stilleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkileri incelemek üzere Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5

Ebeveynlik Biçimleri ve Bağlanma Stilleri ile Kişilerarası Bağımlılık Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut		Kişilerarası Bağımlılık			
			Toplam	Duygusal Güven	Sosyal Özgüven Eksikliği	Otonomi
YEBÖ-A	Kuralcı/Kalıplayıcı	r	.174**	.187**	0.082	-0.058
		p	0.000	0.000	0.097	0.242
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	r	.214**	.181**	.243**	0.020
		p	0.000	0.000	0.000	0.690
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	r	.216**	.195**	.261**	0.045
		p	0.000	0.000	0.000	0.358
	Sömürücü/İstismar Edici	r	0.078	0.074	.178**	.100*
		p	0.115	0.133	0.000	0.043
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	r	.106*	.120*	0.046	-0.033
		p	0.031	0.015	0.352	0.508
	Koşullu/Başarı Odaklı	r	.125*	.147**	-0.033	-.115*
		p	0.011	0.003	0.503	0.019
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	r	.117*	0.079	.148**	0.006
		p	0.017	0.107	0.003	0.900
	Kötümser/Endişeli	r	.116*	.151**	0.056	-0.012
		p	0.018	0.002	0.259	0.806
	Cezalandırıcı	r	.161**	.155**	.139**	-0.010
		p	0.001	0.002	0.005	0.837
	Değişime Kapalı / Duygularını Bastıran	r	.112*	.171**	-0.036	-0.072
		p	0.023	0.000	0.466	0.142
YEBÖ-B	Kuralcı/Kalıplayıcı	r	.181**	.179**	0.045	-.112*
		p	0.000	0.000	0.360	0.023
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	r	.180**	.168**	.177**	0.005
		p	0.000	0.001	0.000	0.925
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	r	.140**	.111*	.126*	-0.026
		p	0.004	0.024	0.010	0.597
	Sömürücü/İstismar Edici	r	0.019	0.060	0.053	0.073
		p	0.697	0.221	0.279	0.139
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	r	.152**	.116*	.130**	-0.039
		p	0.002	0.018	0.008	0.429
	Koşullu/Başarı Odaklı	r	.106*	.136**	-0.074	-.131**
		p	0.031	0.005	0.132	0.008
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	r	0.033	0.048	0.072	0.055
		p	0.506	0.332	0.141	0.263
	Kötümser/Endişeli	r	.130**	.126**	0.062	-0.054
		p	0.008	0.010	0.206	0.272
	Cezalandırıcı	r	.178**	.185**	0.089	-0.059
		p	0.000	0.000	0.069	0.230
	Değişime Kapalı / Duygularını Bastıran	r	0.028	0.084	-.102*	-0.067
		p	0.572	0.086	0.037	0.172
YİYE	Kaygılı Bağlanma	r	.594**	.591**	.465**	-0.062
		p	0.000	0.000	0.000	0.205
	Kaçıngan Bağlanma	r	.314**	.265**	.493**	.157**
		p	0.000	0.000	0.000	0.001

* p < .05; ** p < .01

Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Formu (YEBÖ-A) alt boyutları ile kişilerarası bağımlılık arasındaki korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, en güçlü ilişki Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı alt boyutu ile kişilerarası bağımlılık arasında gözlenmiştir ($r = .216$; $p < .01$). Diğer anlamlı ilişkiler şu şekildedir: Küçümseyici/Kusur Bulucu ($r = .214$; $p < .01$), Kuralcı/Kalıplayıcı ($r = .174$; $p < .01$), Cezalandırıcı ($r = .161$; $p < .01$), Koşullu/Başarı Odaklı ($r = .125$; $p < .05$), Aşırı İzin Verici/Sınırsız ($r = .117$; $p < .05$), Kötümser/Endişeli ($r = .116$; $p < .05$), Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran ($r = .112$; $p < .05$) ve Aşırı Koruyucu/Evhamlı ($r = .106$; $p < .05$). Diğer taraftan, Sömürücü/İstismar Edici alt boyutu ile kişilerarası bağımlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = .078$; $p = .115$).

YEBÖ-A boyutları ile kişilerarası bağımlılık alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde;

- Kuralcı/Kalıplayıcı boyutu Duygusal Güven ($r = .187$; $p < .01$) ile anlamlı ilişki göstermiştir.
- Küçümseyici/Kusur Bulucu boyutu Sosyal Özgüven Eksikliği ($r = .243$; $p < .01$) ve Duygusal Güven ($r = .181$; $p < .01$) ile anlamlı ilişkiler sergilemiştir.
- Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı boyutu Sosyal Özgüven Eksikliği ($r = .261$; $p < .01$) ve Duygusal Güven ($r = .195$; $p < .01$) ile anlamlı ilişkiler göstermiştir.
- Sömürücü/İstismar Edici boyutu Sosyal Özgüven Eksikliği ($r = .178$; $p < .01$) ve Otonomi ($r = .100$; $p < .05$) ile anlamlı ilişkiler sergilemiştir.
- Aşırı Koruyucu/Evhamlı boyutu Duygusal Güven ($r = .120$; $p < .05$) ile anlamlı ilişki göstermiştir.
- Koşullu/Başarı Odaklı boyutu Duygusal Güven ($r = .147$; $p < .01$) ile pozitif, Otonomi ($r = -.115$; $p < .05$) ile negatif yönde anlamlı ilişkiler göstermiştir.
- Aşırı İzin Verici/Sınırsız boyutu Sosyal Özgüven Eksikliği ($r = .148$; $p < .01$) ile anlamlı ilişki sergilemiştir.
- Kötümser/Endişeli boyutu Duygusal Güven ($r = .151$; $p < .01$) ile anlamlı ilişki göstermiştir.

- Cezalandırıcı boyutu Duygusal Güven (r = .155; p < .01) ve Sosyal Özgüven Eksikliği (r = ,139; p < .01) ile anlamlı ilişkiler göstermiştir.

- Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran boyutu Duygusal Güven (r = .171; p < .01) ile anlamlı ilişki sergilemiştir.

Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Formu (YEBÖ-B) alt boyutları ile kişilerarası bağımlılık arasındaki korelasyon analizi sonuçlarına göre, en güçlü ilişki Kuralcı/Kalıplayıcı alt boyutu ile kişilerarası bağımlılık arasında gözlenmiştir (r = .181; p < .01). Diğer anlamlı ilişkiler şu şekildedir: Küçümseyici/Kusur Bulucu (r = .180; p < .01), Cezalandırıcı (r = .178; p < .01), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (r = .152; p < .01), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (r = .140; p < .01), Kötümser/Endişeli (r = .130; p < .01) ve Koşullu/Başarı Odaklı (r = .106; p < .05). Diğer taraftan, Sömürücü/İstismar Edici (r = .019; p = .697), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (r = .033; p = .506) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (r = .028; p = .572) alt boyutları ile kişilerarası bağımlılık arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

YEBÖ-B boyutları ile kişilerarası bağımlılık alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde;

- Kuralcı/Kalıplayıcı boyutu Duygusal Güven (r = .179; p < .01) ile pozitif, Otonomi (r = -.112; p < .05) ile negatif yönde anlamlı ilişkiler sergilemiştir.

- Küçümseyici/Kusur Bulucu boyutu Sosyal Özgüven Eksikliği (r = .177; p < .01) ve Duygusal Güven (r = .168; p < .01) ile anlamlı ilişkiler göstermiştir.

- Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı boyutu Sosyal Özgüven Eksikliği (r = .126; p < .05) ve Duygusal Güven (r = .111; p < .05) ile anlamlı ilişkiler sergilemiştir.

- Aşırı Koruyucu/Evhamlı boyutu Sosyal Özgüven Eksikliği (r = .130; p < .01) ve Duygusal Güven (r = .116; p < .05) ile anlamlı ilişkiler sergilemiştir.

- Koşullu/Başarı Odaklı boyutu Duygusal Güven (r = .136; p < .01) ile pozitif, Otonomi (r = -.131; p < .01) ile negatif yönde anlamlı ilişkiler göstermiştir.

- Kötümser/Endişeli boyutu Duygusal Güven (r = .126; p < .01) ile anlamlı ilişki göstermiştir.

- Cezalandırıcı boyutu Duygusal Güven ($r = .185$; $p < .01$) ile anlamlı ilişki göstermiştir.

- Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran boyutu Sosyal Özgüven Eksikliği ($r = -.102$; $p < .05$) ile negatif yönde anlamlı ilişki göstermiştir.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) alt boyutları ile kişilerarası bağımlılık arasındaki korelasyon analizi sonuçları, her iki bağlanma stilinin de kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Kaygılı Bağlanma ile kişilerarası bağımlılık arasında güçlü düzeyde pozitif bir ilişki ($r = .594$; $p < .01$), Kaçıngan Bağlanma ile kişilerarası bağımlılık arasında ise orta düzeyde pozitif bir ilişki ($r = .314$; $p < .01$) bulunmuştur.

YİYE-II boyutları ile kişilerarası bağımlılık alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde;

- Kaygılı Bağlanma boyutu Duygusal Güven ($r = .591$; $p < .01$) ve Sosyal Özgüven Eksikliği ($r = .465$; $p < .01$) ile güçlü pozitif ilişkiler sergilemiştir.

- Kaçıngan Bağlanma boyutu Sosyal Özgüven Eksikliği ($r = .493$; $p < .01$), Duygusal Güven ($r = .265$; $p < .01$) ve Otonomi ($r = .157$; $p < .01$) ile anlamlı pozitif ilişkiler sergilemiştir.

Bu bulgular doğrultusunda, araştırmanın birinci hipotezi kısmen desteklenmiştir. Anne ve baba ebeveynlik biçimlerinin çoğunluğu kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterirken, bazı alt boyutlarda anlamlı ilişkiler tespit edilmemiştir. İkinci hipotez ise tam olarak desteklenmiştir; hem kaygılı hem de kaçıngan bağlanma stilleri kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler göstermiştir.

3.6. Regresyon Analizi

Araştırmanın üçüncü ve dördüncü hipotezleri aşağıda sunulmuştur.

H3: Algılanan ebeveyn biçimleri kişilerarası bağımlılığı yordamaktadır.

H4: Bağlanma biçimleri kişilerarası bağımlılığı yordamaktadır.

Bu hipotezlerin test edilmesi kapsamında, öncelikle anne ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılığı yordayıp yordamadığını incelemek üzere çok değişkenli regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6

Anne Ebeveynlik Düzeylerinin Kişilerarası Bağımlılık Toplam Üzerine Etkisi

Bağımsız Değişkenler (YEBÖ-A)	Standart Edilmemiş Katsayılar		Standart Edilmiş Katsayılar	t	p	%95 Güven Aralığı	
	B	SE	β			Alt	Üst
Sabit	1.264	.223		5.668	.000	.825	1.702
Kuralcı/Kalıplayıcı	-.022	.074	-.030	-.297	.767	-.168	.124
Küçümseyici/Kusur Bulucu	.013	.097	.013	.129	.897	-.179	.204
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	.005	.069	.005	.066	.948	-.131	.140
Sömürücü/İstismar Edici	.022	.118	.012	.190	.849	-.209	.254
Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.017	.061	.019	.281	.778	-.102	.136
Koşullu/Başarı Odaklı	.116	.058	.165	2.014	.045*	.003	.229
Aşırı İzin Verici/Sınırsız	.034	.079	.032	.433	.665	-.121	.190
Kötümser/Endişeli	-.067	.045	-.100	-1.482	.139	-.155	.022
Cezalandırıcı	.017	.065	.020	.266	.790	-.111	.146
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	.027	.046	.034	.583	.560	-.063	.117

Bağımlı Değişken = Kişilerarası Bağımlılık
Model: F= 3.295; p = .000; R^2 = .075
* p < .05

Regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F = 3.295; p < .001). Model, kişilerarası bağımlılıktaki varyansın %7,5'ini açıklamaktadır (R^2 = .075). Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Formu (YEBÖ-A) alt boyutları incelendiğinde, yalnızca Koşullu/Başarı Odaklı alt boyutunun kişilerarası bağımlılığı anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir (β = .165; t = 2.014; p < .05). Diğer alt boyutların kişilerarası bağımlılığı anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur: Kuralcı/Kalıplayıcı (β = -.030; t = -.297; p = .767), Küçümseyici/Kusur Bulucu (β = .013; t = .129; p = .897), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (β = .005; t = .066; p = .948), Sömürücü/İstismar Edici (β = .012; t = .190; p = .849), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (β = .019; t = .281; p = .778), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (β = .032; t = .433; p = .665), Kötümser/Endişeli (β = -.100; t = -1.482; p

= .139), Cezalandırıcı (β = .020; t = .266; p = .790) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (β = .034; t = .583; p = .560).

Araştırmada daha sonra, baba ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılığı yordayıp yordamadığını incelemek üzere çok değişkenli regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7

Baba Ebeveynlik Düzeylerinin Kişilerarası Bağımlılık Toplam Üzerine Etkisi

Bağımsız Değişkenler (YEBÖ-B)	Standart Edilmemiş Katsayılar		Standart Edilmiş Katsayılar	t	p	%95 Güven Aralığı	
	B	SE	β			Alt	Üst
Sabit	1.239	.235		5.270	.000	.776	1.701
Kuralcı/Kalıplayıcı	.049	.075	.068	.660	.510	-.098	.197
Küçümseyici/Kusur Bulucu	.087	.088	.105	.983	.326	-.086	.260
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	.049	.061	.068	.805	.421	-.071	.170
Sömürücü/İstismar Edici	-.160	.082	-.144	-1.938	.053	-.322	.002
Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.030	.064	.030	.465	.642	-.096	.156
Koşullu/Başarı Odaklı	-.068	.055	-.100	-1.250	.212	-.175	.039
Aşırı İzin Verici/Sınırsız	-.099	.075	-.106	-1.325	.186	-.247	.048
Kötümser/Endişeli	-.017	.046	-.024	-.365	.715	-.108	.074
Cezalandırıcı	.024	.063	.031	.377	.706	-.100	.148
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	-.024	.040	-.036	-.605	.546	-.103	.054

Bağımlı Değişken = Kişilerarası Bağımlılık
Model: F= 2.701; p = .000; R^2 = .046

Regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F = 2.701; p < .001). Model, kişilerarası bağımlılıktaki varyansın %4,6'sını açıklamaktadır (R^2 = .046). Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Formu (YEBÖ-B) alt boyutları incelendiğinde, hiçbir boyutun kişilerarası bağımlılığı anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur. Bu alt boyutlar şu şekildedir: Kuralcı/Kalıplayıcı (β = .068; t = .660; p = .510), Küçümseyici/Kusur Bulucu (β = .105; t = .983; p = .326), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (β = .068; t = .805; p = .421), Sömürücü/İstismar Edici (β = -.144; t = -1.938; p = .053), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (β = .030; t = .465; p = .642), Koşullu/Başarı Odaklı (β = -.100; t = -

1.250; p = .212), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (β = -.106; t = -1.325; p = .186), Kötümser/Endişeli (β = -.024; t = -.365; p = .715), Cezalandırıcı (β = .031; t = .377; p = .706) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (β = -.036; t = -.605; p = .546).

Son olarak, bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılığı yordayıp yordamadığını incelemek üzere çok değişkenli regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8

Bağlanma Biçimlerinin Kişilerarası Bağımlılık Toplam Üzerine Etkisi

Bağımsız Değişkenler (YİYE-II)	Standart Edilmemiş Katsayılar		Standart Edilmiş Katsayılar	t	p	%95 Güven Aralığı	
	B	SE	β			Alt	Üst
Kaygılı Bağlanma	.498	.042	.569	11.777	.000**	.415	.582
Kaçıngan Bağlanma	.004	.042	.005	.101	.920	-.078	.086

Bağımlı Değişken = Kişilerarası Bağımlılık
Model: F= 11.429; p = .000; R^2 = .270
** p < .01

Regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F = 11.429; p < .001). Model, kişilerarası bağımlılıktaki varyansın %27'sini açıklamaktadır (R^2 = .270). Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) alt boyutları incelendiğinde, Kaygılı Bağlanma alt boyutunun kişilerarası bağımlılığın en güçlü yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir (β = .569; t = 11.777; p < .001). Kaçıngan Bağlanma alt boyutunun ise kişilerarası bağımlılığı anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur (β = .005; t = .101; p = .920).

Bu bulgular doğrultusunda, araştırmanın üçüncü hipotezi kısmen desteklenmiştir. Algılanan anne ebeveynlik biçimlerinden yalnızca Koşullu/Başarı Odaklı alt boyutu kişilerarası bağımlılığı anlamlı düzeyde yordarken, baba ebeveynlik biçimlerinin hiçbiri anlamlı yordayıcı olmamıştır. Benzer şekilde, araştırmanın dördüncü hipotezi de kısmen desteklenmiştir. Bağlanma stillerinden yalnızca kaygılı bağlanma kişilerarası bağımlılığı anlamlı düzeyde yordamıştır.

3.7. Fark Testleri

Araştırmanın son üç hipotezi aşağıda sunulmuştur.

H5: Katılımcıların kişilerarası bağımlılık düzeyleri sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, psikolojik rahatsızlıklar, anne/baba kaybı, anne/baba evlilik durumu, ebeveynin eğitim düzeyi, büyüten kişi) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H6: Katılımcıların bağlanma stilleri sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, psikolojik rahatsızlıklar, anne/baba kaybı, anne/baba evlilik durumu, anne/baba eğitim düzeyi, büyüten kişi) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H7: Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, psikolojik rahatsızlıklar, anne/baba kaybı, anne/baba evlilik durumu, anne/baba eğitim düzeyi, büyüten kişi) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Bu hipotezlerin test edilmesi kapsamında, katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere, iki kategori içeren sosyodemografik değişkenler için t-testi kullanılmış, ikiden fazla kategori içeren sosyodemografik değişkenler için ise ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. ANOVA analizlerinde anlamlı farklılığın tespit edilmesi halinde, bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun değerlendirilmek üzere Scheffe post-hoc analizi sonuçları incelenmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen analizlerde ulaşılan bulgular devam eden alt başlıklarda sırasıyla sunulmuştur.

3.7.1. Yaşa Yönelik Bulgular

Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9

Yaşa Göre ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Yaş Grubu	n	x̄	ss	F	p	Anlamlı Fark
YEBÖ-A Kuralcı/Kalıplayıcı	20-29 arası	245	2.57	1.22	4.249	.006*	20-29 > 40-49
	30-39 arası	113	2.26	1.11			
	40-49 arası	38	2.11	1.36			
	50-59 arası	19	1.85	0.91			
YEBÖ-A Küçümseyici/Kusur Bulucu	20-29 arası	245	1.68	0.87	0.193	0.901	-
	30-39 arası	113	1.67	0.88			
	40-49 arası	38	1.67	1.23			
	50-59 arası	19	1.51	0.74			
YEBÖ-A Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	20-29 arası	245	2.42	1.01	0.331	0.803	-
	30-39 arası	113	2.41	1.1			
	40-49 arası	38	2.53	1.02			
	50-59 arası	19	2.61	1.02			
YEBÖ-A Sömürücü/İstismar Edici	20-29 arası	245	1.21	0.49	0.165	0.92	-
	30-39 arası	113	1.22	0.54			
	40-49 arası	38	1.21	0.53			
	50-59 arası	19	1.14	0.29			
YEBÖ-A Aşırı Koruyucu/Evhamlı	20-29 arası	245	3.1	0.99	5.384	.001**	20-29 > 40-49; 30-39 > 40-49
	30-39 arası	113	3.04	1			
	40-49 arası	38	2.48	0.94			
	50-59 arası	19	2.59	1.23			
YEBÖ-A Koşullu/Başarı Odaklı	20-29 arası	245	3.15	1.27	7.77	.000**	20-29 > 40-49; 20-29 > 50-59
	30-39 arası	113	2.75	1.18			
	40-49 arası	38	2.42	1.29			
	50-59 arası	19	2.17	1.1			
YEBÖ-A Aşırı İzin Verici/Sınırsız	20-29 arası	245	1.79	0.8	1.653	0.177	-
	30-39 arası	113	1.8	0.89			
	40-49 arası	38	1.48	0.72			
	50-59 arası	19	1.8	0.96			
YEBÖ-A Kötümser/Endişeli	20-29 arası	245	2.59	1.37	1.292	0.277	-
	30-39 arası	113	2.41	1.26			
	40-49 arası	38	2.29	1.36			
	50-59 arası	19	2.16	1.38			
YEBÖ-A Cezalandırıcı	20-29 arası	245	2.66	1.04	2.723	.044*	-
	30-39 arası	113	2.5	1.05			
	40-49 arası	38	2.45	1.02			
	50-59 arası	19	2.01	0.83			
YEBÖ-A Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	20-29 arası	245	2.68	1.1	1.094	0.351	-
	30-39 arası	113	2.63	1.13			
	40-49 arası	38	2.32	1.16			
	50-59 arası	19	2.56	1.61			
YEBÖ-B Kuralcı/Kalıplayıcı	20-29 arası	245	2.76	1.27	3.495	.016*	-
	30-39 arası	113	2.47	1.16			
	40-49 arası	38	2.39	1.24			
	50-59 arası	19	2.04	1.08			
YEBÖ-B Küçümseyici/Kusur Bulucu	20-29 arası	245	1.85	1.01	0.255	0.858	-
	30-39 arası	113	1.85	1.17			
	40-49 arası	38	1.87	1.36			
	50-59 arası	19	1.63	0.89			
YEBÖ-B Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	20-29 arası	245	2.92	1.22	0.2	0.896	-
	30-39 arası	113	2.83	1.27			
	40-49 arası	38	2.92	1.21			
	50-59 arası	19	2.77	1.1			

YEBÖ-B Sömürücü/İstismar Edici	20-29 arası	245	1.39	0.78	0.363	0.78	-
	30-39 arası	113	1.41	0.87			
	40-49 arası	38	1.43	0.97			
	50-59 arası	19	1.21	0.29			
YEBÖ-B Aşırı Koruyucu/Evhamlı	20-29 arası	245	2.76	0.91	7.98	.000**	20-29 > 40-49; 30-39 > 40-49
	30-39 arası	113	2.66	0.9			
	40-49 arası	38	2.08	0.76			
	50-59 arası	19	2.22	0.91			
YEBÖ-B Koşullu/Başarı Odaklı	20-29 arası	245	3.2	1.24	3.894	.009**	-
	30-39 arası	113	2.96	1.38			
	40-49 arası	38	2.67	1.45			
	50-59 arası	19	2.4	1.22			
YEBÖ-B Aşırı İzin Verici/Sınırsız	20-29 arası	245	1.84	0.87	0.086	0.968	-
	30-39 arası	113	1.89	1.01			
	40-49 arası	38	1.84	1.29			
	50-59 arası	19	1.87	0.96			
YEBÖ-B Kötümser/Endişeli	20-29 arası	245	2.52	1.29	1.048	0.371	-
	30-39 arası	113	2.4	1.24			
	40-49 arası	38	2.25	1.23			
	50-59 arası	19	2.11	1.39			
YEBÖ-B Cezalandırıcı	20-29 arası	245	2.89	1.16	1.522	0.208	-
	30-39 arası	113	2.8	1.2			
	40-49 arası	38	2.79	1.26			
	50-59 arası	19	2.3	1.15			
YEBÖ-B Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	20-29 arası	245	3.19	1.35	4.333	.005**	-
	30-39 arası	113	2.83	1.2			
	40-49 arası	38	2.57	1.18			
	50-59 arası	19	2.58	1.62			
YİYE Kaygılı Bağlanma	20-29 arası	245	3.77	1.03	0.872	0.456	-
	30-39 arası	113	3.64	1.07			
	40-49 arası	38	3.66	0.97			
	50-59 arası	19	3.99	0.71			
YİYE Kaçıngan Bağlanma	20-29 arası	245	2.89	1.03	0.813	0.487	-
	30-39 arası	113	3.03	1.04			
	40-49 arası	38	3.07	0.88			
	50-59 arası	19	3.1	0.9			
Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	20-29 arası	245	2.11	0.92	2.463	0.062	-
	30-39 arası	113	1.9	0.89			
	40-49 arası	38	1.79	0.73			
	50-59 arası	19	2.13	0.83			
Duygusal Güven	20-29 arası	245	2.57	.46	.444	.722	-
	30-39 arası	113	2.51	.50			
	40-49 arası	38	2.54	.50			
	50-59 arası	19	2.62	.48			
Sosyal Özgüven Eksikliği	20-29 arası	245	1.87	.48	.894	.444	-
	30-39 arası	113	1.80	.48			
	40-49 arası	38	1.83	.50			
	50-59 arası	19	1.97	.46			
Otonomi	20-29 arası	245	2.32	.53	1.533	.149	-
	30-39 arası	113	2.42	.45			
	40-49 arası	38	2.58	.43			
	50-59 arası	19	2.46	.54			

* p < .05; ** p < .01

Anne ebeveynlik biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Kuralcı/Kalıplayıcı ebeveynlik algısında yaş grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (F = 4.249; p = .006). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, 20-29 yaş grubundaki katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.57; ss = 1.22), 40-49 yaş grubundakilere ($\bar{x}$ = 2.11; ss = 1.36) kıyasla annelerini daha kuralcı ve kalıplayıcı olarak algılamaktadır.
- Aşırı Koruyucu/Evhamlı ebeveynlik boyutunda da anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F = 5.384; p = .001). Hem 20-29 yaş grubu ($\bar{x}$ = 3.10; ss = 0.99) hem de 30-39 yaş grubu ($\bar{x}$ = 3.04; ss = 1.00) katılımcıları, 40-49 yaş grubundakilere ($\bar{x}$ = 2.48; ss = 0.94) göre annelerini daha aşırı koruyucu ve evhamlı olarak değerlendirmektedir.
- Koşullu/Başarı Odaklı ebeveynlik algısında en güçlü farklılık gözlenmiştir (F = 7.770; p < .001). 20-29 yaş grubundaki katılımcılar ($\bar{x}$ = 3.15; ss = 1.27), hem 40-49 yaş grubu ($\bar{x}$ = 2.42; ss = 1.29) hem de 50-59 yaş grubundaki ($\bar{x}$ = 2.17; ss = 1.10) katılımcılara kıyasla annelerini belirgin şekilde daha koşullu ve başarı odaklı olarak algılamaktadır.
- Cezalandırıcı ebeveynlik boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmasına rağmen (F = 2.723; p = .044), post-hoc analizlerinde gruplar arası spesifik farklılıklar tespit edilememiştir.
- Diğer taraftan, Küçümseyici/Kusur Bulucu (F = 0.193; p = .901), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (F = 0.331; p = .803), Sömürücü/İstismar Edici (F = 0.165; p = .920), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (F = 1.653; p = .177), Kötümser/Endişeli (F = 1.292; p = .277) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (F = 1.094; p = .351) anne ebeveynlik boyutlarında yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Baba biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Baba ebeveynlik algılarında da benzer örüntüler gözlenmektedir. Kuralcı/Kalıplayıcı boyutunda anlamlı fark bulunmuş (F = 3.495; p = .016), ancak post-hoc analizlerinde spesifik grup farklılıkları belirlenememiştir.
- Aşırı Koruyucu/Evhamlı baba ebeveynlik algısında güçlü bir farklılık mevcuttur (F = 7.980; p < .001). Anne ebeveynlik algısına paralel olarak, 20-29 yaş grubu ($\bar{x}$ =

2.76; ss = 0.91) ve 30-39 yaş grubu ($\bar{x}$ = 2.66; ss = 0.90) katılımcıları, 40-49 yaş grubundakilere ($\bar{x}$ = 2.08; ss = 0.76) göre babalarını daha aşırı koruyucu ve evhamlı olarak algılamaktadır.

- Koşullu/Başarı Odaklı (F = 3.894; p = .009) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (F = 4.333; p = .005) boyutlarında da anlamlı farklılıklar bulunmasına rağmen, post-hoc analizlerinde gruplar arası spesifik farklılıklar tespit edilememiştir.
- Diğer taraftan, baba ebeveynlik biçimlerinde Küçümseyici/Kusur Bulucu (F = 0.255; p = .858), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (F = 0.200; p = .896), Sömürücü/İstismar Edici (F = 0.363; p = .780), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (F = 0.086; p = .968), Kötümser/Endişeli (F = 1.048; p = .371) ve Cezalandırıcı (F = 1.522; p = .208) boyutlarında yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir.

Bunun yanında, kaygılı bağlanma (F = 0.872; p = .456) ve kaçıngan bağlanma (F = 0.813; p = .487) düzeyleri açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Benzer şekilde, kişilerarası bağımlılık toplam puanı (F = 2.463; p = .062) ile duygusal güven (F = 0.444; p = .722), sosyal özgüven eksikliği (F = 0.894; p = .444) ve otonomi (F = 1.533; p = .149) boyutlarında da yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Bulgular, genç yetişkinlerin (özellikle 20-29 ve 30-39 yaş grupları) ebeveynlerini daha kontrol edici, koruyucu ve başarı odaklı olarak algıladıklarını ortaya koymaktadır. Orta yaş grubundaki katılımcılar (40-49 yaş) ise ebeveynlerini daha az müdahaleci olarak algılamaktadır.

3.7.2. Cinsiyete Yönelik Bulgular

Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10

Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

	Değişken	Kadın (n=291)		Erkek (n=124)		t(413)	p
		Ort.	ss	Ort.	ss		
YEBÖ-A	Kuralcı/Kalıplayıcı	2.48	1.24	2.25	1.10	1.77	.078
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	1.69	0.93	1.63	0.84	0.60	.549
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	2.48	1.06	2.34	0.96	1.27	.207
	Sömürücü/İstismar Edici	1.20	0.48	1.24	0.55	-0.91	.363
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	3.06	1.00	2.87	1.05	1.80	.073
	Koşullu/Başarı Odaklı	2.98	1.28	2.81	1.26	1.29	.199
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	1.74	0.81	1.82	0.87	-0.86	.393
	Kötümser/Endişeli	2.54	1.37	2.40	1.27	0.99	.325
	Cezalandırıcı	2.64	1.06	2.40	0.98	2.15	.032*
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	2.68	1.18	2.50	1.03	1.50	.135
YEBÖ-B	Kuralcı/Kalıplayıcı	2.69	1.28	2.43	1.12	1.94	.053
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	1.85	1.09	1.81	1.06	0.36	.717
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	2.92	1.23	2.80	1.22	0.95	.341
	Sömürücü/İstismar Edici	1.38	0.80	1.41	0.83	-0.34	.733
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	2.74	0.91	2.43	0.89	3.24	.001**
	Koşullu/Başarı Odaklı	3.12	1.33	2.88	1.28	1.70	.090
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	1.82	0.92	1.92	1.04	-0.98	.330
	Kötümser/Endişeli	2.49	1.29	2.34	1.24	1.11	.269
	Cezalandırıcı	2.92	1.20	2.63	1.10	2.32	.021*
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	3.06	1.34	2.87	1.29	1.39	.165
YİYE	Kaygılı Bağlanma	3.81	1.05	3.56	0.95	2.28	.023*
	Kaçıngan Bağlanma	3.01	1.02	2.83	1.00	1.64	.103
KBÖ	Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	2.13	0.92	1.79	0.80	3.58	.000**
	Duygusal Güven	2.58	.48	2.49	.46	1.72	.085
	Sosyal Özgüven Eksikliği	1.86	.47	1.83	.50	0.67	.503
	Otonomi	2.31	.49	2.53	.50	-4.11	.000**

* $p < .05$; ** $p < .01$

Anne ebeveynlik algılarında sadece Cezalandırıcı boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t = 2.15$; $p = .032$). Kadın katılımcılar ($\bar{x} = 2.64$; ss = 1.06), erkek katılımcılara ($\bar{x} = 2.40$; ss = 0.98) kıyasla annelerini daha cezalandırıcı olarak algılamaktadır.

Diğer taraftan, Kuralcı/Kalıplayıcı ($t = 1.77$; $p = .078$), Küçümseyici/Kusur Bulucu ($t = 0.60$; $p = .549$), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı ($t = 1.27$; $p = .207$), Sömürücü/İstismar Edici ($t = -0.91$; $p = .363$), Aşırı Koruyucu/Evhamlı ($t = 1.80$; $p = .073$), Koşullu/Başarı Odaklı ($t = 1.29$; $p = .199$), Aşırı İzin Verici/Sınırsız ($t = -0.86$; $p = .393$), Kötümser/Endişeli ($t = 0.99$; $p = .325$) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran ($t = 1.50$; $p = .135$) anne ebeveynlik boyutlarında cinsiyetler arası anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Baba ebeveynlik algılarında iki boyutta anlamlı farklılık gözlenmiştir. Aşırı Koruyucu/Evhamlı boyutunda en güçlü farklılık tespit edilmiştir ($t = 3.24$; $p = .001$). Kadın katılımcılar ($\bar{x} = 2.74$; $ss = 0.91$), erkek katılımcılara ($\bar{x} = 2.43$; $ss = 0.89$) göre babalarını belirgin şekilde daha aşırı koruyucu ve evhamlı olarak algılamaktadır.

Cezalandırıcı boyutunda da anlamlı farklılık bulunmuştur ($t = 2.32$; $p = .021$). Kadınlar ($\bar{x} = 2.92$; $ss = 1.20$), erkeklere ($\bar{x} = 2.63$; $ss = 1.10$) kıyasla babalarını daha cezalandırıcı olarak değerlendirmektedir.

Diğer taraftan, baba ebeveynlik biçimlerinde Kuralcı/Kalıplayıcı ($t = 1.94$; $p = .053$), Küçümseyici/Kusur Bulucu ($t = 0.36$; $p = .717$), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı ($t = 0.95$; $p = .341$), Sömürücü/İstismar Edici ($t = -0.34$; $p = .733$), Koşullu/Başarı Odaklı ($t = 1.70$; $p = .090$), Aşırı İzin Verici/Sınırsız ($t = -0.98$; $p = .330$), Kötümser/Endişeli ($t = 1.11$; $p = .269$) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran ($t = 1.39$; $p = .165$) boyutlarında cinsiyetler arası anlamlı farklılık gözlenmemiştir.

Bağlanma stilleri açısından Kaygılı Bağlanma boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t = 2.28$; $p = .023$). Kadın katılımcılar ($\bar{x} = 3.81$; $ss = 1.05$), erkek katılımcılara ($\bar{x} = 3.56$; $ss = 0.95$) göre daha yüksek kaygılı bağlanma düzeyleri göstermektedir. Kaçıngan Bağlanma stilinde ise cinsiyetler arası anlamlı farklılık bulunmamıştır ($t = 1.64$; $p = .103$).

Kişilerarası Bağımlılık toplam puanı açısından en belirgin cinsiyet farklılığı gözlenmiştir ($t = 3.58$; $p < .001$). Kadınlar ($\bar{x} = 2.13$; $ss = 0.92$), erkeklere ($\bar{x} = 1.79$; $ss = 0.80$) kıyasla belirgin şekilde daha yüksek kişilerarası bağımlılık düzeyleri sergilemektedir. Diğer taraftan, otonomi boyutunda erkeklerin ($\bar{x} = 2.53$; $ss = 0.50$), kadınlara ($\bar{x} = 2.31$; $ss = 0.49$) kıyasla anlamlı olarak daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir ($t = -4.11$; $p < .001$). Duygusal güven ($t = 1.72$; $p = .085$) ve sosyal özgüven eksikliği ($t = 0.067$; $p = .503$) boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Bulgular, kadın ve erkek katılımcıların ebeveynlik deneyimlerini farklı şekillerde algıladıklarını ortaya koymaktadır. Kadınlar genel olarak hem anne hem de babalarını daha cezalandırıcı olarak algılarken, babalarını erkeklere göre daha koruyucu olarak değerlendirmektedir. Ayrıca kadınlar, ilişkisel açıdan daha kaygılı ve bağımlı bir profil sergilerken, erkekler daha yüksek otonomi göstermektedir. Bu farklılıklar, toplumsal cinsiyet rollerinin ebeveynlik deneyimleri ve bağlanma örüntüleri üzerindeki etkisini yansıtmaktadır.

3.7.3. Eğitim Durumuna Yönelik Bulgular

Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11

Eğitim Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Eğitim	n	x̄	ss	F	p	Anlamlı Fark
YEBÖ-A Kuralcı/Kalıplayıcı	Lise	69	2.38	1.1	0.06	0.941	-
	Üniversite	262	2.41	1.25			
	Lisansüstü	84	2.45	1.16			
YEBÖ-A Küçümseyici/Kusur Bulucu	Lise	69	1.77	0.85	0.56	0.571	-
	Üniversite	262	1.66	0.94			
	Lisansüstü	84	1.62	0.84			
YEBÖ-A Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Lise	69	2.48	1.02	0.331	0.718	-
	Üniversite	262	2.45	1.03			
	Lisansüstü	84	2.36	1.05			
YEBÖ-A Sömürücü/İstismar Edici	Lise	69	1.29	0.51	1.351	0.26	-
	Üniversite	262	1.21	0.52			
	Lisansüstü	84	1.15	0.42			
YEBÖ-A Aşırı Koruyucu/Evhamlı	Lise	69	3.01	0.85	0.004	0.996	-
	Üniversite	262	3	1.05			
	Lisansüstü	84	3.01	1.07			
YEBÖ-A Koşullu/Başarı Odaklı	Lise	69	2.72	1.15	1.51	0.222	-
	Üniversite	262	2.94	1.31			
	Lisansüstü	84	3.08	1.24			
YEBÖ-A Aşırı İzin Verici/Sınırsız	Lise	69	1.87	0.82	0.793	0.453	-
	Üniversite	262	1.73	0.81			
	Lisansüstü	84	1.78	0.88			
YEBÖ-A Kötümser/Endişeli	Lise	69	2.48	1.25	2.563	0.078	-
	Üniversite	262	2.59	1.4			
	Lisansüstü	84	2.21	1.19			
YEBÖ-A Cezalandırıcı	Lise	69	2.68	0.98	0.548	0.579	-
	Üniversite	262	2.54	1.06			
	Lisansüstü	84	2.54	1.05			
YEBÖ-A Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	Lise	69	2.43	1.09	1.622	0.199	-
	Üniversite	262	2.7	1.14			
	Lisansüstü	84	2.58	1.18			
YEBÖ-B Kuralcı/Kalıplayıcı	Lise	69	2.59	1.17	0.029	0.972	-
	Üniversite	262	2.62	1.29			
	Lisansüstü	84	2.6	1.13			
YEBÖ-B Küçümseyici/Kusur Bulucu	Lise	69	1.94	1.14	1.908	0.15	-
	Üniversite	262	1.88	1.13			
	Lisansüstü	84	1.64	0.86			
YEBÖ-B Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Lise	69	2.91	1.24	2.816	0.061	-
	Üniversite	262	2.97	1.23			
	Lisansüstü	84	2.61	1.18			

YEBÖ-B Sömürücü/İstismar Edici	Lise	69	1.51	0.94	2.247	0.107	-
	Üniversite	262	1.41	0.83			
	Lisansüstü	84	1.24	0.57			
YEBÖ-B Aşırı Koruyucu/Evhamlı	Lise	69	2.68	0.81	0.042	0.959	-
	Üniversite	262	2.64	0.93			
	Lisansüstü	84	2.64	0.97			
YEBÖ-B Koşullu/Başarı Odaklı	Lise	69	2.75	1.15	3.193	.042*	Lise < Lisansüstü
	Üniversite	262	3.05	1.33			
	Lisansüstü	84	3.29	1.36			
YEBÖ-B Aşırı İzin Verici/Sınırsız	Lise	69	1.98	0.93	0.697	0.499	-
	Üniversite	262	1.84	0.97			
	Lisansüstü	84	1.81	0.94			
YEBÖ-B Kötümser/Endişeli	Lise	69	2.51	1.21	0.998	0.37	-
	Üniversite	262	2.48	1.31			
	Lisansüstü	84	2.27	1.22			
YEBÖ-B Cezalandırıcı	Lise	69	2.98	1.17	2.392	0.093	-
	Üniversite	262	2.87	1.22			
	Lisansüstü	84	2.59	1.05			
YEBÖ-B Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	Lise	69	2.84	1.34	1.041	0.354	-
	Üniversite	262	3.07	1.33			
	Lisansüstü	84	2.93	1.3			
YİYE Kaygılı Bağlanma	Lise	69	3.79	0.96	0.329	0.72	-
	Üniversite	262	3.74	1.01			
	Lisansüstü	84	3.66	1.12			
YİYE Kaçıngan Bağlanma	Lise	69	2.96	0.99	1.135	0.322	-
	Üniversite	262	2.91	1.06			
	Lisansüstü	84	3.1	0.89			
Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	Lise	69	1.89	0.93	3.176	.043*	Üniversite > Diğerleri
	Üniversite	262	2.11	0.88			
	Lisansüstü	84	1.88	0.89			
Duygusal Güven	Lise	69	2.61	.43	2.539	.080	-
	Üniversite	262	2.57	.47			
	Lisansüstü	84	2.45	.50			
Sosyal Özgüven Eksikliği	Lise	69	1.89	.48	1.097	.335	-
	Üniversite	262	1.86	.48			
	Lisansüstü	84	1.79	.47			
Otonomi	Lise	69	2.61	.46	9.449	.000**	Lise > Diğerleri
	Üniversite	262	2.32	.50			
	Lisansüstü	84	2.36	.49			

* p < .05; ** p < .01

Anne ebeveynlik biçimlerinde; Kuralcı/Kalıplayıcı (F = 0.060; p = .941), Küçümseyici/Kusur Bulucu (F = 0.560; p = .571), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (F = 0.331; p = .718), Sömürücü/İstismar Edici (F = 1.351; p = .260), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (F = 0.004; p = .996), Koşullu/Başarı Odaklı (F = 1.510; p = .222), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (F = 0.793; p = .453), Kötümser/Endişeli (F = 2.563; p = .078),

Cezalandırıcı (F = 0.548; p = .579) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (F = 1.622; p = .199) eğitim grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Baba ebeveynlik biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Koşullu/Başarı Odaklı ebeveynlik boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F = 3.193; p = .042). Post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre, lise mezunu katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.75; ss = 1.15) lisansüstü eğitim alan katılımcılara ($\bar{x}$ = 3.29; ss = 1.36) kıyasla babalarını anlamlı şekilde daha az koşullu ve başarı odaklı olarak algılamaktadır.
- Diğer taraftan, baba ebeveynlik biçimlerinde Kuralcı/Kalıplayıcı (F = 0.029; p = .972), Küçümseyici/Kusur Bulucu (F = 1.908; p = .150), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (F = 2.816; p = .061), Cezalandırıcı (F = 2.392; p = .093), Sömürücü/İstismar Edici (F = 2.247; p = .107), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (F = 0.042; p = .959), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (F = 0.697; p = .499), Kötümser/Endişeli (F = 0.998; p = .370) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (F = 1.041; p = .354) boyutlarında eğitim grupları arasında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir.

Bağlanma stilleri incelendiğinde, kaygılı bağlanma (F = 0.329; p = .720) ve kaçıngan bağlanma (F = 1.135; p = .322) düzeyleri açısından eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Kişilerarası bağımlılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F = 3.176; p = .043). Üniversite mezunu katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.11; ss = 0.88), hem lise mezunlarına ($\bar{x}$ = 1.89; ss = 0.93) hem de lisansüstü eğitim alan katılımcılara ($\bar{x}$ = 1.88; ss = 0.89) göre daha yüksek kişilerarası bağımlılık düzeyleri sergilemektedir. Alt boyutlar açısından, otonomi boyutunda lise mezunu katılımcıların ($\bar{x}$ = 2.61; ss = 0.46), hem üniversite mezunlarına ($\bar{x}$ = 2.32; ss = 0.50) hem de lisansüstü eğitim alan katılımcılara ($\bar{x}$ = 2.36; ss = 0.49) göre anlamlı olarak daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir (F = 9.449; p < .001). Diğer taraftan, duygusal güven (F = 2.539; p = .080) ve sosyal özgüven eksikliği (F= 1.097; p = .335) boyutlarında eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Bulgular, eğitim durumunun ebeveynlik algıları ve bağlanma stilleri üzerinde sınırlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle baba koşullu/başarı odaklı ebeveynlik

algısında eğitim seviyesi arttıkça daha yüksek beklenti algısı gözlenmekte, kişilerarası bağımlılık açısından ise üniversite mezunları diğer gruplardan farklılaşmaktadır.

3.7.4. Medeni Duruma Yönelik Bulgular

Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin medeni durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12

Medeni Duruma Göre ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Medeni Durum	n	x̄	ss	F	p	Anlamlı Fark
YEBÖ-A Kuralcı/Kalıplayıcı	Bekar	167	2.69	1.27	5.178	.002**	Bekar > İlişkisi var; Bekar > Evli
	İlişkisi var	71	2.19	1.06			
	Evli	152	2.23	1.14			
	Boşanmış	25	2.28	1.21			
YEBÖ-A Küçümseyici/Kusur Bulucu	Bekar	167	1.82	0.96	4.25	.006**	Bekar > İlişkisi var
	İlişkisi var	71	1.38	0.49			
	Evli	152	1.62	0.92			
	Boşanmış	25	1.74	1.09			
YEBÖ-A Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Bekar	167	2.53	1.07	3.728	.011*	Boşanmış > İlişkisi var
	İlişkisi var	71	2.22	0.94			
	Evli	152	2.36	0.95			
	Boşanmış	25	2.92	1.32			
YEBÖ-A Sömürücü/İstismar Edici	Bekar	167	1.25	0.58	1.421	0.236	-
	İlişkisi var	71	1.11	0.22			
	Evli	152	1.2	0.47			
	Boşanmış	25	1.26	0.61			
YEBÖ-A Aşırı Koruyucu/Evhamlı	Bekar	167	3.24	1	5.251	.001**	Bekar > İlişkisi var; Bekar > Evli
	İlişkisi var	71	2.84	0.96			
	Evli	152	2.85	0.96			
	Boşanmış	25	2.81	1.37			
YEBÖ-A Koşullu/Başarı Odaklı	Bekar	167	3.22	1.28	6.981	.000**	Bekar > Evli; Bekar > Boşanmış
	İlişkisi var	71	2.86	1.2			
	Evli	152	2.76	1.27			
	Boşanmış	25	2.19	0.97			
YEBÖ-A Aşırı İzin Verici/Sınırsız	Bekar	167	1.86	0.86	1.672	0.172	-
	İlişkisi var	71	1.65	0.71			
	Evli	152	1.7	0.8			
	Boşanmış	25	1.84	1.01			
YEBÖ-A Kötümser/Endişeli	Bekar	167	2.63	1.36	1.138	0.333	-
	İlişkisi var	71	2.29	1.26			
	Evli	152	2.45	1.36			
	Boşanmış	25	2.49	1.34			
YEBÖ-A Cezalandırıcı	Bekar	167	2.71	1.06	2.077	0.103	-
	İlişkisi var	71	2.48	0.91			
	Evli	152	2.43	1.06			
	Boşanmış	25	2.66	1.06			
YEBÖ-A Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	Bekar	167	2.66	1.09	0.192	0.902	-
	İlişkisi var	71	2.56	1.07			
	Evli	152	2.63	1.2			
	Boşanmış	25	2.53	1.29			
YEBÖ-B Kuralcı/Kalıplayıcı	Bekar	167	2.77	1.24	2.313	0.075	-
	İlişkisi var	71	2.41	1.2			

	Evli	152	2.5	1.24			
	Boşanmış	25	2.85	1.25			
YEBÖ-B Küçümseyici/Kusur Bulucu	Bekar	167	1.9	1.06	3.154	.025*	Boşanmış > İlişkisi var
	İlişkisi var	71	1.63	0.92			
	Evli	152	1.79	1.04			
	Boşanmış	25	2.37	1.66			
YEBÖ-B Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Bekar	167	2.98	1.22	3.457	.017*	Boşanmış > Evli
	İlişkisi var	71	2.73	1.31			
	Evli	152	2.75	1.12			
	Boşanmış	25	3.5	1.46			
YEBÖ-B Sömürücü/İstismar Edici	Bekar	167	1.4	0.83	2.39	0.068	-
	İlişkisi var	71	1.29	0.57			
	Evli	152	1.36	0.74			
	Boşanmış	25	1.78	1.41			
YEBÖ-B Aşırı Koruyucu/Evhamlı	Bekar	167	2.88	0.95	6.208	.000**	Bekar > İlişkisi var; Bekar > Evli
	İlişkisi var	71	2.5	0.88			
	Evli	152	2.52	0.8			
	Boşanmış	25	2.34	1.15			
YEBÖ-B Koşullu/Başarı Odaklı	Bekar	167	3.2	1.24	1.27	0.284	-
	İlişkisi var	71	2.94	1.24			
	Evli	152	2.94	1.37			
	Boşanmış	25	2.98	1.58			
YEBÖ-B Aşırı İzin Verici/Sınırsız	Bekar	167	1.86	0.84	1.025	0.382	-
	İlişkisi var	71	1.79	1.01			
	Evli	152	1.83	0.99			
	Boşanmış	25	2.16	1.24			
YEBÖ-B Kötümser/Endişeli	Bekar	167	2.55	1.26	2.047	0.107	-
	İlişkisi var	71	2.13	1.1			
	Evli	152	2.44	1.36			
	Boşanmış	25	2.64	1.3			
YEBÖ-B Cezalandırıcı	Bekar	167	2.91	1.08	3.741	.011*	Boşanmış > İlişkisi var
	İlişkisi var	71	2.61	1.15			
	Evli	152	2.75	1.24			
	Boşanmış	25	3.45	1.36			
YEBÖ-B Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	Bekar	167	3.17	1.36	1.938	0.123	-
	İlişkisi var	71	3	1.28			
	Evli	152	2.89	1.33			
	Boşanmış	25	2.63	1.17			
YİYE Kaygılı Bağlanma	Bekar	167	3.96	1.04	5.341	.001**	Bekar > İlişkisi var; Bekar > Evli
	İlişkisi var	71	3.43	1.01			
	Evli	152	3.64	0.96			
	Boşanmış	25	3.68	1.13			
YİYE Kaçıngan Bağlanma	Bekar	167	3.25	0.98	13.965	.000**	Bekar > İlişkisi var; Bekar > Evli; İlişkisi var < Evli; İlişkisi var < Boşanmış
	İlişkisi var	71	2.38	0.96			
	Evli	152	2.88	0.98			
	Boşanmış	25	3.05	0.88			
Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	Bekar	167	2.19	0.9	3.819	.010*	-
	İlişkisi var	71	1.89	0.87			
	Evli	152	1.96	0.88			
	Boşanmış	25	1.71	0.88			
Duygusal Güven	Bekar	167	2.60	.45	1.438	.231	-
	İlişkisi var	71	2.47	.46			
	Evli	152	2.54	.46			
	Boşanmış	25	2.50	.69			
Sosyal Özgüven Eksikliği	Bekar	167	1.92	.45	1.066	.187	-
	İlişkisi var	71	1.68	.45			
	Evli	152	1.88	.50			
	Boşanmış	25	1.74	.45			
Otonomi	Bekar	167	2.33	.53	2.087	.071	-
	İlişkisi var	71	2.26	.45			
	Evli	152	2.46	.49			
	Boşanmış	25	2.53	.50			

* p < .05; ** p < .01

Anne ebeveynlik biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Kuralcı/Kalıplayıcı ebeveynlik algısında medeni durum grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (F = 5.178; p = .002). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, bekar katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.69; ss = 1.27), hem ilişkisi olan ($\bar{x}$ = 2.19; ss = 1.06) hem de evli katılımcılara ($\bar{x}$ = 2.23; ss = 1.14) kıyasla annelerini daha kuralcı ve kalıplayıcı olarak algılamaktadır.
- Küçümseyici/Kusur Bulucu ebeveynlik boyutunda da anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F = 4.250; p = .006). Bekar katılımcılar ($\bar{x}$ = 1.82; ss = 0.96), ilişkisi olan katılımcılara ($\bar{x}$ = 1.38; ss = 0.49) göre annelerini daha küçümseyici ve kusur bulucu olarak değerlendirmektedir.
- Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı ebeveynlik algısında anlamlı farklılık gözlenmiştir (F = 3.728; p = .011). Boşanmış katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.92; ss = 1.32), ilişkisi olan katılımcılara ($\bar{x}$ = 2.22; ss = 0.94) kıyasla annelerini daha yoksun bırakıcı olarak algılamaktadır.
- Aşırı Koruyucu/Evhamlı ebeveynlik boyutunda güçlü bir farklılık mevcuttur (F = 5.251; p = .001). Bekar katılımcılar ($\bar{x}$ = 3.24; ss = 1.00), hem ilişkisi olan ($\bar{x}$ = 2.84; ss = 0.96) hem de evli katılımcılara ($\bar{x}$ = 2.85; ss = 0.96) göre annelerini daha aşırı koruyucu ve evhamlı olarak algılamaktadır.
- Koşullu/Başarı Odaklı ebeveynlik algısında en güçlü farklılık gözlenmiştir (F = 6.981; p < .001). Bekar katılımcılar ($\bar{x}$ = 3.22; ss = 1.28), hem evli ($\bar{x}$ = 2.76; ss = 1.27) hem de boşanmış katılımcılara ($\bar{x}$ = 2.19; ss = 0.97) kıyasla annelerini belirgin şekilde daha koşullu ve başarı odaklı olarak algılamaktadır.
- Diğer taraftan, Sömürücü/İstismar Edici (F = 1.421; p = .236), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (F = 1.672; p = .172), Kötümser/Endişeli (F = 1.138; p = .333), Cezalandırıcı (F = 2.077; p = .103) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (F = 0.192; p = .902) anne ebeveynlik boyutlarında medeni durum grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Baba ebeveynlik biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Küçümseyici/Kusur Bulucu baba ebeveynlik algısında anlamlı farklılık bulunmuştur (F = 3.154; p = .025). Boşanmış katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.37; ss = 1.66), ilişkisi olan

katılımcılara ($\bar{x}$ = 1.63; ss = 0.92) göre babalarını daha küçümseyici olarak algılamaktadır.

- Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiştir (F = 3.457; p = .017). Boşanmış katılımcılar ($\bar{x}$ = 3.50; ss = 1.46), evli katılımcılara ($\bar{x}$ = 2.75; ss = 1.12) kıyasla babalarını daha yoksun bırakıcı olarak değerlendirmektedir.
- Aşırı Koruyucu/Evhamlı baba ebeveynlik algısında güçlü bir farklılık mevcuttur (F = 6.208; p < .001). Anne ebeveynlik algısına paralel olarak, bekar katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.88; ss = 0.95), hem ilişkisi olan ($\bar{x}$ = 2.50; ss = 0.88) hem de evli katılımcılara ($\bar{x}$ = 2.52; ss = 0.80) göre babalarını daha aşırı koruyucu ve evhamlı olarak algılamaktadır.
- Cezalandırıcı boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur (F = 3.741; p = .011). Boşanmış katılımcılar ($\bar{x}$ = 3.45; ss = 1.36), ilişkisi olan katılımcılara ($\bar{x}$ = 2.61; ss = 1.15) göre babalarını daha cezalandırıcı olarak algılamaktadır.
- Diğer taraftan, baba ebeveynlik biçimlerinde Kuralcı/Kalıplayıcı (F = 2.313; p = .075), Sömürücü/İstismar Edici (F = 2.390; p = .068), Koşullu/Başarı Odaklı (F = 1.270; p = .284), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (F = 1.025; p = .382), Kötümser/Endişeli (F = 2.047; p = .107) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (F = 1.938; p = .123) boyutlarında medeni durum grupları arasında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir.

Bunun yanında, kaygılı bağlanma (F = 5.341; p = .001), kaçıngan bağlanma (F = 13.965; p < .001) ve kişilerarası bağımlılık (F = 3.819; p = .010) düzeyleri açısından medeni durum grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Kaygılı bağlanma düzeyinde bekar katılımcılar ($\bar{x}$ = 3.96; ss = 1.04), hem ilişkisi olan ($\bar{x}$ = 3.43; ss = 1.01) hem de evli katılımcılardan ($\bar{x}$ = 3.64; ss = 0.96) daha yüksek kaygılı bağlanma sergilemektedir. Kaçıngan bağlanma açısından en güçlü farklılık gözlenmektedir; bekar katılımcılar ($\bar{x}$ = 3.25; ss = 0.98) en yüksek, ilişkisi olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.38; ss = 0.96) ise en düşük kaçıngan bağlanma düzeyine sahiptir.

Kişilerarası bağımlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmasına rağmen (F = 3.819; p = .010), post-hoc analizlerinde gruplar arası spesifik farklılıklar tespit edilememiştir. Kişilerarası bağımlılığın alt boyutları incelendiğinde; Duygusal Güven (F = 1.438; p = .231), Sosyal Özgüven Eksikliği (F = 1.066; p = .187) ve Otonomi (F = 2.087;

p = .071) boyutlarında medeni durum grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Bulgular, bekar katılımcıların ebeveynlerini daha kontrol edici, koruyucu ve başarı odaklı olarak algıladıklarını, aynı zamanda daha yüksek kaygılı ve kaçıngan bağlanma düzeyleri sergilediklerini ortaya koymaktadır. Boşanmış katılımcılar ise ebeveynlerini daha yoksun bırakıcı, küçümseyici ve cezalandırıcı olarak değerlendirmektedir.

3.7.5. Anne Eğitim Durumuna Yönelik Bulgular

Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13

Anne Eğitim Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Anne Eğitim	n	x̄	ss	F	p	Anlamlı Fark
YEBÖ-A Kuralcı/Kalıplayıcı	Okuryazar	34	2.31	1.29	0.447	0.775	-
	İlkokul	133	2.48	1.25			
	Ortaokul	65	2.3	1.01			
	Lise	111	2.47	1.26			
	Üniversite	72	2.34	1.16			
YEBÖ-A Küçümseyici/Kusur Bulucu	Okuryazar	34	1.82	1.3	1.636	0.164	-
	İlkokul	133	1.71	0.91			
	Ortaokul	65	1.51	0.72			
	Lise	111	1.76	0.92			
	Üniversite	72	1.52	0.75			
YEBÖ-A Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Okuryazar	34	2.8	1.33	5.559	.000**	Okuryazar > Üniversite; İlkokul > Üniversite
	İlkokul	133	2.67	1.02			
	Ortaokul	65	2.3	0.97			
	Lise	111	2.35	0.99			
	Üniversite	72	2.08	0.86			
YEBÖ-A Sömürücü/İstismar Edici	Okuryazar	34	1.26	0.52	1.022	0.395	-
	İlkokul	133	1.25	0.64			
	Ortaokul	65	1.18	0.39			
	Lise	111	1.22	0.49			
	Üniversite	72	1.12	0.24			
YEBÖ-A Aşırı Koruyucu/Evhamlı	Okuryazar	34	2.94	1.11	0.51	0.728	-
	İlkokul	133	3.02	1.03			
	Ortaokul	65	2.86	0.94			
	Lise	111	3.08	1.01			
	Üniversite	72	3.01	1.04			
YEBÖ-A Koşullu/Başarı Odaklı	Okuryazar	34	2.71	1.32	0.606	0.659	-
	İlkokul	133	2.94	1.29			
	Ortaokul	65	2.8	1.09			
	Lise	111	3	1.3			

	Üniversite	72	3.02	1.34			
YEBÖ-A Aşırı İzin Verici/Sınırsız	Okuryazar	34	1.88	0.97	1.898	0.11	-
	İlkokul	133	1.87	0.78			
	Ortaokul	65	1.62	0.71			
	Lise	111	1.8	0.9			
	Üniversite	72	1.61	0.79			
YEBÖ-A Kötümser/Endişeli	Okuryazar	34	2.38	1.48	2.963	.020*	-
	İlkokul	133	2.81	1.49			
	Ortaokul	65	2.29	1.14			
	Lise	111	2.44	1.25			
	Üniversite	72	2.25	1.21			
YEBÖ-A Cezalandırıcı	Okuryazar	34	2.54	1	0.226	0.924	-
	İlkokul	133	2.63	1.1			
	Ortaokul	65	2.51	0.93			
	Lise	111	2.52	1.06			
	Üniversite	72	2.58	1.02			
YEBÖ-A Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	Okuryazar	34	2.8	1.38	2.066	0.084	-
	İlkokul	133	2.76	1.19			
	Ortaokul	65	2.68	1.19			
	Lise	111	2.59	1.05			
	Üniversite	72	2.31	0.94			
YEBÖ-B Kuralcı/Kalıplayıcı	Okuryazar	34	2.51	1.36	0.546	0.702	-
	İlkokul	133	2.65	1.26			
	Ortaokul	65	2.68	1.29			
	Lise	111	2.67	1.27			
	Üniversite	72	2.44	1.03			
YEBÖ-B Küçümseyici/Kusur Bulucu	Okuryazar	34	1.89	1.28	2.888	.022*	-
	İlkokul	133	1.95	1.17			
	Ortaokul	65	1.74	1.07			
	Lise	111	1.98	1.08			
	Üniversite	72	1.49	0.72			
YEBÖ-B Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Okuryazar	34	3.06	1.32	5.13	.000**	İlkokul > Üniversite
	İlkokul	133	3.18	1.24			
	Ortaokul	65	2.8	1.18			
	Lise	111	2.84	1.23			
	Üniversite	72	2.41	1.05			
YEBÖ-B Sömürücü/İstismar Edici	Okuryazar	34	1.45	0.87	0.832	0.506	-
	İlkokul	133	1.45	0.89			
	Ortaokul	65	1.36	0.78			
	Lise	111	1.42	0.8			
	Üniversite	72	1.25	0.63			
YEBÖ-B Aşırı Koruyucu/Evhamlı	Okuryazar	34	2.63	1.08	0.495	0.74	-
	İlkokul	133	2.63	0.88			
	Ortaokul	65	2.59	0.88			
	Lise	111	2.75	1			
	Üniversite	72	2.59	0.81			
YEBÖ-B Koşullu/Başarı Odaklı	Okuryazar	34	2.91	1.42	0.261	0.903	-
	İlkokul	133	3.13	1.35			
	Ortaokul	65	3.06	1.3			
	Lise	111	3.02	1.27			

	Üniversite	72	3	1.3			
YEBÖ-B Aşırı İzin Verici/Sınırsız	Okuryazar	34	1.91	1.03	1.829	0.122	-
	İlkokul	133	1.97	0.98			
	Ortaokul	65	1.72	0.89			
	Lise	111	1.91	0.96			
	Üniversite	72	1.65	0.9			
YEBÖ-B Kötümser/Endişeli	Okuryazar	34	2.44	1.49	1.277	0.278	-
	İlkokul	133	2.56	1.34			
	Ortaokul	65	2.54	1.28			
	Lise	111	2.44	1.26			
	Üniversite	72	2.16	1.04			
YEBÖ-B Cezalandırıcı	Okuryazar	34	2.65	1.08	1.58	0.179	-
	İlkokul	133	3.02	1.3			
	Ortaokul	65	2.85	1.1			
	Lise	111	2.78	1.18			
	Üniversite	72	2.63	1.03			
YEBÖ-B Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	Okuryazar	34	2.87	1.37	0.897	0.465	-
	İlkokul	133	3.08	1.39			
	Ortaokul	65	3.09	1.26			
	Lise	111	3.06	1.28			
	Üniversite	72	2.76	1.31			
YİYE Kaygılı Bağlanma	Okuryazar	34	3.81	0.91	1.152	0.332	-
	İlkokul	133	3.87	0.98			
	Ortaokul	65	3.59	0.87			
	Lise	111	3.7	1.23			
	Üniversite	72	3.63	0.92			
YİYE Kaçıngan Bağlanma	Okuryazar	34	3.16	0.99	3.115	.015*	-
	İlkokul	133	3.16	1.01			
	Ortaokul	65	2.87	1.05			
	Lise	111	2.82	0.96			
	Üniversite	72	2.76	1.03			
Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	Okuryazar	34	2.01	0.95	0.121	0.975	-
	İlkokul	133	2.06	0.82			
	Ortaokul	65	2.02	0.98			
	Lise	111	2.02	0.93			
	Üniversite	72	1.97	0.91			
Duygusal Güven	Okuryazar	34	2.64	.48	.711	.585	-
	İlkokul	133	2.57	.43			
	Ortaokul	65	2.56	.51			
	Lise	111	2.53	.50			
	Üniversite	72	2.50	.49			
Sosyal Özgüven Eksikliği	Okuryazar	34	1.93	.47	.404	.805	-
	İlkokul	133	1.86	.47			
	Ortaokul	65	1.85	.47			
	Lise	111	1.84	.48			
	Üniversite	72	1.82	.50			
Otonomi	Okuryazar	34	2.57	.46	1.411	.229	-
	İlkokul	133	2.38	.50			
	Ortaokul	65	2.39	.50			
	Lise	111	2.34	.49			
	Üniversite	72	2.34	.54			

* p < .05; ** p < .01

Anne ebeveynlik biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı ebeveynlik algısında anne eğitim durumu grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($F = 5.559$; $p < .001$). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, annesi okuryazar olan katılımcılar ($\bar{x} = 2.80$; $ss = 1.33$) ile annesi ilkokul mezunu olan katılımcılar ($\bar{x} = 2.67$; $ss = 1.02$), annesi üniversite mezunu olan katılımcılara ($\bar{x} = 2.08$; $ss = 0.86$) kıyasla annelerini daha yoksun bırakıcı olarak algılamaktadır.
- Kötümser/Endişeli ebeveynlik boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiş ($F = 2.963$; $p = .020$), ancak post-hoc analizlerinde gruplar arası spesifik farklılıklar belirlenememiştir.
- Diğer taraftan, Kuralcı/Kalıplayıcı ($F = 0.447$; $p = .775$), Küçümseyici/Kusur Bulucu ($F = 1.636$; $p = .164$), Sömürücü/İstismar Edici ($F = 1.022$; $p = .395$), Aşırı Koruyucu/Evhamlı ($F = 0.510$; $p = .728$), Koşullu/Başarı Odaklı ($F = 0.606$; $p = .659$), Aşırı İzin Verici/Sınırsız ($F = 1.898$; $p = .110$), Cezalandırıcı ($F = 0.226$; $p = .924$) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran ($F = 2.066$; $p = .084$) anne ebeveynlik boyutlarında anne eğitim durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Baba ebeveynlik biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Küçümseyici/Kusur Bulucu baba ebeveynlik algısında anlamlı farklılık tespit edilmiş ($F = 2.888$; $p = .022$), ancak post-hoc analizlerinde spesifik grup farklılıkları belirlenememiştir.
- Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiştir ($F = 5.130$; $p < .001$). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, annesi ilkokul mezunu olan katılımcılar ($\bar{x} = 3.18$; $ss = 1.24$), annesi üniversite mezunu olan katılımcılara ($\bar{x} = 2.41$; $ss = 1.05$) kıyasla babalarını daha yoksun bırakıcı olarak değerlendirmektedir.
- Diğer taraftan, baba ebeveynlik biçimlerinde Kuralcı/Kalıplayıcı ($F = 0.546$; $p = .702$), Sömürücü/İstismar Edici ($F = 0.832$; $p = .506$), Aşırı Koruyucu/Evhamlı ($F = 0.495$; $p = .740$), Koşullu/Başarı Odaklı ($F = 0.261$; $p = .903$), Aşırı İzin Verici/Sınırsız ($F = 1.829$; $p = .122$), Kötümser/Endişeli ($F = 1.277$; $p = .278$), Cezalandırıcı ($F = 1.580$; $p = .179$) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran ($F =$

0.897; p = .465) boyutlarında anne eğitim durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir.

Bağlanma stilleri açısından; kaçıngan bağlanma düzeyinde anne eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuş (F = 3.115; p = .015), ancak post-hoc analizlerinde gruplar arası spesifik farklılıklar tespit edilememiştir. Kaygılı bağlanma (F = 1.152; p = .332) düzeyleri açısından anne eğitim durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Kişilerarası bağımlılık toplam puanında anne eğitim durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (F = 0.121; p = .975). Kişilerarası bağımlılığın alt boyutları incelendiğinde; Duygusal Güven (F = 0.711; p = .585), Sosyal Özgüven Eksikliği (F = 0.404; p = .805) ve Otonomi (F = 1.411; p = .229) boyutlarında da anne eğitim durumu grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Bulgular, anne eğitim düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının ebeveynlerini daha yoksun bırakıcı olarak algıladıklarını ortaya koymaktadır. Özellikle annesi okuryazar veya ilkokul mezunu olan katılımcılar, annesi üniversite mezunu olan katılımcılara kıyasla ebeveynlerini duygusal açıdan daha az destekleyici olarak değerlendirmektedir.

3.7.6. Baba Eğitim Durumuna Yönelik Bulgular

Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14

Baba Eğitim Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Baba Eğitim	n	x̄	ss	F	p	Anlamlı Fark
YEBÖ-A Kuralcı/Kalıplayıcı	Okuryazar	17	2.43	1.33	0.329	0.858	-
	İlkokul	93	2.31	1.07			
	Ortaokul	53	2.52	1.32			
	Lise	149	2.46	1.28			
	Üniversite	103	2.39	1.15			
YEBÖ-A Küçümseyici/Kusur Bulucu	Okuryazar	17	2	1.49	0.965	0.426	-
	İlkokul	93	1.57	0.73			
	Ortaokul	53	1.7	1.13			
	Lise	149	1.71	0.92			
	Üniversite	103	1.63	0.75			

YEBÖ-A Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Okuryazar	17	2.65	1.42	1.408	0.23	-
	İlkokul	93	2.57	1.01			
	Ortaokul	53	2.5	1.23			
	Lise	149	2.42	1			
	Üniversite	103	2.26	0.9			
YEBÖ-A Sömürücü/İstismar Edici	Okuryazar	17	1.5	1.05	3.513	.008**	-
	İlkokul	93	1.15	0.33			
	Ortaokul	53	1.2	0.51			
	Lise	149	1.28	0.58			
	Üniversite	103	1.12	0.29			
YEBÖ-A Aşırı Koruyucu/Evhamlı	Okuryazar	17	3.11	1.29	0.387	0.818	-
	İlkokul	93	2.91	1.01			
	Ortaokul	53	2.95	0.96			
	Lise	149	3.05	1.03			
	Üniversite	103	3.03	1			
YEBÖ-A Koşullu/Başarı Odaklı	Okuryazar	17	2.89	1.43	0.398	0.81	-
	İlkokul	93	2.89	1.22			
	Ortaokul	53	2.84	1.15			
	Lise	149	2.89	1.33			
	Üniversite	103	3.06	1.29			
YEBÖ-A Aşırı İzin Verici/Sınırsız	Okuryazar	17	2.25	1.15	2.75	.028*	-
	İlkokul	93	1.87	0.87			
	Ortaokul	53	1.59	0.6			
	Lise	149	1.76	0.84			
	Üniversite	103	1.69	0.78			
YEBÖ-A Kötümser/Endişeli	Okuryazar	17	2.55	1.64	1.804	0.127	-
	İlkokul	93	2.68	1.29			
	Ortaokul	53	2.59	1.33			
	Lise	149	2.55	1.45			
	Üniversite	103	2.2	1.14			
YEBÖ-A Cezalandırıcı	Okuryazar	17	2.51	1.26	0.051	0.995	-
	İlkokul	93	2.54	0.95			
	Ortaokul	53	2.54	0.95			
	Lise	149	2.58	1.14			
	Üniversite	103	2.58	0.99			
YEBÖ-A Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	Okuryazar	17	3.16	1.61	1.841	0.12	-
	İlkokul	93	2.63	1.14			
	Ortaokul	53	2.63	1.18			
	Lise	149	2.7	1.14			
	Üniversite	103	2.43	1.01			
YEBÖ-B Kuralcı/Kalıplayıcı	Okuryazar	17	2.75	1.44	0.992	0.412	-
	İlkokul	93	2.47	1.16			
	Ortaokul	53	2.43	1.17			
	Lise	149	2.72	1.35			
	Üniversite	103	2.66	1.14			
YEBÖ-B Küçümseyici/Kusur Bulucu	Okuryazar	17	2.12	1.49	1.159	0.328	-
	İlkokul	93	1.8	1.01			
	Ortaokul	53	1.9	1.33			
	Lise	149	1.93	1.16			
	Üniversite	103	1.68	0.76			
	Okuryazar	17	3.04	1.48	3.06	.017*	-
	İlkokul	93	3.12	1.28			

YEBÖ-B Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Ortaokul	53	3.12	1.41			
	Lise	149	2.85	1.19			
	Üniversite	103	2.58	1.03			
YEBÖ-B Sömürücü/İstismar Edici	Okuryazar	17	1.75	1.3	2.005	0.093	-
	İlkokul	93	1.38	0.82			
	Ortaokul	53	1.51	1.07			
	Lise	149	1.42	0.74			
	Üniversite	103	1.25	0.61			
YEBÖ-B Aşırı Koruyucu/Evhamlı	Okuryazar	17	2.79	1.22	0.59	0.67	-
	İlkokul	93	2.56	0.87			
	Ortaokul	53	2.58	0.87			
	Lise	149	2.71	0.96			
	Üniversite	103	2.65	0.86			
YEBÖ-B Koşullu/Başarı Odaklı	Okuryazar	17	3.32	1.58	1.496	0.203	-
	İlkokul	93	2.95	1.22			
	Ortaokul	53	2.73	1.23			
	Lise	149	3.08	1.38			
	Üniversite	103	3.21	1.28			
YEBÖ-B Aşırı İzin Verici/Sınırsız	Okuryazar	17	2.26	1.19	2.358	0.053	-
	İlkokul	93	2.03	1.1			
	Ortaokul	53	1.87	1.13			
	Lise	149	1.8	0.86			
	Üniversite	103	1.7	0.77			
YEBÖ-B Kötümser/Endişeli	Okuryazar	17	2.71	1.76	0.775	0.542	-
	İlkokul	93	2.48	1.3			
	Ortaokul	53	2.28	1.05			
	Lise	149	2.53	1.33			
	Üniversite	103	2.33	1.2			
YEBÖ-B Cezalandırıcı	Okuryazar	17	2.71	1.3	0.452	0.771	-
	İlkokul	93	2.82	1.2			
	Ortaokul	53	2.81	1.19			
	Lise	149	2.92	1.27			
	Üniversite	103	2.73	1.01			
YEBÖ-B Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	Okuryazar	17	3.1	1.51	0.627	0.644	-
	İlkokul	93	3.04	1.27			
	Ortaokul	53	2.81	1.42			
	Lise	149	3.1	1.33			
	Üniversite	103	2.92	1.31			
YİYE Kaygılı Bağlanma	Okuryazar	17	3.95	0.87	0.613	0.654	-
	İlkokul	93	3.75	1			
	Ortaokul	53	3.56	1.03			
	Lise	149	3.77	1.07			
	Üniversite	103	3.71	1.01			
YİYE Kaçıngan Bağlanma	Okuryazar	17	2.99	0.89	0.056	0.994	-
	İlkokul	93	2.96	1.03			
	Ortaokul	53	3.01	1.03			
	Lise	149	2.94	1.02			
	Üniversite	103	2.95	1.03			
Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	Okuryazar	17	1.79	1.07	0.984	0.416	-
	İlkokul	93	2.05	0.82			
	Ortaokul	53	1.87	1			
	Lise	149	2.1	0.84			
	Üniversite	103	2.01	0.95			
Duygusal Güven	Okuryazar	17	2.65	.56	1.481	.207	-

	İlkokul	93	2.56	.44			
	Ortaokul	53	2.50	.45			
	Lise	149	2.60	.48			
	Üniversite	103	2.48	.49			
Sosyal Özgüven Eksikliği	Okuryazar	17	1.90	.53	.451	.772	-
	İlkokul	93	1.83	.45			
	Ortaokul	53	1.80	.50			
	Lise	149	1.89	.48			
	Üniversite	103	1.84	.49			
Otonomi	Okuryazar	17	2.76	.48	1.430	.290	-
	İlkokul	93	2.34	.47			
	Ortaokul	53	2.44	.52			
	Lise	149	2.39	.48			
	Üniversite	103	2.30	.54			

* p < .05; ** p < .01

Anne ebeveynlik biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Sömürücü/İstismar Edici ebeveynlik algısında baba eğitim durumu grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (F = 3.513; p = .008). Post-hoc analizlerinde spesifik grup farklılıkları tespit edilememiş olsa da genel olarak babası okuryazar olan katılımcıların ($\bar{x}$ = 1.50; ss = 1.05) diğer gruplara kıyasla annelerini daha sömürücü olarak algıladıkları gözlenmektedir.
- Aşırı İzin Verici/Sınırsız ebeveynlik boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F = 2.750; p = .028). Post-hoc analizlerinde spesifik grup farklılıkları belirlenememiş olsa da babası okuryazar olan katılımcıların ($\bar{x}$ = 2.25; ss = 1.15) diğer gruplara göre annelerini daha izin verici olarak algıladıkları görülmektedir.
- Diğer taraftan, Kuralcı/Kalıplayıcı (F = 0.329; p = .858), Küçümseyici/Kusur Bulucu (F = 0.965; p = .426), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (F = 1.408; p = .230), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (F = 0.387; p = .818), Koşullu/Başarı Odaklı (F = 0.398; p = .810), Kötümser/Endişeli (F = 1.804; p = .127), Cezalandırıcı (F = 0.051; p = .995) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (F = 1.841; p = .120) anne ebeveynlik boyutlarında baba eğitim durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Baba ebeveynlik biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı baba ebeveynlik algısında anlamlı farklılık bulunmuştur (F = 3.060; p = .017). Post-hoc analizlerinde spesifik grup farklılıkları tespit edilememiş olsa da genel eğilim olarak babası ilkokul mezunu olan

katılımcıların ($\bar{x}$ = 3.12; ss = 1.28) babalarını daha yoksun bırakıcı olarak algıladıkları, babası üniversite mezunu olan katılımcıların ($\bar{x}$ = 2.58; ss = 1.03) ise daha az yoksun bırakıcı olarak değerlendirdikleri görülmektedir.

- Diğer taraftan, baba ebeveynlik biçimlerinde Kuralcı/Kalıplayıcı (F = 0.992; p = .412), Küçümseyici/Kusur Bulucu (F = 1.159; p = .328), Sömürücü/İstismar Edici (F = 2.005; p = .093), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (F = 0.590; p = .670), Koşullu/Başarı Odaklı (F = 1.496; p = .203), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (F = 2.358; p = .053), Kötümser/Endişeli (F = 0.775; p = .542), Cezalandırıcı (F = 0.452; p = .771) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (F = 0.627; p = .644) boyutlarında baba eğitim durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir.

Bağlanma stilleri incelendiğinde kaygılı bağlanma (F = 0.613; p = .654) ve kaçıngan bağlanma (F = 0.056; p = .994) düzeyleri açısından baba eğitim durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Kişilerarası bağımlılık toplam puanı açısından baba eğitim durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (F = 0.984; p = .416). Kişilerarası bağımlılığın alt boyutları incelendiğinde; Duygusal Güven (F = 1.481; p = .207), Sosyal Özgüven Eksikliği (F = 0.451; p = .772) ve Otonomi (F = 1.430; p = .290) boyutlarında da baba eğitim durumu grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Bulgular, baba eğitim durumunun ebeveynlik algıları üzerinde anne eğitim durumuna kıyasla daha sınırlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Yalnızca anne ebeveynlik biçimlerinin bazı boyutlarında ve baba ebeveynlik biçimlerinin bir boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Özellikle babası okuryazar olan katılımcıların annelerini daha sömürücü ve izin verici olarak algılamaları dikkat çekici bir bulgudur. Ayrıca, babası ilkokul mezunu olan katılımcıların babalarını daha yoksun bırakıcı olarak algılamaları, eğitim düzeyi ile ebeveynlik davranışları arasındaki ilişkiyi desteklemektedir.

3.7.7. Anne/Baba Birliktelik Durumuna Yönelik Bulgular

Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin anne/baba birliktelik durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 15'te yer almaktadır.

Tablo 15

Anne/Baba Birliktelik Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Anne/Baba Birliktelik Durumu	n	x̄	ss	F	p	Anlamlı Fark
YEBÖ-A Kuralcı/Kalıplayıcı	Birlikte	335	2.38	1.2	0.847	0.429	-
	Boşanmış	38	2.61	1.23			
	Hayatta değil(ler)	42	2.52	1.25			
YEBÖ-A Küçümseyici/Kusur Bulucu	Birlikte	335	1.64	0.87	0.575	0.563	-
	Boşanmış	38	1.77	1.05			
	Hayatta değil(ler)	42	1.76	1.02			
YEBÖ-A Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Birlikte	335	2.43	1	0.131	0.877	-
	Boşanmış	38	2.42	1.15			
	Hayatta değil(ler)	42	2.51	1.2			
YEBÖ-A Sömürücü/İstismar Edici	Birlikte	335	1.19	0.48	2.238	0.108	-
	Boşanmış	38	1.37	0.71			
	Hayatta değil(ler)	42	1.21	0.46			
YEBÖ-A Aşırı Koruyucu/Evhamlı	Birlikte	335	2.96	1.03	1.783	0.169	-
	Boşanmış	38	3.28	0.89			
	Hayatta değil(ler)	42	3.07	1.03			
YEBÖ-A Koşullu/Başarı Odaklı	Birlikte	335	2.87	1.28	2.069	0.128	-
	Boşanmış	38	3.29	1.15			
	Hayatta değil(ler)	42	3.06	1.3			
YEBÖ-A Aşırı İzin Verici/Sınırsız	Birlikte	335	1.71	0.81	3.991	.019*	Boşanmış > Birlikte
	Boşanmış	38	2.06	0.92			
	Hayatta değil(ler)	42	1.92	0.83			
YEBÖ-A Kötümser/Endişeli	Birlikte	335	2.38	1.31	7.068	.001**	Boşanmış > Birlikte
	Boşanmış	38	3.1	1.53			
	Hayatta değil(ler)	42	2.89	1.24			
YEBÖ-A Cezalandırıcı	Birlikte	335	2.55	1.03	0.102	0.903	-
	Boşanmış	38	2.61	1.15			
	Hayatta değil(ler)	42	2.61	1.04			
YEBÖ-A Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	Birlikte	335	2.59	1.13	1.497	0.225	-
	Boşanmış	38	2.93	1.23			
	Hayatta değil(ler)	42	2.63	1.12			
YEBÖ-B Kuralcı/Kalıplayıcı	Birlikte	335	2.59	1.23	2.745	0.065	-
	Boşanmış	38	3.04	1.36			
	Hayatta değil(ler)	42	2.43	1.15			
YEBÖ-B Küçümseyici/Kusur Bulucu	Birlikte	335	1.74	0.96	18.282	.000**	Boşanmış > Birlikte; Boşanmış > Hayatta değil(ler)
	Boşanmış	38	2.82	1.62			
	Hayatta değil(ler)	42	1.77	0.99			
YEBÖ-B Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Birlikte	335	2.76	1.12	14.49	.000**	Boşanmış > Birlikte; Boşanmış > Hayatta değil(ler)
	Boşanmış	38	3.84	1.47			
	Hayatta değil(ler)	42	3.06	1.46			
YEBÖ-B Sömürücü/İstismar Edici	Birlikte	335	1.26	0.6	49.349	.000**	Boşanmış > Birlikte; Boşanmış > Hayatta değil(ler)
	Boşanmış	38	2.5	1.34			
	Hayatta değil(ler)	42	1.46	0.87			
YEBÖ-B Aşırı Koruyucu/Evhamlı	Birlikte	335	2.69	0.91	2.376	0.094	-
	Boşanmış	38	2.38	0.84			
	Hayatta değil(ler)	42	2.53	1			
	Birlikte	335	3.06	1.32	0.286	0.752	-

YEBÖ-B Koşullu/Başarı Odaklı	Boşanmış	38	3.11	1.36			
	Hayatta değil(ler)	42	2.91	1.28			
YEBÖ-B Aşırı İzin Verici/Sınırsız	Birlikte	335	1.73	0.87	21.495	.000**	Boşanmış > Birlikte; Boşanmış > Hayatta değil(ler)
	Boşanmış	38	2.74	1.11			
	Hayatta değil(ler)	42	2.02	1.03			
YEBÖ-B Kötümser/Endişeli	Birlikte	335	2.38	1.27	2.839	0.06	-
	Boşanmış	38	2.89	1.38			
	Hayatta değil(ler)	42	2.52	1.21			
YEBÖ-B Cezalandırıcı	Birlikte	335	2.76	1.13	11.113	.000**	Boşanmış > Birlikte; Boşanmış > Hayatta değil(ler)
	Boşanmış	38	3.66	1.45			
	Hayatta değil(ler)	42	2.65	1.06			
YEBÖ-B Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	Birlikte	335	2.97	1.34	1.382	0.252	-
	Boşanmış	38	3.34	1.16			
	Hayatta değil(ler)	42	3.01	1.32			
YİYE Kaygılı Bağlanma	Birlikte	335	3.73	0.99	0.052	0.949	-
	Boşanmış	38	3.78	1.26			
	Hayatta değil(ler)	42	3.74	1.05			
YİYE Kaçıngan Bağlanma	Birlikte	335	2.99	1.02	1.423	0.242	-
	Boşanmış	38	2.9	0.97			
	Hayatta değil(ler)	42	2.72	0.99			
Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	Birlikte	335	2.05	0.89	0.565	0.569	-
	Boşanmış	38	1.98	0.9			
	Hayatta değil(ler)	42	1.9	0.95			
Duygusal Güven	Birlikte	335	2.55	.47	.106	.899	-
	Boşanmış	38	2.56	.47			
	Hayatta değil(ler)	42	2.58	.50			
Sosyal Özgüven Eksikliği	Birlikte	335	1.88	.49	1.906	.209	-
	Boşanmış	38	1.70	.33			
	Hayatta değil(ler)	42	1.74	.40			
Otonomi	Birlikte	335	2.38	.50	1.012	.364	-
	Boşanmış	38	2.28	.53			
	Hayatta değil(ler)	42	2.43	.53			

* p < .05; ** p < .01

Anne ebeveynlik biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Aşırı İzin Verici/Sınırsız ebeveynlik algısında anne/baba birliktelik durumu grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (F = 3.991; p = .019). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, anne/babası boşanmış olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.06; ss = 0.92), anne/babası birlikte olan katılımcılara ($\bar{x}$ = 1.71; ss = 0.81) kıyasla annelerini daha izin verici olarak algılamaktadır.
- Kötümser/Endişeli ebeveynlik boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F = 7.068; p = .001). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, anne/babası boşanmış olan

katılımcılar ($\bar{x}$ = 3.10; ss = 1.53), anne/babası birlikte olan katılımcılara ($\bar{x}$ = 2.38; ss = 1.31) kıyasla annelerini daha kötümser ve endişeli olarak değerlendirmektedir.

- Diğer taraftan, Kuralcı/Kalıplayıcı (F = 0.847; p = .429), Küçümseyici/Kusur Bulucu (F = 0.575; p = .563), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (F = 0.131; p = .877), Sömürücü/İstismar Edici (F = 2.238; p = .108), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (F = 1.783; p = .169), Koşullu/Başarı Odaklı (F = 2.069; p = .128), Cezalandırıcı (F = 0.102; p = .903) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (F = 1.497; p = .225) anne ebeveynlik boyutlarında anne/baba birliktelik durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Baba ebeveynlik biçimlerinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Küçümseyici/Kusur Bulucu baba ebeveynlik algısında anlamlı farklılık bulunmuştur (F = 18.282; p < .001). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, anne/babası boşanmış olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.82; ss = 1.62), hem anne/babası birlikte olan ($\bar{x}$ = 1.74; ss = 0.96) hem de anne/babası hayatta olmayan katılımcılara ($\bar{x}$ = 1.77; ss = 0.99) kıyasla babalarını daha küçümseyici olarak algılamaktadır.
- Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiştir (F = 14.490; p < .001). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, anne/babası boşanmış olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 3.84; ss = 1.47), diğer gruplara kıyasla babalarını daha yoksun bırakıcı olarak değerlendirmektedir.
- Sömürücü/İstismar Edici boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F = 49.349; p < .001). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, anne/babası boşanmış olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.50; ss = 1.34), diğer gruplara kıyasla babalarını daha sömürücü olarak algılamaktadır.
- Aşırı İzin Verici/Sınırsız boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur (F = 21.495; p < .001). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, anne/babası boşanmış olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.74; ss = 1.11), diğer gruplara kıyasla babalarını daha izin verici olarak değerlendirmektedir.
- Cezalandırıcı boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiştir (F = 11.113; p < .001). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, anne/babası boşanmış olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 3.66; ss = 1.45), diğer gruplara kıyasla babalarını daha cezalandırıcı olarak algılamaktadır.

- Diğer taraftan, baba ebeveynlik biçimlerinde Kuralcı/Kalıplayıcı (F = 2.745; p = .065), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (F = 2.376; p = .094), Koşullu/Başarı Odaklı (F = 0.286; p = .752), Kötümser/Endişeli (F = 2.839; p = .060) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (F = 1.382; p = .252) boyutlarında anne/baba birliktelik durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir.

Bağlanma stilleri incelendiğinde; kaygılı bağlanma (F = 0.052; p = .949) ve kaçıngan bağlanma (F = 1.423; p = .242) düzeyleri açısından anne/baba birliktelik durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Kişilerarası bağımlılık toplam puanı açısından anne/baba birliktelik durumu grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (F = 0.565; p = .569). Kişilerarası bağımlılığın alt boyutları incelendiğinde; Duygusal Güven (F = 0.106; p = .899), Sosyal Özgüven Eksikliği (F = 1.906; p = .209) ve Otonomi (F = 1.012; p = .364) boyutlarında da anne/baba birliktelik durumu grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Bulgular, anne/baba boşanma durumunun özellikle baba ebeveynlik algıları üzerinde belirgin bir olumsuz etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Anne/babası boşanmış olan katılımcılar, babalarını daha küçümseyici, yoksun bırakıcı, sömürücü, izin verici ve cezalandırıcı olarak algılamaktadır. Anne ebeveynlik algıları açısından da boşanma durumu, annelerin daha izin verici ve kötümser olarak algılanmasına neden olmaktadır. Bu bulgular, boşanma sürecinin çocukların ebeveynlik algıları üzerindeki olumsuz etkilerini desteklemektedir.

3.7.8. Anne Kaybı Durumuna Yönelik Bulgular

Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin anne kaybı durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 16'da yer almaktadır.

Tablo 16

Anne Kaybı Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

	Değişken	Hayır (n=394)		Evet (n=21)		t(413)	p
		Ort.	ss	Ort.	ss		
YEBÖ-A	Kuralcı/Kalıplayıcı	2.43	1.21	2.09	1.04	1.27	0.205
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	1.66	0.89	1.74	1.14	-0.38	0.705
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	2.44	1.03	2.36	1.03	0.35	0.724
	Sömürücü/İstismar Edici	1.2	0.49	1.44	0.63	-2.13	.034*
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	3.02	1.02	2.71	0.92	1.34	0.182
	Koşullu/Başarı Odaklı	2.95	1.28	2.53	1.09	1.47	0.144
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	1.76	0.83	1.86	0.77	-0.52	0.602
	Kötümser/Endişeli	2.5	1.35	2.49	1.18	0.02	0.986
	Cezalandırıcı	2.58	1.04	2.31	1.09	1.16	0.249
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	2.63	1.14	2.52	1.05	0.43	0.667
YEBÖ-B	Kuralcı/Kalıplayıcı	2.64	1.24	2.09	1.03	1.99	.047*
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	1.85	1.1	1.7	0.82	0.6	0.548
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	2.9	1.23	2.66	1.1	0.86	0.388
	Sömürücü/İstismar Edici	1.4	0.81	1.32	0.71	0.42	0.672
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	2.67	0.92	2.31	0.8	1.76	0.079
	Koşullu/Başarı Odaklı	3.07	1.32	2.6	1.2	1.61	0.109
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	1.85	0.96	1.91	0.92	-0.29	0.775
	Kötümser/Endişeli	2.45	1.28	2.4	1.29	0.18	0.86
	Cezalandırıcı	2.86	1.2	2.31	0.7	2.08	.038*
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	3.01	1.33	2.81	1.2	0.69	0.491
YİYE	Kaygılı Bağlanma	3.74	1.01	3.68	1.28	0.25	0.801
	Kaçıngan Bağlanma	2.97	1.01	2.66	1.09	1.38	0.169
KBÖ	Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	2.04	0.89	1.7	0.99	1.73	0.084
	Duygusal Güven	2.56	.48	2.49	.42	.62	0.535
	Sosyal Özgüven Eksikliği	1.85	.47	1.80	.55	.54	0.592
	Otonomi	2.37	.50	2.59	.57	-1.76	0.093

* $p < .05$; ** $p < .01$

Anne ebeveynlik algılarında sadece Sömürücü/İstismar Edici boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir (t = -2.13; p = .034). Annesini kaybetmiş olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 1.44; ss = 0.63), annesini kaybetmemiş olan katılımcılara ($\bar{x}$ = 1.20; ss = 0.49) kıyasla annelerini daha sömürücü olarak algılamaktadır.

Diğer taraftan, Kuralcı/Kalıplayıcı (t = 1.27; p = .205), Küçümseyici/Kusur Bulucu (t = -0.38; p = .705), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (t = 0.35; p = .724), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (t = 1.34; p = .182), Koşullu/Başarı Odaklı (t = 1.47; p = .144), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (t = -0.52; p = .602), Kötümser/Endişeli (t = 0.02; p = .986), Cezalandırıcı (t = 1.16; p = .249) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (t = 0.43; p = .667) anne ebeveynlik boyutlarında anne kaybı grupları arası anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Baba ebeveynlik algılarında iki boyutta anlamlı farklılık gözlenmiştir. Kuralcı/Kalıplayıcı boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir (t = 1.99; p = .047). Annesini kaybetmemiş olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.64; ss = 1.24), annesini kaybetmiş olan katılımcılara ($\bar{x}$ = 2.09; ss = 1.03) göre babalarını daha kuralcı olarak algılamaktadır.

Cezalandırıcı boyutunda da anlamlı farklılık bulunmuştur (t = 2.08; p = .038). Annesini kaybetmemiş olanlar ($\bar{x}$ = 2.86; ss = 1.20), annesini kaybetmiş olanlara ($\bar{x}$ = 2.31; ss = 0.70) kıyasla babalarını daha cezalandırıcı olarak değerlendirmektedir.

Diğer taraftan, baba ebeveynlik biçimlerinde Küçümseyici/Kusur Bulucu (t = 0.60; p = .548), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (t = 0.86; p = .388), Sömürücü/İstismar Edici (t = 0.42; p = .672), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (t = 1.76; p = .079), Koşullu/Başarı Odaklı (t = 1.61; p = .109), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (t = -0.29; p = .775), Kötümser/Endişeli (t = 0.18; p = .860) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (t = 0.69; p = .491) boyutlarında anne kaybı grupları arası anlamlı farklılık gözlenmemiştir.

Bağlanma stilleri açısından Kaygılı Bağlanma (t = 0.25; p = .801) ve Kaçıngan Bağlanma (t = 1.38; p = .169) stillerinde anne kaybı grupları arası anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Kişilerarası bağımlılık toplam puanı açısından anne kaybı grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (t = 1.73; p = .084). Kişilerarası bağımlılığın alt boyutları incelendiğinde; Duygusal Güven (t = 0.62; p = .535), Sosyal Özgüven Eksikliği (t = 0.54; p = .592) ve Otonomi (t = -1.76; p = .093) boyutlarında da anne kaybı grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Bulgular, anne kaybının ebeveynlik algıları üzerinde sınırlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Annesini kaybetmiş olan katılımcıların annelerini daha sömürücü olarak algılamaları, kayıp deneyiminin geçmiş anılarla ilgili algıları olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, annesini kaybetmemiş olan katılımcıların babalarını daha kuralcı ve cezalandırıcı olarak algılamaları, anne varlığının aile dinamikleri ve baba ebeveynlik rolleri üzerindeki düzenleyici etkisini işaret etmektedir. Diğer taraftan, genel olarak anne kaybının bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

3.7.9. Baba Kaybı Durumuna Yönelik Bulgular

Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin baba kaybı durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 17

Baba Kaybı Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

	Değişken	Hayır (n=354)		Evet (n=61)		t(413)	p
		Ort.	ss	Ort.	ss		
YEBÖ-A	Kuralcı/Kalıplayıcı	2.4	1.22	2.48	1.1	-0.48	0.633
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	1.62	0.87	1.93	1.05	-2.51	.012*
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	2.41	1.02	2.6	1.11	-1.35	0.179
	Sömürücü/İstismar Edici	1.19	0.47	1.32	0.63	-1.8	0.073
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	3	1.02	3.02	1	-0.17	0.868
	Koşullu/Başarı Odaklı	2.93	1.28	2.95	1.25	-0.16	0.871
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	1.74	0.83	1.93	0.79	-1.65	0.099
	Kötümser/Endişeli	2.44	1.35	2.85	1.21	-2.22	.027*
	Cezalandırıcı	2.56	1.04	2.57	1.04	-0.04	0.97
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	2.58	1.15	2.89	1.04	-1.92	0.056
YEBÖ-B	Kuralcı/Kalıplayıcı	2.62	1.25	2.59	1.18	0.14	0.89
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	1.8	1.05	2.09	1.24	-1.9	0.058
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	2.86	1.19	3.07	1.41	-1.25	0.212
	Sömürücü/İstismar Edici	1.35	0.76	1.66	1	-2.85	.005**
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	2.67	0.92	2.55	0.89	0.93	0.356
	Koşullu/Başarı Odaklı	3.08	1.33	2.88	1.21	1.07	0.285
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	1.8	0.92	2.16	1.09	-2.74	.007**
	Kötümser/Endişeli	2.42	1.3	2.56	1.11	-0.78	0.436
	Cezalandırıcı	2.83	1.17	2.8	1.24	0.19	0.848
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	2.99	1.35	3.1	1.16	-0.6	0.548
YİYE	Kaygılı Bağlanma	3.73	1.03	3.76	0.98	-0.26	0.794
	Kaçıngan Bağlanma	2.98	1.01	2.82	1.02	1.15	0.251
KBÖ	Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	2.03	0.9	1.98	0.87	0.41	0.686
	Duygusal Güven	2.55	.47	2.55	.47	-.002	0.998
	Sosyal Özgüven Eksikliği	1.85	.48	1.87	.48	-.298	0.766
	Otonomi	2.37	.51	2.44	.48	-1.005	0.315

* $p < .05$; ** $p < .01$

Anne ebeveynlik algılarında iki boyutta anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Küçümseyici/Kusur Bulucu boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur ($t = -2.51$; $p = .012$). Babasını kaybetmiş olan katılımcılar ($\bar{x} = 1.93$; $ss = 1.05$), babasını kaybetmemiş olan katılımcılara ($\bar{x} = 1.62$; $ss = 0.87$) kıyasla annelerini daha küçümseyici olarak algılamaktadır.

Kötümser/Endişeli boyutunda da anlamlı farklılık gözlenmiştir (t = -2.22; p = .027). Babasını kaybetmiş olanlar ($\bar{x}$ = 2.85; ss = 1.21), babasını kaybetmemiş olanlara ($\bar{x}$ = 2.44; ss = 1.35) göre annelerini daha kötümser ve endişeli olarak değerlendirmektedir.

Diğer taraftan, Kuralcı/Kalıplayıcı (t = -0.48; p = .633), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (t = -1.35; p = .179), Sömürücü/İstismar Edici (t = -1.80; p = .073), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (t = -0.17; p = .868), Koşullu/Başarı Odaklı (t = -0.16; p = .871), Aşırı İzin Verici/Sınırsız (t = -1.65; p = .099), Cezalandırıcı (t = -0.04; p = .970) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (t = -1.92; p = .056) anne ebeveynlik boyutlarında baba kaybı grupları arası anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Baba ebeveynlik algılarında da iki boyutta anlamlı farklılık gözlenmiştir. Sömürücü/İstismar Edici boyutunda en güçlü farklılık tespit edilmiştir (t = -2.85; p = .005). Babasını kaybetmiş olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 1.66; ss = 1.00), babasını kaybetmemiş olan katılımcılara ($\bar{x}$ = 1.35; ss = 0.76) göre babalarını belirgin şekilde daha sömürücü olarak algılamaktadır.

Aşırı İzin Verici/Sınırsız boyutunda da anlamlı farklılık bulunmuştur (t = -2.74; p = .007). Babasını kaybetmiş olanlar ($\bar{x}$ = 2.16; ss = 1.09), babasını kaybetmemiş olanlara ($\bar{x}$ = 1.80; ss = 0.92) kıyasla babalarını daha aşırı izin verici olarak değerlendirmektedir.

Diğer taraftan, baba ebeveynlik biçimlerinde Kuralcı/Kalıplayıcı (t = 0.14; p = .890), Küçümseyici/Kusur Bulucu (t = -1.90; p = .058), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı (t = -1.25; p = .212), Aşırı Koruyucu/Evhamlı (t = 0.93; p = .356), Koşullu/Başarı Odaklı (t = 1.07; p = .285), Kötümser/Endişeli (t = -0.78; p = .436), Cezalandırıcı (t = 0.19; p = .848) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran (t = -0.60; p = .548) boyutlarında baba kaybı grupları arası anlamlı farklılık gözlenmemiştir.

Bağlanma stilleri açısından Kaygılı Bağlanma (t = -0.26; p = .794) ve Kaçıngan Bağlanma (t = 1.15; p = .251) stillerinde baba kaybı grupları arası anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Kişilerarası bağımlılık toplam puanı açısından baba kaybı grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (t = 0.41; p = .686). Kişilerarası bağımlılığın alt boyutları incelendiğinde; Duygusal Güven (t = -0.002; p = .998), Sosyal Özgüven Eksikliği (t = -0.298; p = .766) ve Otonomi (t = -1.005; p = .315) boyutlarında da baba kaybı grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Bulgular, baba kaybının hem anne hem de baba ebeveynlik algıları üzerinde belirli etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Babasını kaybetmiş olan katılımcıların annelerini daha küçümseyici ve kötümser olarak algılamaları, kayıp deneyiminin aile dinamiklerini ve anne rolünü olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, babasını kaybetmiş olanların babalarını daha sömürücü ve aşırı izin verici olarak hatırlamaları, kayıp deneyiminin geçmiş anılarla ilgili algıları çarpıtabileceğini işaret etmektedir. Diğer taraftan, genel olarak baba kaybının bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

3.7.10. Psikiyatrik/Psikolojik Tedavi Görme Durumuna Yönelik Bulgular

Katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin şimdi ya da önceden herhangi bir psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 18'de yer almaktadır.

Tablo 18

Psikiyatrik/Psikolojik Tedavi Görme Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

	Değişken	Evet (n=80)		Hayır (n=335)		t(413)	p
		Ort.	ss	Ort.	ss		
YEBÖ-A	Kuralcı/Kalıplayıcı	2.76	1.34	2.33	1.16	2.87	.004**
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	1.98	1.2	1.59	0.8	3.46	.001**
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	2.68	1.18	2.38	0.98	2.37	.018*
	Sömürücü/İstismar Edici	1.3	0.62	1.19	0.47	1.76	0.079
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	3.23	1.03	2.95	1.01	2.18	.030*
	Koşullu/Başarı Odaklı	3	1.28	2.91	1.27	0.59	0.557
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	2.07	0.94	1.69	0.78	3.69	.000**
	Kötümser/Endişeli	2.96	1.47	2.39	1.29	3.47	.001**
	Cezalandırıcı	2.81	1.23	2.51	0.98	2.38	.018*
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	2.97	1.11	2.55	1.13	2.99	.003**
YEBÖ-B	Kuralcı/Kalıplayıcı	2.96	1.33	2.53	1.2	2.85	.005**
	Küçümseyici/Kusur Bulucu	2.24	1.4	1.75	0.97	3.68	.000**
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	3.24	1.42	2.8	1.16	2.86	.004**
	Sömürücü/İstismar Edici	1.63	1	1.34	0.75	2.93	.004**
	Aşırı Koruyucu/Evhamlı	2.74	0.89	2.63	0.92	1.03	0.304
	Koşullu/Başarı Odaklı	3.29	1.37	2.99	1.3	1.82	0.07
	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	2.16	1.1	1.78	0.9	3.2	.001**
	Kötümser/Endişeli	2.78	1.28	2.36	1.27	2.66	.008**
	Cezalandırıcı	3.29	1.28	2.72	1.13	3.98	.000**

	Değişken	Evet (n=80)		Hayır (n=335)		t(413)	p
		Ort.	ss	Ort.	ss		
	Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	3.2	1.16	2.96	1.36	1.47	0.141
YİYE	Kaygılı Bağlanma	3.99	1.03	3.67	1.01	2.56	.011*
	Kaçıngan Bağlanma	2.98	1	2.95	1.02	0.21	0.835
KBÖ	Kişilerarası Bağımlılık (Toplam)	2.26	0.94	1.97	0.88	2.66	.008**
	Duygusal Güven	2.62	.50	2.54	.47	1.44	.150
	Sosyal Özgüven Eksikliği	1.84	.39	1.85	.50	-.22	.829
	Otonomi	2.20	.50	2.42	.50	-3.61	.000**

* p < .05; ** p < .01

Anne ebeveynlik algılarında sekiz boyutta anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tedavi görmüş olan katılımcılar, tedavi görmemiş olanlara kıyasla annelerini daha olumsuz algılamaktadır:

- Kuralcı/Kalıplayıcı boyutunda (t = 2.87; p = .004): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 2.76; ss = 1.34), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 2.33; ss = 1.16) göre annelerini daha kuralcı algılamaktadır.
- Küçümseyici/Kusur Bulucu boyutunda (t = 3.46; p = .001): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 1.98; ss = 1.20), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 1.59; ss = 0.80) göre annelerini daha küçümseyici algılamaktadır.
- Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı boyutunda (t = 2.37; p = .018): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 2.68; ss = 1.18), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 2.38; ss = 0.98) göre annelerini daha yoksun bırakıcı algılamaktadır.
- Aşırı Koruyucu/Evhamlı boyutunda (t = 2.18; p = .030): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 3.23; ss = 1.03), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 2.95; ss = 1.01) göre annelerini daha aşırı koruyucu algılamaktadır.
- Aşırı İzin Verici/Sınırsız boyutunda (t = 3.69; p = .000): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 2.07; ss = 0.94), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 1.69; ss = 0.78) göre annelerini daha aşırı izin verici algılamaktadır.
- Kötümser/Endişeli boyutunda (t = 3.47; p = .001): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 2.96; ss = 1.47), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 2.39; ss = 1.29) göre annelerini daha kötümser algılamaktadır.
- Cezalandırıcı boyutunda (t = 2.38; p = .018): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 2.81; ss = 1.23), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 2.51; ss = 0.98) göre annelerini daha cezalandırıcı algılamaktadır.

- Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran boyutunda (t = 2.99; p = .003): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 2.97; ss = 1.11), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 2.55; ss = 1.13) göre annelerini daha kapalı algılamaktadır.

Diğer taraftan, Sömürücü/İstismar Edici (t = 1.76; p = .079) ve Koşullu/Başarı Odaklı (t = 0.59; p = .557) anne ebeveynlik boyutlarında gruplar arası anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Baba ebeveynlik algılarında yedi boyutta anlamlı farklılık gözlenmiştir. Tedavi görmüş olan katılımcılar, tedavi görmemiş olanlara kıyasla babalarını da daha olumsuz algılamaktadır:

- Kuralcı/Kalıplayıcı boyutunda (t = 2.85; p = .005): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 2.96; ss = 1.33), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 2.53; ss = 1.20) göre babalarını daha kuralcı algılamaktadır.
- Küçümseyici/Kusur Bulucu boyutunda (t = 3.68; p = ,000): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 2.24; ss = 1.40), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 1.75; ss = 0.97) göre babalarını daha küçümseyici algılamaktadır.
- Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı boyutunda (t = 2.86; p = .004): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 3.24; ss = 1.42), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 2.80; ss = 1.16) göre babalarını daha yoksun bırakıcı algılamaktadır.
- Sömürücü/İstismar Edici boyutunda (t = 2.93; p = .004): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 1.63; ss = 1.00), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 1.34; ss = 0.75) göre babalarını daha sömürücü algılamaktadır.
- Aşırı İzin Verici/Sınırsız boyutunda (t = 3.20; p = .001): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 2.16; ss = 1.10), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 1.78; ss = 0.90) göre babalarını daha aşırı izin verici algılamaktadır.
- Kötümser/Endişeli boyutunda (t = 2.66; p = .008): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 2.78; ss = 1.28), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 2.36; ss = 1.27) göre babalarını daha kötümser algılamaktadır.
- Cezalandırıcı boyutunda (t = 3.98; p = .000): Tedavi görenler ($\bar{x}$ = 3.29; ss = 1.28), görmeyenlere ($\bar{x}$ = 2.72; ss = 1.13) göre babalarını belirgin şekilde daha cezalandırıcı algılamaktadır.

Diğer taraftan, baba ebeveynlik biçimlerinde Aşırı Koruyucu/Evhamlı ($t = 1.03$; $p = .304$), Koşullu/Başarı Odaklı ($t = 1.82$; $p = .070$) ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran ($t = 1.47$; $p = .141$) boyutlarında gruplar arası anlamlı farklılık gözlenmemiştir.

Bağlanma stilleri açısından Kaygılı Bağlanma stilinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($t = 2.56$; $p = .011$). Tedavi görmüş olan katılımcılar ($\bar{x} = 3.99$; $ss = 1.03$), tedavi görmemiş olanlara ($\bar{x} = 3.67$; $ss = 1.01$) kıyasla daha yüksek kaygılı bağlanma düzeyi göstermektedir. Kaçıngan Bağlanma stilinde ise anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($t = 0.21$; $p = .835$).

Kişilerarası Bağımlılık toplam puanı açısından gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t = 2.66$; $p = .008$). Tedavi görmüş olan katılımcılar ($\bar{x} = 2.26$; $ss = 0.94$), tedavi görmemiş olanlara ($\bar{x} = 1.97$; $ss = 0.88$) göre daha yüksek kişilerarası bağımlılık düzeyi sergilemektedir. Alt boyutlar incelendiğinde, otonomi boyutunda tedavi görmemiş katılımcıların ($\bar{x} = 2.42$; $ss = 0.50$) tedavi görmüş olan katılımcılara ($\bar{x} = 2.20$; $ss = 0.50$) kıyasla anlamlı olarak daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir ($t = -3.61$; $p < .001$). Diğer taraftan, duygusal güven ($t = 1.44$; $p = .150$) ve sosyal özgüven eksikliği ($t = -0.22$; $p = .829$) boyutlarında tedavi görme durumuna göre anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Bulgular, psikiyatrik/psikolojik tedavi geçmişinin ebeveynlik algıları, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Tedavi görmüş olan katılımcıların hem anne hem de babalarını daha olumsuz algılamaları, bu bireylerin çocukluk döneminde daha problemli ebeveynlik deneyimleri yaşamış olabileceklerini düşündürmektedir. Ayrıca, bu grubun daha yüksek kaygılı bağlanma ve kişilerarası bağımlılık düzeyleri göstermesi, erken dönem olumsuz deneyimlerin yetişkinlik dönemindeki ilişki kurma biçimlerini etkilediğini işaret etmektedir.

Sonuç olarak fark analizi bulguları, katılımcıların algılanan ebeveyn biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinin bazı sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterirken, bazılarına göre anlamlı farklılaşmadığına işaret etmektedir. Bu bulgulara göre araştırmanın H5, H6 ve H7 hipotezleri kısmen kabul edilmiştir.

BÖLÜM 4: TARTIŞMA

Ebeveynlik Biçimleri ve Kişilerarası Bağımlılık İlişkisine Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu araştırmada elde edilen bulgular, ebeveynlik biçimleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki karmaşık ilişkileri ortaya koyarak, erken dönem ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin yetişkinlikteki kişilerarası işleyiş biçimleri üzerindeki kalıcı etkilerini göstermektedir. Araştırma sonuçları hem anne hem de baba ebeveynlik biçimlerinin çoğunluğunun kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler sergilediğini, ancak regresyon analizinde yalnızca anne koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin anlamlı yordayıcı olduğunu göstermiştir.

Araştırma bulgularına göre, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne ebeveynlik biçimi kişilerarası bağımlılık ile en güçlü pozitif korelasyonu göstermiştir. Baba ebeveynlik biçimlerinde ise bu boyut daha düşük ancak yine anlamlı bir ilişki sergilemiştir. Bu bulgular, Young'ın şema terapisi yaklaşımındaki duygusal yoksunluk şemasının gelişimi ile tutarlılık göstermektedir. Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik, çocuğun temel duygusal ihtiyaçlarının karşılanmaması, sevgi, yakınlık ve duygusal destek eksikliği ile karakterize edilmektedir (Soygüt vd., 2008). Senese ve diğerleri (2020) tarafından yapılan çalışma da bu bulguları desteklemektedir. Araştırmacılar, çocuklukta ebeveyn reddi anıları ile yetişkinlikteki yakınlık korkusu arasındaki ilişkinin psikolojik uyumsuzluk aracılığıyla gerçekleştiğini ve bu süreçte bağımlılığın aracı rol oynadığını göstermişlerdir. Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik, çocukta hem yakınlık korkusu hem de paradoksal olarak kişilerarası bağımlılık geliştirmektedir. Diğer taraftan, Mongrain'in (1998) araştırması, bağımlı kişilik özelliklerine sahip bireylerin ebeveynlerini daha olumlu temsil ettiklerini gösterse de mevcut çalışmadaki bulgular duygusal yoksunluğun kişilerarası bağımlılığı artırdığını ortaya koymaktadır. Bu görünür çelişki, duygusal yoksunluk yaşayan çocukların telafi edici bir mekanizma olarak yetişkinlikteki ilişkilerinde aşırı bağımlılık geliştirmeleri ile açıklanabilir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne ebeveynlik biçiminin en güçlü ilişkiyi sosyal özgüven eksikliği boyutu ile gösterdiği ($r = .261$), duygusal güven boyutu ile daha düşük düzeyde ilişkili olduğu ($r = .195$), otonomi boyutu ile ise anlamlı bir ilişki sergilemediği görülmektedir. Bu bulgular, duygusal yoksunluk yaşayan çocukların özellikle sosyal durumlarda kendilerine güven konusunda zorlanacaklarını ve

karar verme süreçlerinde başkalarından destek arama eğilimi göstereceklerini düşündürmektedir.

Küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik biçimi, hem anne hem de baba açısından kişilerarası bağımlılık ile güçlü pozitif korelasyonlar göstermiştir. Bu ebeveynlik biçimi, çocuğu sürekli eleştirme, küçümseme ve kusur bulma eğilimi ile karakterize edilmektedir. Young'ın şema terapisi modelinde bu durum, kusurluluk/utanç şemasının gelişimine katkıda bulunmaktadır (Soygüt vd., 2008). Bu bulgular, Amitay ve diğerleri (2008) tarafından yapılan araştırma ile paralellik göstermektedir. Araştırmacılar, eleştirici ebeveynlerin çocuklarına karşı daha az sevgi dolu ve daha kontrolcü davrandıklarını, bu durumun da çocuklarda öz-eleştiri gelişimine yol açtığını göstermişlerdir. Küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik, çocukta düşük benlik saygısı ve sürekli onay arayışı geliştirerek, yetişkinlikteki ilişkilerinde başkalarının değerlendirmelerine aşırı bağımlı hale gelmesine neden olmaktadır. Bleys ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışma da bu bulguları desteklemektedir. Araştırmacılar, ebeveyn eleştirisinin ergen öz-eleştirisi ile doğrudan ilişkili olduğunu ve bu süreçte kontrolcü ebeveynlik biçimlerinin aracı rol oynadığını göstermişlerdir. Küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik, çocukta hem öz-eleştiri hem de kişilerarası ilişkilerde bağımlı davranış örüntüleri geliştirmektedir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde, küçümseyici/kusur bulucu anne ebeveynlik biçiminin en güçlü ilişkiyi sosyal özgüven eksikliği boyutu ile gösterdiği, duygusal güven boyutu ile daha düşük düzeyde ilişkili olduğu, otonomi boyutu ile ise anlamlı bir ilişki sergilemediği görülmektedir. Bu bulgular, sürekli eleştiri ve kusur bulma deneyimi yaşayan çocukların özellikle sosyal durumlarda kendilerine güven konusunda zorlanacaklarını ve başkalarından onay arayışına yöneleceklerini göstermektedir.

Kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik biçimi hem anne hem baba açısından kişilerarası bağımlılık ile pozitif korelasyonlar göstermiştir. Bu ebeveynlik biçimi, katı kurallar koyma, çocuğu belirli kalıplara sıkıştırma ve esneklik göstermeme eğilimi ile karakterize edilmektedir. Young'ın modelinde bu durum, çocukta özerklik ve kimlik gelişimini engelleyerek bağımlılık eğilimlerini artırmaktadır (Soygüt vd., 2008). Bu bulgular, Bornstein (1992) tarafından ortaya konan otoriter ebeveynlik yaklaşımının bağımlılık gelişimindeki rolü ile tutarlılık göstermektedir. Bornstein, otoriter ebeveynlik biçimlerinin çocukların özerk davranış geliştirmelerini engelleyerek, onları başkalarından sürekli destek arama eğilimine yönlendirdiğini belirtmiştir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde,

kuralcı/kalıplayıcı anne ebeveynlik biçiminin en güçlü ilişkiyi duygusal güven boyutu ile gösterdiği, sosyal özgüven eksikliği boyutu ile anlamlı bir ilişki sergilemediği, otonomi boyutu ile ise negatif yönde anlamlı olmayan bir ilişki gösterdiği görülmektedir. Bu bulgular, katı kurallar ve kalıplar içinde yetişen çocukların özellikle duygusal destek arayışında bulunacaklarını, ancak sosyal özgüven konusunda daha az etkileneceklerini düşündürmektedir.

Cezalandırıcı ebeveynlik biçimi hem anne hem baba açısından kişilerarası bağımlılık ile pozitif korelasyonlar sergilemiştir. Bu ebeveynlik biçimi, disiplin sağlamak için cezalandırıcı yöntemler kullanma eğilimi ile karakterize edilmektedir. Young'ın modelinde bu durum, cezalandırılma şemasının gelişimine katkıda bulunarak, çocukta sürekli onay arayışı ve hata yapmaktan kaçınma davranışları geliştirmektedir (Soygüt vd., 2008). Bu bulgular, Huang ve diğerleri (2010) tarafından internet bağımlılığı olan ergenlerde yapılan araştırma ile uyumludur. Araştırmacılar, internet bağımlısı ergenlerin ebeveyn yetiştirme davranışlarını duygusal sıcaklıktan yoksun, aşırı müdahaleci, reddedici ve cezalandırıcı olarak değerlendirdiklerini göstermişlerdir. Cezalandırıcı ebeveynlik, çocukta korku temelli uyum geliştirerek, yetişkinlikteki ilişkilerinde çatışmadan kaçınma ve aşırı uyum sağlama eğilimlerine yol açmaktadır. Lutz ve Hock (1998) tarafından yapılan araştırma da bu bulguları desteklemektedir. Araştırmacılar, çocuklukta yaşanan reddetme ve cezalandırma deneyimlerinin yetişkinlikteki ilişkilerde aşırı bağımlılık gösterme eğilimi ile ilişkili olduğunu göstermişlerdir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde, cezalandırıcı anne ebeveynlik biçiminin duygusal güven ve sosyal özgüven eksikliği boyutları ile benzer düzeylerde pozitif ilişkiler gösterdiği, otonomi boyutu ile ise anlamlı bir ilişki sergilemediği görülmektedir. Bu bulgular, cezalandırıcı ebeveynlik deneyiminin hem duygusal destek arayışını hem de sosyal durumlarda güvensizliği artırdığını göstermektedir.

Aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik biçimi hem anne hem baba açısından kişilerarası bağımlılık ile pozitif korelasyonlar göstermiştir. Bu ebeveynlik biçimi, çocuğu aşırı koruma altına alma ve endişeli yaklaşım sergileme eğilimi ile karakterize edilmektedir. Young'ın modelinde bu durum, hastalıklar ve tehditler karşısında dayanıksızlık şemasının gelişimine katkıda bulunmaktadır (Soygüt vd., 2008). Bu bulgular, Bornstein (1992) ve Odenweller ve diğerleri (2014) tarafından yapılan araştırmalarla tutarlılık göstermektedir. Bornstein, aşırı koruyucu ebeveynlik yaklaşımının çocukların özerk davranış

geliştirmelerini engelleyerek bağımlılık eğilimine yol açtığını belirtmiştir. Odenweller ve diğerleri ise helikopter ebeveynliğin gençlerde nevrotik eğilimler, başkalarına bağımlılık ve etkisiz başa çıkma becerileri ile ilişkili olduğunu göstermişlerdir. Otani ve diğerleri (2013) tarafından Japon örnekleminde yapılan çalışma da bu bulguları desteklemektedir. Araştırmacılar, anne aşırı korumasının özellikle kız çocuklarında başarı ve bağımlılık alanlarında işlevsel olmayan tutumları artırdığını bulmuşlardır. Kong ve diğerleri (2022) ise aşırı korumanın kişilerarası uyum ile negatif ilişkili olduğunu göstererek, bu ebeveynlik biçiminin çocuklarda irrasyonel inançlar geliştirdiğini ortaya koymuşlardır. Alt boyutlar açısından incelendiğinde, aşırı koruyucu/evhamlı anne ebeveynlik biçiminin en güçlü ilişkiyi duygusal güven boyutu ile gösterdiği, sosyal özgüven eksikliği ve otonomi boyutları ile ise anlamlı ilişkiler sergilemediği görülmektedir. Bu bulgular, aşırı koruyucu ebeveynlik deneyiminin özellikle duygusal destek ve güvence arayışını artırdığını, ancak sosyal özgüven ve otonomi konularında daha az etkili olduğunu göstermektedir.

Koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçimi, hem korelasyon analizinde de regresyon analizinde önemli bulgular ortaya koymuştur. Özellikle anne koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçimi, regresyon analizinde kişilerarası bağımlılığın anlamlı yordayıcısı olarak bulunmuştur. Bu ebeveynlik biçimi, sevgi ve ilgiyi başarıya bağlama, koşullu yaklaşım benimseme eğilimi ile karakterize edilmektedir (Soygüt vd., 2008). Bu bulgu, Young'ın şema terapisi modelindeki onay arayıcılık şemasının gelişimi ile tutarlılık göstermektedir. Koşullu/başarı odaklı ebeveynlik, çocukta benlik saygısının başkalarının onayına bağlı olmasına neden olmakta ve sürekli başarı arayışı geliştirmektedir. Bu durum, yetişkinlikteki ilişkilerde sürekli onay arama ve performans kaygısı yaşama eğilimine yol açmaktadır. Regresyon analizinde yalnızca anne koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin anlamlı yordayıcı olması, Mongrain (1998) tarafından ortaya konan bilişsel şemaların rolü ile tutarlılık göstermektedir. Koşullu sevgi ve onay, çocukta benlik değerinin dışsal faktörlere bağlı olmasına neden olmakta ve yetişkinlikteki ilişkilerde sürekli onay arayışına yol açmaktadır. Alt boyutlar açısından incelendiğinde, koşullu/başarı odaklı anne ebeveynlik biçiminin en güçlü ilişkiyi duygusal güven boyutu ile gösterdiği, sosyal özgüven eksikliği boyutu ile anlamlı bir ilişki sergilemediği, otonomi boyutu ile ise negatif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği görülmektedir. Bu bulgular, koşullu sevgi ve başarı odaklı yaklaşım deneyimleyen çocukların özellikle duygusal destek arayışında bulunacaklarını, ancak otonomi konusunda daha az bağımlı

olacaklarını düşündürmektedir. Otonomi boyutu ile negatif ilişki, başarı odaklı yetiştirilen çocukların bağımsızlık iddiası gösterme eğiliminde olabileceğini düşündürmektedir.

Kötümser/endişeli ebeveynlik biçimi hem anne hem baba açısından kişilerarası bağımlılık ile pozitif korelasyonlar göstermiştir. Bu ebeveynlik biçimi, pesimist bakış açısı benimseme ve sürekli endişe duyma eğilimi ile karakterize edilmektedir. Young'ın modelinde bu durum, karamsarlık şemasının gelişimine katkıda bulunmaktadır (Soygüt vd., 2008). Kötümser/endişeli ebeveynlik, çocukta dünyayı tehlikeli bir yer olarak algılama ve sürekli güvence arayışı geliştirmektedir. Bu durum, yetişkinlikteki ilişkilerde aşırı güvence arama ve karar vermede başkalarına bağımlı olma eğilimine yol açmaktadır (Zhen vd., 2020). Alt boyutlar açısından incelendiğinde, kötümser/endişeli anne ebeveynlik biçiminin en güçlü ilişkiyi duygusal güven boyutu ile gösterdiği, sosyal özgüven eksikliği ve otonomi boyutları ile ise anlamlı ilişkiler sergilemediği görülmektedir. Bu bulgular, kötümser ve endişeli ebeveynlik deneyiminin özellikle duygusal güvence arayışını artırdığını göstermektedir.

Değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik biçimi, anne açısından kişilerarası bağımlılık ile pozitif korelasyon gösterirken, baba açısından anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu ebeveynlik biçimi, duygusal ifadeyi sınırlama ve değişime dirençli olma eğilimi ile karakterize edilmektedir. Young'ın modelinde bu durum, duyguları bastırma şemasının gelişimine katkıda bulunmaktadır (Soygüt vd., 2008). Bu bulgu, özellikle anne-çocuk ilişkisinde duygusal ifadenin önemini vurgulamaktadır. Duygularını bastıran anne ebeveynlik, çocukta duygusal düzenleme becerilerinin gelişmemesine ve başkalarından duygusal destek arama ihtiyacının artmasına yol açabilmektedir. Baba açısından anlamlı ilişki bulunmaması, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi ile açıklanabilir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde, değişime kapalı/duygularını bastıran anne ebeveynlik biçiminin en güçlü ilişkiyi duygusal güven boyutu ile gösterdiği, sosyal özgüven eksikliği ve otonomi boyutları ile ise anlamlı ilişkiler sergilemediği görülmektedir. Bu bulgular, duygusal ifadeyi sınırlayan ebeveynlik deneyiminin özellikle duygusal destek arayışını artırdığını göstermektedir.

Aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçimi, anne açısından kişilerarası bağımlılık ile pozitif korelasyon gösterirken, baba açısından anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu ebeveynlik biçimi, gerekli sınırları koymaktan kaçınma ve aşırı hoşgörülü davranma eğilimi ile karakterize edilmektedir. Young'ın modelinde bu durum, yetersiz özdenetim

şemasının gelişimine katkıda bulunmaktadır (Soygüt vd., 2008). Bu bulgu, sınır koymanın çocuk gelişimindeki önemini vurgulamaktadır. Aşırı izin verici anne ebeveynlik, çocukta öz-denetim becerilerinin gelişmemesine ve yetişkinlikteki ilişkilerde başkalarından yapı ve rehberlik arama ihtiyacının artmasına yol açabilmektedir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde, aşırı izin verici/sınırsız anne ebeveynlik biçiminin en güçlü ilişkiyi sosyal özgüven eksikliği boyutu ile gösterdiği, duygusal güven ve otonomi boyutları ile ise anlamlı ilişkiler sergilemediği görülmektedir. Bu bulgular, sınır eksikliği yaşayan çocukların özellikle sosyal durumlarda kendilerine güven konusunda zorlanacaklarını göstermektedir.

Sömürücü/istismar edici ebeveynlik biçimi hem anne hem de baba açısından kişilerarası bağımlılık ile anlamlı korelasyonlar göstermemiştir. Bu bulgu, bu ebeveynlik biçiminin kişilerarası bağımlılıktan ziyade güvensizlik/suistimal edilme şemasının gelişimine katkıda bulunduğunu düşündürmektedir. Spiel ve diğerleri (2023) tarafından yapılan araştırma, travmatik ebeveynlik deneyimlerinin işlevsel olmayan uzaklaşma ile pozitif korelasyon gösterdiğini, ancak yıkıcı aşırı bağımlılık ile ilişkili olmadığını göstermiştir. Bu bulgu, istismar edici ebeveynlik deneyimlerinin kişilerarası bağımlılıktan ziyade kaçınma ve uzaklaşma eğilimlerine yol açtığını desteklemektedir. Ancak alt boyutlar açısından incelendiğinde, sömürücü/istismar edici anne ebeveynlik biçiminin sosyal özgüven eksikliği boyutu ile pozitif korelasyon ve otonomi boyutu ile pozitif korelasyon gösterdiği görülmektedir. Bu bulgular, istismar edici ebeveynlik deneyiminin sosyal güvensizlik ve paradoksal olarak otonomi iddiası ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Bu bulgular, Young'ın şema terapisi modelinin temel varsayımları ile tutarlılık göstermektedir. Çocuklukta karşılanması gereken evrensel temel duygusal gereksinimler (güvenli bağlanma, otonomi, yetkinlik ve kimlik algısı, duyguların ifadesi, oyun) karşılanmadığında, erken dönem uyumsuz şemalar gelişmekte ve bu şemalar yetişkinlikteki kişilerarası bağımlılık eğilimlerini şekillendirmektedir (Soygüt vd., 2008). Özellikle duygusal yoksunluk, küçümseme, kuralcılık, cezalandırma ve koşullu sevgi gibi olumsuz ebeveynlik biçimlerinin kişilerarası bağımlılık gelişimine katkıda bulunduğu görülmektedir. Bu bulgular, klinik uygulamalarda bireylerin ebeveynlik deneyimlerinin değerlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Kişilerarası bağımlılık sorunları yaşayan bireylerin terapisinde, erken dönem ebeveynlik deneyimlerinin incelenmesi ve bu

deneyimlerin mevcut ilişki örüntüleri üzerindeki etkilerinin anlaşılması kritik önem taşımaktadır.

Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası Bağımlılık İlişkisine Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu araştırmada elde edilen bulgular, bağlanma stilleri ile kişilerarası bağımlılık arasında güçlü ve anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Korelasyon analizi sonuçları hem kaygılı hem de kaçıngan bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler sergilediğini göstermiştir. Özellikle kaygılı bağlanmanın kişilerarası bağımlılık ile güçlü düzeyde kaçıngan bağlanmanın ise orta düzeyde pozitif ilişki göstermesi, bağlanma teorisinin temel varsayımlarını destekler niteliktedir. Regresyon analizi bulgularında ise kaygılı bağlanmanın kişilerarası bağımlılığın en güçlü yordayıcısı olduğu belirlenirken, kaçıngan bağlanmanın anlamlı bir yordayıcı olmadığı tespit edilmiştir. Kişilerarası bağımlılığın alt boyutları açısından incelendiğinde, kaygılı bağlanmanın en güçlü ilişkiyi duygusal güven boyutu ile, ikinci olarak sosyal özgüven eksikliği boyutu ile gösterdiği, otonomi boyutu ile ise anlamlı bir ilişki sergilemediği görülmektedir. Kaçıngan bağlanma ise en güçlü ilişkiyi sosyal özgüven eksikliği boyutu ile gösterirken, duygusal güven boyutu ile daha düşük düzeyde ve otonomi boyutu ile pozitif yönde ilişkiler sergilemektedir. Bu bulgular, bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılığın farklı boyutlarını farklı şekillerde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada elde edilen kaygılı bağlanma ile kişilerarası bağımlılık arasındaki güçlü pozitif ilişki, literatürdeki çok sayıda çalışmayla tutarlılık göstermektedir. West ve diğerleri (1993) tarafından gerçekleştirilen çalışma, kaygılı bağlanmanın üç temel bileşeninin (bağlanma figürü kaybı korkusu, yakınlık arayışı ve ayrılık protestosu) kişilerarası bağımlılık ile güçlü ilişkiler sergilediğini ortaya koymuştur. Bu çalışmanın bulguları, mevcut araştırmanın sonuçlarıyla doğrudan örtüşmekte ve kaygılı bağlanmanın kişilerarası bağımlılığın temel bir yordayıcısı olduğunu desteklemektedir.

Kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler, erken dönemde tutarsız bakım alma deneyimleri yaşamış olmaları nedeniyle, yetişkinlik döneminde sürekli bir onay arayışı ve terk edilme korkusu yaşamaktadırlar (Víllora vd., 2021). Bu durum, kişilerarası ilişkilerde aşırı bağımlılık, duygusal güvenme ve partnerin sürekli varlığına duyulan ihtiyaç şeklinde kendini göstermektedir. Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından geliştirilen dörtlü sınıflandırma modelinde, kaygılı bağlanma stilindeki bireyler kendileri hakkında negatif

ancak diğerleri hakkında pozitif görüşlere sahip olmakta, bu da onları yakın ilişkilerde aşırı bağımlılık eğilimine yönlendirmektedir. Ayrıca mevcut araştırmanın bulgularında kaygılı bağlanmanın duygusal güven boyutu ile gösterdiği güçlü ilişki, bu teorik açıklamaları doğrudan desteklemektedir. Kaygılı bağlanan bireyler, yakın ilişkilerinde sürekli güvence arayışında olmakta ve partnerlerinden duygusal destek alma konusunda yoğun ihtiyaçlar yaşamaktadırlar.

Guan ve diğerleri (2025) tarafından romantik ilişkilerdeki çiftler üzerinde yapılan boylamsal çalışma, bağlanma kaygısının düşük öz güvenle güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ve aşk bağımlılığının duygusal bağımlılıkla pozitif ilişki sergilediğini göstermiştir. Bu bulgular, mevcut araştırmanın sonuçlarını desteklemekte ve kaygılı bağlanmanın kişilerarası bağımlılığın farklı boyutlarıyla nasıl ilişkili olduğunu açıklamaktadır. Özellikle kaygılı bağlanan bireylerin ilişkilerinde aşırı uyum sağlama eğilimi göstermeleri, kendi kimliklerini partner veya yakın ilişkilerinin gölgesinde tanımlama eğiliminde olmaları, mevcut araştırmada bulunan güçlü pozitif ilişkiyi açıklayan önemli faktörlerdir. Sosyal özgüven eksikliği boyutu ile kaygılı bağlanma arasındaki pozitif ilişki, bu bireylerin sosyal durumlarda yaşadıkları güvensizlik ve başkalarından onay arama eğilimlerini açıklamaktadır.

Haggerty ve diğerleri (2016) tarafından madde bağımlılığı örneklemi üzerinde yapılan çalışma, aşırı bağımlılığın psikopatoloji ve bağlanma kaygısıyla pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, kaygılı bağlanmanın sadece normal popülasyonda değil, klinik örneklemlerde de kişilerarası bağımlılık ile güçlü ilişkiler sergilediğini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Sharifi ve diğerleri (2017) tarafından İranlı evli kadınlar üzerinde yapılan nitel çalışma, aşırı kişilerarası bağımlılığa sahip kadınların cinsel dinamiklerinin kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerinkiyle benzerlikler gösterdiğini bulmuştur. Bu bulgular, kaygılı bağlanma ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkinin yaşamın farklı alanlarına yansıdığını göstermektedir.

Gritti ve diğerleri (2023) tarafından akıllı telefon kullanımı bağlamında yapılan çalışma, kaygılı bağlanma stili ile yıkıcı aşırı bağımlılığın uyumsuz akıllı telefon kullanımı için potansiyel risk faktörleri olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, bağlanma stilinin sadece kişilerarası ilişkilerde değil, teknolojik objelerle kurulan ilişkilerde de benzer örüntülerin ortaya çıktığını göstermekte ve kişilerarası bağımlılığın modern yaşamın farklı alanlarına nasıl yansıdığını anlamada önemli bir perspektif sunmaktadır.

Diğer taraftan, araştırmada kaçıngan bağlanma ile kişilerarası bağımlılık arasında bulunan orta düzeyde pozitif ilişki, literatürdeki bazı çalışmalarla tutarlılık gösterirken, bazı bulgularla farklılık sergilemektedir. Bu bulgu, kaçıngan bağlanmanın kişilerarası bağımlılık ile olan karmaşık ilişkisini yansıtmaktadır. Alonso-Arbiol ve diğerleri (2002) tarafından yapılan çalışma, kaçınan bağlanma boyutu ve korkulu puanının araçsal bağımlılık ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, mevcut araştırmanın sonuçlarıyla kısmen örtüşmekte ve kaçıngan bağlanmanın kişilerarası bağımlılığın belirli boyutlarıyla ilişkili olabileceğini göstermektedir. Ancak, regresyon analizinde kaçıngan bağlanmanın kişilerarası bağımlılığı anlamlı düzeyde yordamaması, literatürdeki bazı bulgularla tutarlılık göstermektedir. Skutina ve diğerleri (2021) tarafından yapılan çalışma, kaçınan bağlanma stilinin kişilerarası bağımlılığın farklı bir boyutu olan karşı-bağımlılıkla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, kaçınan bağlanmanın geleneksel anlamda kişilerarası bağımlılık ile değil, aşırı bağımsızlık ve yakınlıktan kaçınma örüntüleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, erken dönemde reddedici veya duygusal olarak uzak bakım verenlerle etkileşim yaşamış olmaları nedeniyle, yakınlığı tehlikeli olarak algılamakta ve duygusal mesafe koyma stratejilerini benimsemektedirler (MacBeth vd., 2008). Bu durum, yetişkinlik döneminde aşırı bağımsızlık, yakınlıktan kaçınma ve başkalarına güvenme konusunda zorluklar yaşama şeklinde kendini göstermektedir. Kayıtsız (dismissing) bağlanma stiline sahip bireyler, kendileri hakkında pozitif ancak diğerleri hakkında negatif görüşlere sahip olmakta, yakın ilişkilerden kaçınma eğilimi göstermekte ve duygusal bağımsızlığı aşırı derecede değerli görmektedirler (Mikulincer ve Shaver, 2019). Mevcut araştırmada kaçıngan bağlanmanın otonomi boyutu ile pozitif ilişki göstermesiyle tutarlılık sergilemektedir. Kaçıngan bağlanan bireyler, duygusal bağımsızlığı aşırı derecede değerli görmekte ve başkalarına ihtiyaç duymadıklarını iddia etme eğilimi göstermektedirler. Ancak paradoksal olarak, sosyal özgüven eksikliği boyutu ile gösterdikleri güçlü pozitif ilişki, bu bireylerin aslında sosyal durumlarda güvensizlik yaşadıklarını ve bu güvensizliği bağımsızlık maskesi altında gizleme eğiliminde olduklarını düşündürmektedir.

Regresyon analizi bulgularında kaygılı bağlanmanın kişilerarası bağımlılığın en güçlü yordayıcısı olması, bağlanma teorisinin temel varsayımlarını güçlü bir şekilde desteklemektedir. Bowlby'nin (1973) "içsel çalışma modelleri" kavramına dayanan bu

bulgu, erken dönem bağlanma deneyimlerinden kaynaklanan ve benlik ile diğerleri hakkındaki bilişsel-duygusal temsilleri içeren zihinsel şemaların, bireylerin yetişkinlikteki kişilerarası bağımlılık örüntülerini şekillendirmede kritik rol oynadığını göstermektedir. Fowler ve diğerleri (2005) tarafından gerçekleştirilen çalışma, bağlanma arayışı davranışının bağımlılıkla ilişkili olduğunu göstermiştir. Mevcut araştırmanın regresyon bulgularıyla birlikte değerlendirildiğinde, kaygılı bağlanmanın kişilerarası bağımlılığı yordamadaki gücü, bu bağlanma stilinin bireylerin ilişki arayışı davranışlarını şekillendirmedeki temel rolünü vurgulamaktadır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular, bağlanma teorisinin kişilerarası bağımlılık kavramını anlamada ve klinik değerlendirmede nasıl kullanılabileceğini ortaya koymaktadır. Víllora ve diğerleri (2021) tarafından siber flört şiddeti bağlamında yapılan çalışma, kaygılı bağlanmanın ve sosyal destek eksikliğinin mağduriyet olasılığını artırdığını göstermiştir. Bu bulgu, kaygılı bağlanma ile kişilerarası bağımlılık arasındaki güçlü ilişkinin, bireyleri zararlı ilişki dinamiklerine karşı daha savunmasız hale getirebileceğini göstermektedir. Buck ve diğerleri (2012) ve Buttell ve diğerleri (2005) tarafından aile içi şiddet uygulayan erkekler üzerinde yapılan çalışmalar, güvensiz bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık aracılığıyla şiddet davranışlarının etiyolojisinde rol oynadığını göstermiştir. Bu bulgular, mevcut araştırmanın sonuçlarıyla birlikte değerlendirildiğinde, bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisinin sadece bireysel düzeyde kalmadığını, aynı zamanda ilişkisel dinamikleri ve sosyal davranışları da şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Gritti ve diğerleri (2023) tarafından yapılan çalışma ise bağlanma stilinin teknolojik objelerle kurulan ilişkilerde de benzer örüntülerin ortaya çıktığını göstermektedir. Bu bulgu, kişilerarası bağımlılığın modern yaşamın farklı alanlarına nasıl yansıdığını anlamada önemli bir perspektif sunmaktadır. Kaygılı bağlanma stili ile yıkıcı aşırı bağımlılığın uyumsuz akıllı telefon kullanımı için potansiyel risk faktörleri olması, mevcut araştırmanın bulgularının çağdaş yaşam koşullarında da geçerli olduğunu göstermektedir.

Yárnoz-Yaben (2010) tarafından boşanmaya uyum sürecinde yapılan çalışma, güvensiz bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık aracılığıyla yaşam geçişlerindeki uyum süreçlerini nasıl etkilediğini göstermiştir. Bu bulgu, bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisinin yaşam boyu süren bir süreç olduğunu ve önemli yaşam olayları karşısında bireylerin uyum kapasitelerini etkilediğini vurgulamaktadır. Bağlanma

stillerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkisi, gelişimsel bir perspektiften ele alındığında, erken dönem bakım veren-çocuk etkileşimlerinin yaşam boyu süren etkilerini ortaya koymaktadır. Huprich ve diğerleri (2004) tarafından yapılan çalışma, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılığın yeme bozukluklarının gelişiminde nasıl rol oynadığını göstermiştir. Bu bulgu, bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık aracılığıyla çeşitli psikolojik belirtilerin gelişiminde rol oynadığını düşündürmektedir.

Blanchard ve diğerleri (2022) tarafından yapılan çalışma, kişilerarası bağımlılığın farklı boyutlarının bağlanma stilleriyle ilişkisinde etnik grup farklılıklarının olabileceğini göstermiştir. Bu bulgu, bağlanma stilleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkilerin kültürel ve sosyal faktörlerden etkilenebileceğini düşündürmektedir. Mevcut araştırma Türk örneklemi üzerinde gerçekleştirilmiş olup, elde edilen bulgular Türk kültürü bağlamında değerlendirilmelidir. Bornstein ve diğerleri (2009) tarafından düşük gelirli kentli kadınlar üzerinde yapılan çalışma, sosyoekonomik dezavantajlı gruplar arasında da bağlanma stilleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkilerin benzer örüntüler sergilediğini ortaya koymuştur. Bu bulgu, mevcut araştırmanın bulgularının farklı sosyoekonomik düzeylerdeki gruplar için de geçerli olabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırmada elde edilen bulgular, bağlanma stilleri ile kişilerarası bağımlılık arasında güçlü ve anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle kaygılı bağlanmanın kişilerarası bağımlılığın en güçlü yordayıcısı olması, erken dönem bağlanma deneyimlerinin yetişkinlikteki kişilerarası ilişki örüntülerini şekillendirmedeki kritik rolünü vurgulamaktadır.

Sosyodemografik Özelliklere Yönelik Bulguların Tartışılması

Yaşa göre yapılan ANOVA analizi sonuçları, katılımcıların algılanan ebeveynlik biçimlerinde yaş grupları arasında farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Genel olarak genç yetişkinlerin (20-29 yaş grubu) hem anne hem de babalarını daha kontrol edici, koruyucu ve başarı odaklı olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Anne ebeveynlik biçimlerinde kuralcı/kalıplayıcı, aşırı koruyucu/evhamlı ve koşullu/başarı odaklı boyutlarda; baba ebeveynlik biçimlerinde ise kuralcı/kalıplayıcı, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı ve değişime kapalı/duygularını bastıran boyutlarda yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılıklar genellikle genç yetişkinlerin orta yaş gruplarına (özellikle 40-49 yaş) göre ebeveynlerini daha olumsuz ve kontrol edici

olarak algıladıkları yönündedir. Buna karşın, bağlanma stilleri (kaygılı ve kaçıngan bağlanma) ile kişilerarası bağımlılık düzeylerinde yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir.

Bu bulgu, gelişimsel psikoloji literatürüyle tutarlılık göstermektedir. Arnett (2014) tarafından tanımlanan "beliren yetişkinlik" döneminde, bireyler özerklik kazanma sürecinde olup, bu dönemde ebeveyn kontrolüne karşı daha hassas olabilmektedirler. Genç yetişkinlerin ebeveynlerini daha müdahaleci olarak algılaması, bu gelişimsel dönemin doğal bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Özellikle koşullu/başarı odaklı ebeveynlik algısında yaş grupları arasındaki belirgin farklılık, modern toplumun artan rekabet ortamının ebeveynlik uygulamaları üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Schiffrin ve Liss (2017), günümüz ebeveynlerinin çocuklarının akademik ve sosyal başarıları konusunda artan kaygı düzeylerinin, daha kontrol edici ebeveynlik davranışlarına yol açtığını belirtmektedir.

Cinsiyete göre yapılan t-testi sonuçları, kadın ve erkek katılımcılar arasında algılanan ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinde bazı önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Ebeveynlik biçimleri açısından kadınların hem anne hem de babalarını erkeklere göre daha cezalandırıcı olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca kadınlar babalarını erkeklere göre anlamlı düzeyde daha aşırı koruyucu/evhamlı olarak değerlendirmişlerdir. Bağlanma stilleri incelendiğinde, kadınların erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek kaygılı bağlanma puanları sergiledikleri bulunmuştur. En belirgin farklılık ise kişilerarası bağımlılık düzeyinde gözlenmiş olup, kadınların erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek kişilerarası bağımlılık eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir.

Kadın katılımcıların erkeklere göre daha yüksek kaygılı bağlanma ve kişilerarası bağımlılık düzeyleri sergilemesi, literatürdeki bulgularla paralellik göstermektedir. Özellikle otonomi boyutunda erkeklerin daha yüksek puanlar alması, toplumsal cinsiyet rollerinin bireylerin bağımsızlık algıları üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Erkeklerin daha yüksek otonomi puanları, geleneksel erkeklik rollerinin bağımsızlık ve özerklik vurgusunu içermesi ile açıklanabilir. Del Giudice (2011), evrimsel perspektiften kadınların kişilerarası ilişkilerde daha yüksek yatırım gösterme eğiliminde olduklarını ve bu durumun bağlanma sistemlerini farklı şekilde etkilediğini öne sürmektedir. Cross ve Madson (1997) tarafından önerilen "ilişkisel-karşılıklı bağımlı benlik" kavramı,

kadınların kimlik gelişiminde ilişkisel faktörlerin daha merkezi rol oynadığını vurgulamaktadır. Bu teorik açıklama, mevcut araştırmada kadınların daha yüksek kişilerarası bağımlılık toplam puanları almasını ve erkeklerin otonomi boyutunda daha yüksek puanlar sergilemesini desteklemektedir. Duygusal güven ve sosyal özgüven eksikliği boyutlarında cinsiyet farklılıklarının bulunmaması ise bu boyutların cinsiyet rollerinden bağımsız olarak gelişebileceğini düşündürmektedir. Kadınların ebeveynlerini daha cezalandırıcı olarak algılaması ise toplumsal cinsiyet rollerinin sosyalizasyon sürecindeki etkisiyle açıklanabilir. Leaper (2015), kız çocuklarının sosyal uyum ve itaat konusunda daha sıkı standartlarla karşılaştıklarını ve bu durumun ebeveyn davranışlarını farklı şekilde algılamalarına yol açabileceğini belirtmektedir.

Eğitim durumuna göre yapılan ANOVA analizi sonuçları, katılımcıların algılanan ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinde eğitim grupları arasında sınırlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Algılanan anne ebeveynlik biçimlerinin tüm boyutlarında eğitim grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Baba ebeveynlik biçimleri incelendiğinde, yalnızca koşullu/başarı odaklı boyutunda eğitim grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuş olup, lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların lise mezunu katılımcılara göre babalarını daha koşullu/başarı odaklı olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Bağlanma stilleri açısından kaygılı ve kaçıngan bağlanma boyutlarında eğitim grupları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Kişilerarası bağımlılık düzeyinde ise eğitim grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş olup, üniversite mezunu katılımcıların hem lise hem de lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcılara göre daha yüksek kişilerarası bağımlılık puanları sergiledikleri bulunmuştur. Kişilerarası bağımlılığın alt boyutları açısından incelendiğinde, otonomi boyutunda lise mezunu katılımcıların hem üniversite mezunu hem de lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksek otonomi puanlarına sahip oldukları belirlenmiştir. Duygusal güven ve sosyal özgüven eksikliği boyutlarında ise eğitim grupları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Üniversite mezunu katılımcıların daha yüksek kişilerarası bağımlılık düzeyleri sergilemesi, beklenmedik ancak açıklanabilir bir bulgudur. Bu durum, eğitim düzeyi arttıkça bireylerin kişilerarası ilişkilerdeki karmaşıklığı daha iyi fark etmeleri ve bu farkındalığın bağımlılık algılarını artırmasıyla ilişkili olabilir. Ayrıca, üniversite ortamının yoğun sosyal etkileşim gerektirmesi, bireylerin kişilerarası bağımlılık

eğilimlerini artırabilmektedir (Mattanah vd., 2012). Lise mezunu katılımcıların daha yüksek otonomi puanları sergilemesi ise dikkat çekici bir bulgudur. Bu durum, yüksek öğrenime devam etmeyen bireylerin erken yaşta bağımsızlık kazanma zorunluluğu ile karşılaşmaları ve bu durumun özerklik algılarını güçlendirmesi ile açıklanabilir. Üniversite ve lisansüstü eğitim alan bireylerin daha düşük otonomi puanları, uzun süreli eğitim sürecinin ekonomik ve sosyal bağımlılığı artırması ve bağımsızlık kazanma sürecini geciktirmesi ile ilişkili olabilir. Lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların babalarını daha koşullu/başarı odaklı olarak algılaması, akademik başarının aile dinamikleri üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Luthar ve Becker (2002), yüksek eğitim düzeyine sahip ailelerde performans beklentilerinin artmasının, çocukların ebeveyn davranışlarını daha başarı odaklı olarak algılamalarına neden olabileceğini belirtmektedir.

Medeni duruma göre yapılan ANOVA analizi sonuçları, katılımcıların algılanan ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinde medeni durum grupları arasında çok sayıda anlamlı farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Algılanan anne ebeveynlik biçimleri açısından bekar katılımcıların, ilişkisi olan ve evli katılımcılara göre annelerini daha kuralcı/kalıplayıcı, aşırı koruyucu/evhamlı ve koşullu/başarı odaklı olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Boşanmış katılımcıların ise ilişkisi olan katılımcılara göre annelerini daha duygusal bakımdan yoksun bırakıcı olarak algıladıkları bulunmuştur. Baba ebeveynlik biçimleri incelendiğinde, bekar katılımcıların ilişkisi olan ve evli katılımcılara göre babalarını daha aşırı koruyucu/evhamlı olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Bağlanma stilleri açısından bekar katılımcıların hem ilişkisi olan hem de evli katılımcılara göre daha yüksek kaygılı ve kaçıngan bağlanma puanları sergiledikleri bulunmuştur. Kişilerarası bağımlılık açısından en yüksek düzeye bekar katılımcıların sahip olduğu görülmüştür.

Bekar katılımcıların daha yüksek kaygılı ve kaçıngan bağlanma düzeyleri sergilemesi, bağlanma teorisinin temel varsayımlarını desteklemektedir. Hazan ve Shaver (1987), güvensiz bağlanma stillerinin uzun süreli romantik ilişki kurma konusunda zorluklar yarattığını öne sürmüştür. Bekar katılımcıların ebeveynlerini daha kontrol edici olarak algılaması ise, özerklik gelişimindeki gecikmelerin bir göstergesi olabilir. Boşanmış katılımcıların ebeveynlerini daha yoksun bırakıcı, küçümseyici ve cezalandırıcı olarak algılaması, erken dönem olumsuz deneyimlerin yetişkinlikteki ilişki kurma kapasitesi üzerindeki etkisini göstermektedir. Amato (2010), ebeveyn boşanmasının çocuklar

üzerindeki uzun vadeli etkilerinin, özellikle güven ve yakınlık kurma konusunda zorluklar yarattığını belirtmektedir.

Anne eğitim durumuna göre yapılan ANOVA analizi sonuçları, katılımcıların algılanan ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinde anne eğitim grupları arasında çok sınırlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Algılanan anne ebeveynlik biçimleri açısından, annesi okuryazar olan ve annesi ilkokul mezunu olan katılımcıların, annesi üniversite mezunu olan katılımcılara göre annelerini daha duygusal bakımdan yoksun bırakıcı olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Baba eğitim durumuna göre yapılan analizlerde ise, babası okuryazar olan katılımcıların anne ebeveynlik biçimlerinin sömürücü/istismar edici ve aşırı izin verici/sınırsız boyutlarında en yüksek düzeye sahip oldukları, babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan katılımcıların ise babalarını daha duygusal bakımdan yoksun bırakıcı olarak algıladıkları bulunmuştur. Her iki ebeveynin eğitim durumunda da bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinde gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocukları tarafından daha yoksun bırakıcı olarak algılanması, sosyoekonomik faktörlerin ebeveynlik kalitesi üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. McLoyd (1998), düşük sosyoekonomik statünün ebeveyn stresini artırarak, çocuklara duygusal destek sağlama kapasitesini azalttığını göstermiştir. Bu durum, eğitim düzeyi düşük ebeveynlerin çocuklarıyla daha az duygusal etkileşim kurmasına neden olabilmektedir. Ayrıca, eğitim düzeyi düşük ebeveynlerin çocuk gelişimi ve ebeveynlik becerileri konusunda daha az bilgi sahibi olmaları, etkili ebeveynlik davranışları sergilemelerini güçleştirebilmektedir (Bornstein ve Bradley, 2014).

Anne/baba birliktelik durumuna göre yapılan ANOVA analizi sonuçları, katılımcıların algılanan ebeveynlik biçimlerinde gruplar arasında önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Anne/babası boşanmış olan katılımcıların, anne/babası birlikte olan katılımcılara göre annelerini daha aşırı izin verici/sınırsız ve kötümser/endişeli olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Baba ebeveynlik biçimleri incelendiğinde, anne/babası boşanmış olan katılımcıların, diğer gruplara göre babalarını daha küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı izin verici/sınırsız ve cezalandırıcı olarak algıladıkları bulunmuştur. Anne/baba kaybı yaşayan katılımcılarda ise sınırlı farklılıklar tespit edilmiş, annesi hayatta olmayan katılımcıların

annelerini daha sömürücü/istismar edici olarak, babası hayatta olmayan katılımcıların ise hem annelerini daha küçümseyici/kusur bulucu ve kötümser/endişeli, hem de babalarını daha sömürücü/istismar edici ve aşırı izin verici/sınırsız olarak algıladıkları bulunmuştur.

Anne/baba birliktelik durumunun ebeveynlik algıları üzerindeki etkisi, aile sistemlerinin bütüncül doğasını vurgulamaktadır. Boşanmış ailelerdeki çocukların babalarını daha olumsuz olarak algılaması, boşanma sürecinin özellikle baba-çocuk ilişkisi üzerindeki yıkıcı etkilerini göstermektedir. Kelly ve Emery (2003), boşanma sonrası baba katılımının azalmasının, çocukların baba figürüne yönelik algılarını olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Ebeveyn kaybı yaşayan katılımcıların ebeveynlerini farklı şekilde algılaması ise, kayıp travmasının bellek süreçleri üzerindeki etkisiyle açıklanabilir. Field (2006), kayıp yaşayan bireylerin ölen kişiye yönelik anılarının idealizasyon veya demonizasyon süreçlerinden geçebileceğini öne sürmektedir.

Psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumuna göre yapılan t-testi sonuçları, katılımcıların algılanan ebeveynlik biçimlerinde gruplar arasında yaygın farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Tedavi gören katılımcıların algılanan anne ebeveynlik biçimlerinde kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, aşırı koruyucu/evhamlı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran boyutlarında daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Algılanan baba ebeveynlik biçimlerinde ise tedavi gören katılımcıların kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli ve cezalandırıcı boyutlarında daha yüksek puanlar aldıkları bulunmuştur. Bağlanma stilleri açısından tedavi gören katılımcıların kaygılı bağlanma düzeyleri daha yüksek bulunurken, kişilerarası bağımlılık düzeyinde de tedavi gören katılımcıların daha yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır. Kişilerarası bağımlılığın alt boyutları açısından incelendiğinde, otonomi boyutunda psikiyatrik/psikolojik tedavi görmeyen katılımcıların tedavi gören katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksek otonomi puanlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Duygusal güven ve sosyal özgüven eksikliği boyutlarında ise gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Psikiyatrik/psikolojik tedavi gören katılımcıların ebeveynlerini daha olumsuz olarak algılaması ve daha yüksek kaygılı bağlanma ile kişilerarası bağımlılık düzeyleri sergilemesi, erken dönem olumsuz deneyimlerin ruh sağlığı üzerindeki etkisini

göstermektedir. Tedavi gören katılımcıların daha düşük otonomi puanları sergilemesi, ruh sağlığı problemlerinin bireylerin özerklik algıları üzerindeki olumsuz etkisini yansıtmaktadır. Bu durum, psikolojik zorlanma yaşayan bireylerin bağımsızlık ve kendi kararlarını alma konusunda kendilerini daha az yetkin hissetmeleri ile açıklanabilir. Bu bulgular, Bowlby'nin (1988) bağlanma teorisinin temel varsayımlarını desteklemekte ve olumsuz ebeveynlik deneyimlerinin yetişkinlikteki psikolojik işleyiş üzerindeki kalıcı etkilerini vurgulamaktadır. Özellikle bu grubun hem anne hem de baba ebeveynlik biçimlerinin çoğunda daha yüksek puanlar alması, ruh sağlığı problemlerinin çok faktörlü doğasını ve aile dinamiklerinin bu süreçteki kritik rolünü ortaya koymaktadır. Öz-Belirleme Teorisi'ne göre, otonomi temel psikolojik ihtiyaçlardan biri olup, bu ihtiyacın karşılanmaması psikolojik sıkıntıya yol açabilmektedir (Ryan ve Deci, 2000). Tedavi gören katılımcıların düşük otonomi puanları, bu teorik yaklaşımı destekler niteliktedir. Repetti vd. (2002), kronik aile stresinin çocuklar üzerindeki kümülatif etkilerinin, yetişkinlikteki ruh sağlığı problemleri için güçlü bir risk faktörü oluşturduğunu belirtmektedir.

Sonuç olarak, demografik bulgular, kişilerarası bağımlılık ve bağlanma stillerinin gelişiminde sosyodemografik faktörlerin de önemli rol oynayabileceğini göstermektedir. Bu bulgular, klinik değerlendirme ve müdahale süreçlerinde bireylerin demografik özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle genç yetişkinlerle çalışırken özerklik gelişimi, kadın danışanlarla çalışırken ilişkisel dinamikler ve ruh sağlığı problemi yaşayan bireylerle çalışırken erken dönem aile deneyimlerinin kapsamlı değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, algılanan ebeveynlik biçimleri ve bağlanma stilleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. 18 yaş ve üzerindeki 415 yetişkin birey ile yürütülen çalışmadan elde edilen bulgular, erken dönem ebeveyn-çocuk ilişkilerinin ve bağlanma deneyimlerinin yetişkinlikteki kişilerarası bağımlılık örüntülerini şekillendirmede önemli rol oynayabileceğini ortaya koymaktadır.

Korelasyon analizi sonuçları, anne ebeveynlik biçimlerinden duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, küçümseyici/kusur bulucu, kuralcı/kalıplayıcı, cezalandırıcı, koşullu/başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, değişime kapalı/duygularını bastıran ve aşırı koruyucu/evhamlı boyutlarının kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler sergilediğini göstermektedir. Ancak, sömürücü/istismar edici anne ebeveynlik biçimi ile kişilerarası bağımlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgular, duygusal ihtiyaçlarının karşılanmadığı, eleştirel ve katı kuralların hakim olduğu aile ortamlarında büyüyen bireylerin, yetişkinlikteki ilişkilerinde bağımlılık eğilimi gösterme olasılığının yüksek olduğunu işaret etmektedir.

Baba ebeveynlik biçimlerinde ise kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, cezalandırıcı, aşırı koruyucu/evhamlı, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, kötümser/endişeli ve koşullu/başarı odaklı boyutlarının kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler sergilediği tespit edilmiştir. Buna karşın, sömürücü/istismar edici, aşırı izin verici/sınırsız ve değişime kapalı/duygularını bastıran baba ebeveynlik biçimleri ile kişilerarası bağımlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, anne ebeveynlik biçimlerinden yalnızca koşullu/başarı odaklı boyutunun kişilerarası bağımlılığı anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Diğer anne ebeveynlik boyutları anlamlı bir yordayıcılık göstermemiştir. Baba ebeveynlik biçimlerinin ise hiçbir boyutu kişilerarası bağımlılığı anlamlı düzeyde yordamamıştır. Bu durum, sevgi ve kabul görmenin başarıya bağlandığı aile ortamlarının bireylerde başkalarının onayına bağımlı olma eğilimi yarattığını ve özellikle anne-çocuk ilişkisinin kişilerarası bağımlılık gelişiminde daha belirleyici olabileceğini göstermektedir.

Bağlanma stilleri açısından elde edilen bulgular hem kaygılı hem de kaçıngan bağlanmanın kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler sergilediğini göstermektedir. Kaygılı

bağlanma daha güçlü bir ilişki ortaya koyarken, kaçıngan bağlanmanın orta düzeyde bir ilişki sergilediği bulunmuştur. Ayrıca, regresyon analizi sonuçlarına göre kaygılı bağlanmanın kişilerarası bağımlılığın en güçlü yordayıcısı olduğu belirlenmiş, kaçıngan bağlanma ise anlamlı bir yordayıcı olarak bulunmamıştır.

Yaş grupları arasında yapılan analizlerde, anne ve baba ebeveynlik biçimlerinde bazı boyutlarda anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. Genç yetişkinlerin ebeveynlerini daha olumsuz ve kontrol edici olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Ancak, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinde yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Cinsiyet değişkenine ilişkin analizlerde, kadın katılımcıların bazı ebeveynlik boyutlarında ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinde erkek katılımcılara göre anlamlı şekilde daha yüksek puanlar aldıkları belirlenmiştir. Kadınlar ayrıca kaygılı bağlanma stilinde de daha yüksek puanlar sergilemiştir. Diğer ebeveynlik biçimlerinde ise cinsiyete dayalı anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Eğitim düzeyine göre yapılan değerlendirmelerde, baba ebeveynlik biçimlerinden yalnızca koşullu/başarı odaklı boyutunda eğitim grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Kişilerarası bağımlılık düzeylerinde üniversite mezunu katılımcıların diğer gruplara kıyasla daha yüksek puanlar aldıkları bulunmuştur.

Medeni durum değişkeni kapsamında yapılan analizler, bekar katılımcıların ilişkisi olan ve evli katılımcılara kıyasla ebeveynlerini daha olumsuz algıladıkları ve daha yüksek kaygılı ve kaçıngan bağlanma puanları sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca, bekar bireylerin kişilerarası bağımlılık düzeylerinin en yüksek olduğu bulunmuştur.

Anne eğitim düzeyine göre yapılan analizlerde, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiş; benzer şekilde baba eğitim durumu açısından da bazı olumsuz ebeveynlik boyutlarında farklılıklar gözlenmiştir. Bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinde ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anne/baba birliktelik durumu incelendiğinde, boşanmış ailelerin çocuklarının ebeveynlerini daha olumsuz algıladıkları belirlenmiştir. Ancak bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Anne veya baba kaybı durumunda ise belirli ebeveynlik biçimlerinde olumsuz algılar artarken, bağlanma ve bağımlılık düzeylerinde önemli bir fark tespit edilmemiştir.

Psikiyatrik/psikolojik tedavi gören bireyler, çeşitli olumsuz ebeveynlik boyutlarında daha yüksek puanlar almış ve kaygılı bağlanma ile kişilerarası bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmanın bulguları, bağlanma teorisi ve kişilerarası bağımlılık literatürüne önemli katkılar sunmaktadır. Özellikle Türk örnekleminde ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkilerin sistematik olarak incelenmesi, bu alandaki bilgi birikimini genişletmiştir.

Gelecek çalışmalarda, ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık arasındaki nedensel ilişkileri açıklayabilmek için boylamsal araştırmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca, çok kaynaklı veri toplama yöntemlerinin kullanılması ve kültürlerarası karşılaştırmalı çalışmaların yapılması önem arz etmektedir. Bu çalışmaya 415 katılımcı katkıda bulunmuştur. Gelecek araştırmalarda daha yüksek katılımcı sayısının hedeflenmesi önerilmektedir.

Klinik uygulamalar açısından, bağlanma temelli terapötik yaklaşımların kişilerarası bağımlılık sorunlarının çözümünde etkin bir şekilde kullanılması önerilmektedir. Kadın danışanların daha yüksek bağımlılık eğilimi göstermesi, cinsiyet duyarlı terapötik yaklaşımların geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Eğitim ve önleme alanında ise, ebeveyn eğitimi programlarının geliştirilmesi, erken dönemde güvensiz bağlanma stillerinin tespit edilmesi ve müdahale edilmesi için okul temelli programların oluşturulması önerilmektedir. Ayrıca, üniversite danışmanlık merkezlerinde kişilerarası bağımlılık konusunda özel programların geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma algılanan ebeveynlik biçimleri ve bağlanma stillerinin kişilerarası bağımlılık üzerindeki etkilerini sistematik biçimde inceleyerek literatüre katkı sağlamıştır. Bulgular, erken dönem ebeveyn-çocuk ilişkilerinin yetişkinlikteki kişilerarası işleyiş biçimlerini şekillendirmede belirleyici olduğunu göstermektedir. Özellikle kaygılı bağlanma stilinin, kişilerarası bağımlılığın en güçlü yordayıcısı olması, bağlanma temelli yaklaşımların klinik uygulamalarda ne denli önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar

ışığında, kişilerarası bağımlılık sorunlarının önlenmesi ve tedavisinde bütüncül yaklaşımların benimsenmesi ve erken dönem deneyimlerin dikkate alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Ahmed, R. (2025). Parenting styles and their influence on child development: A critical review of contemporary research. *Premier Journal of Social Science*, *2*, 100007.

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Lawrence Erlbaum.

Alonso-Arbiol, I., Shaver, P. R., ve Yárnoz, S. (2002). Insecure attachment, gender roles, and interpersonal dependency in the Basque Country. *Personal Relationships*, *9*(4), 479-490.

Amato, P. R. (2010). Research on divorce: Continuing trends and new developments. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 650-666.

Amitay, O. A., Mongrain, M., ve Fazaa, N. (2008). Love and control: Self-criticism in parents and daughters and perceptions of relationship partners. *Personality and Individual Differences*, *44*(1), 75-85.

Arafat, S. M. Y., Akter, H., Islam, M. A., Shah, M. M. A., ve Kabir, R. (2020). Parenting: Types, effects and cultural variation. *Asian Journal of Pediatric Research*, *3*(3), 32-36.

Arnett, J. J. (2014). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties* (2nd ed.). Oxford University Press.

Bartholomew, K., ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, *61*(2), 226-244.

Bell, E., Bryman, A., ve Harley, B. (2022). *Business research methods*. Oxford: Oxford University Press.

Blanchard, M. P., Jowers, C. E., Huprich, S. K., Porcerelli, J., Haggerty, G., ve Siefert, C. (2022). Assessing the impact of Relationship Profile Test scores, self-identified ethnic group, and gender on adult attachment style. *Journal of Nervous and Mental Disease*, *210*(11), 838-849.

Bleys, D., Soenens, B., Boone, L., Claes, S., Vliegen, N., ve Luyten, P. (2016). The role of intergenerational similarity and parenting in adolescent self-criticism: An actor-partner interdependence model. *Journal of Adolescence*, *49*, 68-76.

Bornstein, R. F. (1992). The dependent personality: Developmental, social, and clinical perspectives. *Psychological Bulletin*, *112*(1), 3-23.

Bornstein, R. F., Geiselman, K. J., Eisenhart, E. A., ve Languirand, M. A. (2002). Construct validity of the relationship profile test - Links with attachment, identity, relatedness, and affect. *Assessment*, *9*(4), 373-381.

Bornstein, R. F., Porcerelli, J. H., Huprich, S. K., ve Markova, T. (2009). Construct validity of the Relationship Profile Test: Correlates of overdependence, detachment, and healthy dependency in low income urban women seeking medical services. *Journal of Personality Assessment*, *91*(6), 537-544.

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. Basic Books.

Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger*. Basic Books.

Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books.

Buck, N. M. L., Leenaars, E. P. E. M., Emmelkamp, P. M. G., ve van Marle, H. J. C. (2012). Explaining the relationship between insecure attachment and partner abuse: The role of personality characteristics. *Journal of Interpersonal Violence*, *27*(16), 3149-3170.

Burgette, J. M., Lu, K. C., Dahl, Z. T., Weyant, R. J., McNeil, D. W., Foxman, B., ve Marazita, M. L. (2023). Factors affecting maternal decision making about grandparents' cariogenic dietary choices for children: A qualitative study. *Journal of the American Dental Association*, *154*(2), 122-129.

Buttell, F., Muldoon, J., ve Carney, M. (2005). An application of attachment theory to court-mandated batterers. *Journal of Family Violence*, *20*(4), 211-217.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık.

Chu, H. S., Tak, Y. R., ve Lee, H. (2020). Exploring psychosocial factors that influence smartphone dependency among Korean adolescents. *PLoS ONE*, *15*(5), e0232968.

Comrey, A. L., ve Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Lawrence Erlbaum.

Cross, S. E., ve Madson, L. (1997). Models of the self: Self-construals and gender. *Psychological Bulletin*, 122(1), 5-37.

Del Giudice, M. (2011). Sex differences in romantic attachment: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(2), 193-214.

Denckla, C. A., Bornstein, R. F., Mancini, A. D., ve Bonanno, G. A. (2015). Disambiguating dependency and attachment among conjugally bereaved adults. *Journal of Loss ve Trauma*, *20*(5), 468-483.

Dewi, R. K., ve Sumarni, S. (2023). Parenting style and family empowerment for children's growth and development: A systematic review. *Journal of Public Health in Africa*, *14*(s2), 2582.

Duschinsky, R. (2020). *Cornerstones of attachment research*. Oxford University Press.

Field, N. P. (2006). Unresolved grief and continuing bonds: An attachment perspective. *Death Studies*, 30(8), 739-756.

Fooladvand, M., Nadi, M. A., Abedi, A., ve Sajjadian, I. (2021). Parenting styles for children with oppositional defiant disorder: Scope review. *Journal of Education and Health Promotion*, *10*, 21.

Fowler, J. C., Brunnschweiler, B., Swales, S., ve Brock, J. (2005). Assessment of Rorschach dependency measures in female inpatients diagnosed with borderline personality disorder. *Journal of Personality Assessment*, *85*(2), 146-153.

George, D., ve Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference*. Allyn ve Bacon.

Gritti, E. S., Bornstein, R. F., ve Barbot, B. (2023). The smartphone as a significant other: interpersonal dependency and attachment in maladaptive smartphone and social networks use. *BMC Psychology*, *11*(1), Article 296.

Groh, A. M., Narayan, A. J., Bakermans-Kranenburg, M. J., Roisman, G. I., Vaughn, B. E., Fearon, R. M. P., ve van IJzendoorn, M. H. (2021). Attachment and developmental psychopathology. *Development and Psychopathology*, *33*(4), 1421-1459.

Guan, C. Y., Wang, J. Y., Zhang, L. Q., Xu, Z., Zhang, Y. Y., ve Jiang, B. N. (2025). A longitudinal network analysis of the relationship between love addiction, insecure attachment patterns, and interpersonal dependence. *BMC Psychology*, *13*(1), Article 330.

Haggerty, G., Bornstein, R. F., Khalid, M., Sharma, V., Riaz, U., Blanchard, M., Siefert, C. J., ve Sinclair, S. J. (2016). Construct validity of the Relationship Profile Test: Links with measures of psychopathology and adult attachment. *Journal of Personality Assessment*, *98*(1), 82-87.

Hampshire, C., Mahoney, B., ve Davis, S. K. (2022). Parenting styles and disordered eating among youths: A rapid scoping review. *Frontiers in Psychology*, *12*, 802567.

Hazan, C., ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, *52*(3), 511-524.

Huang, X. Q., Zhang, H. M., Li, M. C., Wang, J. A., Zhang, Y., ve Tao, R. (2010). Mental health, personality, and parental rearing styles of adolescents with Internet addiction disorder. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, *13*(4), 401-406.

Huprich, S. K., Macaluso, M., Baade, L., Zackula, R., Jackson, J., ve Kitchens, R. (2018). Malignant self-regard in clinical outpatient samples. *Psychiatry Research*, *266*, 253-261.

Huprich, S. K., Stepp, S. D., Graham, A., ve Johnson, L. (2004). Gender differences in dependency, separation, object relations and pathological eating behavior and attitudes. *Personality and Individual Differences*, *36*(4), 801-811.

Karantzas, G. C., Younan, R., ve Pilkington, P. D. (2023). The associations between early maladaptive schemas and adult attachment styles: A meta-analysis. *Clinical Psychology: Science and Practice*, *30*(1), 1-20.

Karasar, N. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (37. baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karunakaran, D., ve George, J. (2023). Parenting styles and its effect on children. *Innovational Journal of Nursing and Healthcare*, *9*(2), 17-19.

Kausar, R., ve Afaq, U. (2024). The effects of parenting styles on child development. *Jahan-e-Tahqeeq*, *7*(2), 856-866.

Kelly, J. B., ve Emery, R. E. (2003). Children's adjustment following divorce: Risk and resilience perspectives. *Family Relations*, 52(4), 352-362.

Kılıç, S. (2013). Örnekleme yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, *3*(1), 44-46.

Kins, E., Soenens, B., ve Beyers, W. (2012). Parental psychological control and dysfunctional separation-individuation: A tale of two different dynamics. *Journal of Adolescence*, *35*(5), 1099-1109.

Kline, R. B. (2009). *Becoming a behavioral science researcher*. New York: Guilford.

Kong, H., Xu, H. W., Deng, Y. J., Wang, X. F., ve Zhang, W. (2022). Effects of parenting mode on student adaptability: The mediating effect of irrational beliefs. *BMC Psychiatry*, *22*(1), 592.

Lanjekar, P. D., Joshi, S. H., Lanjekar, P. D., ve Wagh, V. (2022). The effect of parenting and the parent-child relationship on a child's cognitive development: A literature review. *Cureus*, *14*(10), e30574.

Le, K. P., ve Ashdown, B. K. (2021). Examining the reliability of various interpersonal acceptance-rejection theory (IPARTheory) measures in Vietnamese adolescents. *Journal of Genetic Psychology*, *182*(1), 1-17.

Leaper, C. (2015). Gender and social-cognitive development. In L. S. Liben ve U. Müller (Eds.), *Handbook of child psychology and developmental science: Cognitive processes* (pp. 806-853). Wiley.

Li, X. (2022). The influence of parenting styles on social-emotional competence of children. In A. Holl ve diğerleri. (Eds.), *ICHESS 2022, ASSEHR 720* (pp. 1065-1072). Atlantis Press.

Louis, J. P. (2022). The Young Parenting Inventory (YPI-R3), and the Baumrind, Maccoby and Martin Parenting Model: Finding Common Ground. *Children*, *9*(2), 159.

Louis, J. P., Louis, K. M., ve Lockwood, G. (2022). Development and validation of the Young Parenting Inventory (YPI-R3) for measuring past deviant and normal variations in parenting. *Children*, *9*(5), 706.

Luthar, S. S., ve Becker, B. E. (2002). Privileged but pressured? A study of affluent youth. *Child Development*, 73(5), 1593-1610.

Lutz, W. J., ve Hock, E. (1998). Factors that influence depressive symptoms in mothers of infants: An interpersonal perspective. *Psychology of Women Quarterly*, *22*(3), 499-503.

Lyons-Ruth, K., ve Jacobvitz, D. (2016). Attachment disorganization from infancy to adulthood: Neurobiological correlates, parenting contexts, and pathways to disorder. In J. Cassidy ve P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 667-695). Guilford Press.

MacBeth, A., Schwannauer, M., ve Gumley, A. (2008). The association between attachment style, social mentalities, and paranoid ideation: An analogue study. *Psychology and Psychotherapy-Theory Research and Practice, 81,* 79-93.

Main, M. (1996). Introduction to the special section on attachment and psychopathology: 2. Overview of the field of attachment. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *64*(2), 237-243.

Main, M., ve Solomon, J. (1986). Discovery of an insecure-disorganized/disoriented attachment pattern. In T. B. Brazelton ve M. W. Yogman (Eds.), *Affective development in infancy* (pp. 95-124). Ablex.

Martínez Besteiro, E., ve Julián Quintanilla, A. (2017). The relationship between parenting styles or parenting practices, and anxiety in childhood and adolescence: a systematic review. *Revista Española de Pedagogía*, *75*(267), 337-351.

Mattanah, J. F., Brooks, L. J., Brand, B. L., Quimby, J. L., ve Ayers, J. F. (2012). A social support intervention and academic achievement in college: Does perceived loneliness mediate the relationship? *Journal of College Counseling*, 15(1), 22-36.

McLoyd, V. C. (1998). Socioeconomic disadvantage and child development. *American Psychologist*, 53(2), 185-204.

Mikulincer, M., ve Shaver, P. R. (2019). Attachment orientations and emotion regulation. *Current Opinion in Psychology*, *25*, 6-10.

Mikulincer, M., ve Shaver, P. R. (2023). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change* (3rd ed.). Guilford Press.

Mongrain, M. (1998). Parental representations and support-seeking behaviors related to dependency and self-criticism. *Journal of Personality*, *66*(2), 151-173.

Niu, X., Li, J. Y., King, D. L., Rost, D. H., Wang, H. Z., ve Wang, J. L. (2023). The relationship between parenting styles and adolescent problematic Internet use: A three-level meta-analysis. *Journal of Behavioral Addictions*, *12*(3), 652-669.

Odenweller, K. G., Booth-Butterfield, M., ve Weber, K. (2014). Investigating helicopter parenting, family environments, and relational outcomes for millennials. *Communication Studies*, *65*(4), 407-425.

Okunlola, O., Gesinde, A., ve Odukoya, A. (2020). Parenting styles and self-esteem of adolescents: A systematic review. *Proceedings of INTCESS 2020- 7th International Conference on Education and Social Sciences*, 1341-1347.

Otani, K., Suzuki, A., Matsumoto, Y., Sadahiro, R., ve Enokido, M. (2014). Affectionless control by the same-sex parents increases dysfunctional attitudes about achievement. *Comprehensive Psychiatry*, *55*(6), 1411-1414.

Otani, K., Suzuki, A., Matsumoto, Y., Shibuya, N., Sadahiro, R., ve Enokido, M. (2013). Parental overprotection engenders dysfunctional attitudes about achievement and dependency in a gender-specific manner. *BMC Psychiatry*, *13*, 345.

Pinquart, M., ve Lauk, J. (2025). Associations of parenting styles with substance use in the offspring—A systematic review and meta-analysis. *Drug and Alcohol Review*, *44*(1), 133-143.

Rauh, C., ve Renée, L. (2023). How to measure parenting styles? *Review of Economics of the Household*, *21*(4), 1063-1081.

Repetti, R. L., Taylor, S. E., ve Seeman, T. E. (2002). Risky families: Family social environments and the mental and physical health of offspring. *Psychological Bulletin*, 128(2), 330-366.

Sanvictores, T., ve Mendez, M. D. (2022). Types of parenting styles and effects on children. In *StatPearls* [Internet]. StatPearls Publishing. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK568743/

Schiffrin, H. H., ve Liss, M. (2017). The effects of helicopter parenting on academic motivation. *Journal of Child and Family Studies*, 26(5), 1472-1480.

Senese, V. P., Miranda, M. C., Lansford, J. E., Bacchini, D., Nasti, C., ve Rohner, R. P. (2020). Psychological maladjustment mediates the relation between recollections of parental rejection in childhood and adults' fear of intimacy in Italy. *Journal of Social and Personal Relationships*, *37*(6), 1968-1990.

Sharifi, M., Fatehizade, M., Bahrami, F., Jazayeri, R. A., ve Etemadi, O. (2017). Sexual dynamics of married women with interpersonal dependency: A qualitative study on Iranian women. *Psychopathology*, *50*(4), 231-238.

Skutina, T. V., Yudina, Y. G., Korshunova, V. V., Kuzmin, D. N., ve Potapova, E. V. (2021). Characteristics that act in young people as psychological prerequisites to avoid psychological intimacy in relationships. *Revista de la Universidad del Zulia*, *12*(35), 446-465.

Soenens, B., Vansteenkiste, M., ve Luyten, P. (2010). Toward a domain-specific approach to the study of parental psychological control: Distinguishing between dependency-oriented and achievement-oriented psychological control. *Journal of Personality*, *78*(1), 217-256.

Soygüt, G., Çakır, Z., ve Karaosmanoğlu, A. (2008). Ebeveynlik biçimlerinin değerlendirilmesi: Young ebeveynlik ölçeğinin psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, *11*(22), 17-30.

Spiel, S., Szymanski, K., ve Bornstein, R. (2023). Intergenerational trauma, dependency, and detachment. *Journal of Nervous and Mental Disease*, *211*(9), 679-685.

Sroufe, L. A., Egeland, B., Carlson, E. A., ve Collins, W. A. (2005). *The development of the person: The Minnesota study of risk and adaptation from birth to adulthood*. Guilford Press.

Sümer, N. (2006). Yetiskin baglanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karsilastirilmasi. *Türk Psikoloji Dergisi*, *21*(57), 1-22.

Thompson, R. A. (2021). Attachment theory and research: Precis and prospect. In P. K. Kerig, M. S. Schulz, ve S. T. Hauser (Eds.), *Adolescence and beyond: Family processes and development* (pp. 15-35). Oxford University Press.

Ulusoy, Y. (2010). *Kişiler Arası Bağımlılık Ölçeği'nin (Interpersonal Dependency Inventory) uyarlama çalışması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Vega-Díaz, M., González-García, H., ve de Labra, C. (2023). Influence of parental involvement and parenting styles in children's active lifestyle: a systematic review. *PeerJ*, *11*, e16668.

Víllora, B., Navarro, R., ve Yubero, S. (2021). The role of social-interpersonal and cognitive-individual factors in cyber dating victimization and perpetration: Comparing the direct, control, and combined forms of abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, *36*(17-18), 8559-8584.

West, M., Rose, M. S., ve Sheldon, A. (1993). Anxious attachment as a determinant of adult psychopathology. *Journal of Nervous and Mental Disease*, *181*(7), 422-427.

Wigman, S. A., Graham-Kevan, N., ve Archer, J. (2008). Investigating sub-groups of harassers: The roles of attachment, dependency, jealousy and aggression. *Journal of Family Violence*, *23*(7), 557-568.

Yaffe, Y. (2020). Systematic review of the differences between mothers and fathers in parenting styles and practices. *Current Psychology*, 1-18.

Yárnoz-Yaben, S. (2010). Attachment style and adjustment to divorce. *Spanish Journal of Psychology*, *13*(1), 210-219.

Zhen, R., Li, L., Liu, X. W., ve Zhou, X. (2020). Negative life events, depression, and mobile phone dependency among left-behind adolescents in rural China: An interpersonal perspective. *Children and Youth Services Review*, *109*, 104688.

EKLER

Ek 1: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Kent Üniversitesi Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Büşra Tuğçe Özdamar tarafından Dr. Öğr. Üyesi Rukiye Köroğlu danışmanlığında yürütülen 'Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası Bağımlılık Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi' konulu tez çalışmasıdır. Bu araştırmaya tamamen kendi iradenizle, herhangi bir zorlama veya mecburiyet olmadan gönüllü olarak katılımınız esastır. Lütfen aşağıdaki bilgileri okuyunuz ve katılmaya karar vermeden önce anlamadığınız herhangi bir husus varsa çekinmeden sorunuz.

Bu çalışmanın amacı algılanan ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Sizden istenilen sosyo-demografik bilgi formundaki soruları yanıtlamanız ve verilen anketlerdeki cümleleri dikkatlice okuyup size en uygun, sizi en iyi yansıtan seçeneği işaretlemenizdir. Çalışmada doğru ya da yanlış cevap yoktur. Yaklaşık 20-25 dakikanızı alacaktır. Bu çalışmayla bağlantılı olarak elde edilen veriler sadece araştırma kapsamında kullanılacaktır. Verilen yanıtlar herhangi bir şekilde üçüncü kişilerle, hiçbir kurum veya kuruluşla paylaşılmayacak, uygulayıcı tarafından gizli tutulacaktır. Bu araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz varsa lütfen araştırmacı ile iletişime geçiniz.

Çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katıldığımı ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum. ( )

Ek 2: Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Lütfen aşağıda istenilen bilgileri yazınız ve seçenekli sorularda size uygun olan seçeneğin yanındaki ( ) ile gösterilen alana X işareti koyarak belirtiniz.

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:
Kadın ( )
Erkek ( )
Belirtmek istemiyorum ( )

Eğitiminiz:
Okur-yazar ( )
İlkokul mezunu ( )
Ortaokul mezunu ( )
Lise mezunu ( )
Üniversite öğrencisi ( )
Üniversite mezunu ( )
Yüksek lisans öğrencisi ( )
Yüksek lisans ve üstü mezunu ( )

Medeni durumunuz:
Bekar ( )
Hayatımda biri var ( )
Evli ( )
Boşanmış ( )
Eşi vefat etmiş ( )

Aylık Geliriniz:

Annenizin eğitim durumu:
Okur- yazar değil ( )
Okur- yazar ( )
İlkokul mezunu ( )
Ortaokul mezunu ( )
Lise mezunu ( )
Üniversite mezunu ( )
Yüksek lisans ve üstü mezunu ( )

Babanızın eğitim durumu:
Okur- yazar değil ( )
Okur- yazar ( )
İlkokul mezunu ( )
Ortaokul mezunu ( )
Lise mezunu ( )
Üniversite mezunu ( )
Yüksek lisans ve üstü mezunu ( )

Sizi anne ve/veya babanız mı büyüttü?
( ) Evet
( ) Hayır

Hayır ise sizi kim büyüttü: ….

Anne ve babanız:
Birlikte ( )
Boşanmış ( )
Boşanmadı ama ayrı yaşıyorlar ( )
Hayatta değil(ler)

Anneniz hayatta mı?
Evet ( )
Hayır ( )

Babanız hayatta mı?
Evet ( )
Hayır ( )

Şimdi ya da önceden herhangi bir psikiyatrik/ psikolojik tedavi gördünüz mü?
Evet ( )
Hayır ( )
Evet ise rahatsızlığın ismini belirtiniz: …….

Ailenizde psikiyatrik rahatsızlığı olan var mı?
Var ( )
Yok ( )
Var ise ismini belirtiniz: …….

Ek 3: Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ)

Aşağıda anne ve babanızı tarif etmekte kullanabileceğiniz tanımlamalar verilmiştir. Lütfen her tanımlamayı dikkatle okuyun ve ebeveynlerinize ne kadar uyduğuna karar verin. 1 ile 6 arasında, çocukluğunuz sırasında annenizi ve babanızı tanımlayan en yüksek dereceyi seçin. Eğer sizi anne veya babanız yerine başka insanlar büyüttü ise onları da aynı şekilde derecelendirin. Eğer anne veya babanızdan biri hiç olmadı ise o sütunu boş bırakın.

1 - Tamamı ile yanlış
2 - Çoğunlukla yanlış
3 - Uyan tarafı daha fazla
4 - Orta derecede doğru
5 - Çoğunlukla doğru
6 - Ona tamamı ile uyuyor

	Anne	**Baba**
1.	____	____ Beni sevdi ve bana özel birisi gibi davrandı.
2.	____	____ Bana vaktini ayırdı ve özen gösterdi.
3.	____	____ Bana yol gösterdi ve olumlu yönlendirdi.
4.	____	____ Beni dinledi, anladı ve duygularımızı karşılıklı paylaştık.
5.	____	____ Bana karşı sıcaktı ve fiziksel olarak şefkatliydi.
6.	____	____ Ben çocukken öldü veya evi terk etti.
7.	____	____ Dengesizdi, ne yapacağı belli olmazdı veya alkolikti.
8.	____	____ Kardeş (ler)imi bana tercih etti.
9.	____	____ Uzun süreler boyunca beni terk etti veya yalnız bıraktı.
10.	____	____ Bana yalan söyledi, beni kandırdı veya bana ihanet etti.
11.	____	____ Beni dövdü, duygusal veya cinsel olarak taciz etti.
12.	____	____ Beni kendi amaçları için kullandı.
13.	____	____ İnsanların canını yakmaktan hoşlanırdı.
14.	____	____ Bir yerimi inciteceğim diye çok endişelenirdi.
15.	____	____ Hasta olacağım diye çok endişelenirdi.
16.	____	____ Evhamlı veya fobik/korkak bir insandı.
17.	____	____ Beni aşırı korurdu.
18.	____	____ Kendi kararlarıma veya yargılarıma güvenememe neden oldu
19.	____	____ İşleri kendi başıma yapmama fırsat vermeden çoğu işimi o yaptı.
20.	____	____ Bana hep daha çocukmuşum gibi davrandı.
21.	____	____ Beni çok eleştirirdi.
22.	____	____ Bana kendimi sevilmeye layık olmayan veya dışlanmış bir gibi hissettirdi.

23. ____ ____ Bana hep bende yanlış bir şey varmış gibi davrandı

24. ____ ____ Önemli konularda kendimden utanmama neden oldu.

25. ____ ____ Okulda başarılı olmam için gereken disiplini bana kazandırmadı.

26. ____ ____ Bana salakmışım veya beceriksizmişim gibi davrandı.

27. ____ ____ Başarılı olmamı gerçekten istemedi.

28. ____ ____ Hayatta başarısız olacağıma inandı.

29. ____ ___ Benim fikrim veya isteklerim önemsizmiş gibi davrandı.

30. ____ ____ Benim ihtiyaçlarımı gözetmeden kendisi ne isterse onu yaptı.

31. ____ _____ Hayatımı o kadar çok kontrol altında tuttu ki çok az seçme özgürlüğüm oldu.

32. ____ ____ Her şey onun kurallarına uymalıydı.

33. ____ ____ Aile için kendi isteklerini feda etti.

34. ____ ____ Günlük sorumluluklarının pek çoğunu yerine getiremiyordu ve ben her zaman kendi payıma düşenden fazlasını yapmak zorunda kaldım.

35. ____ ____ Hep mutsuzdu; destek ve anlayış için hep bana dayandı.

36. ____ ____ Bana güçlü olduğumu ve diğer insanlara yardım etmem gerektiğini hissettirdi.

37. ____ ____ Kendisinden beklentisi hep çok yüksekti ve bunlar için kendini çok zorlardı.

38. ____ ____ Benden her zaman en iyisini yapmamı bekledi.

39. ____ _____ Pek çok alanda mükemmeliyetçiydi; ona göre her şey olması gerektiği gibi olmalıydı.

40. ____ ____ Yaptığım hiçbir şeyin yeterli olmadığını hissetmeme sebep oldu.

41. ____ ____ Neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkında kesin ve katı kuralları vardı.

42. ____ ____ Eğer işler düzgün ve yeterince hızlı yapılmazsa sabırsızlanırdı.

43. ____ ____ İşlerin tam ve iyi olarak yapılmasına, eğlenme veya dinlenmekten daha fazla önem verdi.

44. ____ ____ Beni pek çok konuda şımarttı veya aşırı hoşgörülü davrandı

45. ____ ____ Diğer insanlardan daha önemli ve daha iyi olduğumu hissettirdi.

46. ____ ____ Çok talepkardı; her şeyin onun istediği gibi olmasını isterdi.

47. ____ ____ Diğer insanlara karşı sorumluluklarımın olduğunu bana öğretmedi.

48. ____ ____ Bana çok az disiplin veya terbiye verdi.

49. ____ ____ Bana çok az kural koydu veya sorumluluk verdi.

50. ____ ____ Aşırı sinirlenmeme veya kontrolümü kaybetmeme izin verirdi.

51. ____ ____ Disiplinsiz bir insandı.

52. ____ ____ Birbirimizi çok iyi anlayacak kadar yakındık.

53. ____ ____ Ondan tam olarak ayrı bir birey olduğumu hissedemedim veya bireyselliğimi yeterince yaşayamadım.

54. ____ ____ Onun çok güçlü bir insan olmasından dolayı büyürken kendi yönümü belirleyemiyordum.

55. _____ İçimizden birinin uzağa gitmesi durumunda, birbirimizi üzebileceğimizi hissederdim.

56. ____ ____ Ailemizin ekonomik sorunları ile ilgili çok endişeli idi.

57. ____ ____ Küçük bir hata bile yapsam kötü sonuçların ortaya çıkacağını hissettirirdi.

58. ____ ____ Kötümser bir bakışı açısı vardı, hep en kötüsünü beklerdi.

59. ____ ____ Hayatın kötü yanları veya kötü giden şeyler üzerine odaklanırdı.

60. ____ ____ Her şey onun kontrolü altında olmalıydı.

61. ____ ____ Duygularını ifade etmekten rahatsız olurdu.

62. ____ ____ Hep düzenli ve tertipliydi; değişiklik yerine bilineni tercih ederdi.

63. ____ ____ Kızgınlığını çok nadir belli ederdi.

64. ____ ____ Kapalı birisiydi; duygularını çok nadir açardı.

65. ____ ____ Yanlış bir şey yaptığımda kızardı veya sert bir şekilde eleştirdiği olurdu.

66. ____ ____ Yanlış bir şey yaptığımda beni cezalandırdığı olurdu.

67. ____ ____ Yanlış yaptığımda bana aptal veya salak gibi kelimelerle hitap ettiği olurdu.

68. ____ ____ İşler kötü gittiğinde başkalarını suçlardı.

69. ____ ____ Sosyal statü ve görünüme önem verirdi.

70. ____ ____ Başarı ve rekabete çok önem verirdi.

71. ____ ____ Başkalarının gözünde benim davranışlarımın onu ne duruma düşüreceği ile çok ilgiliydi.

72. ____ ____ Başarılı olduğum zaman beni daha çok sever veya bana daha çok özen gösterirdi.

Ek 4: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-II)

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla İlgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer halihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğunuzu varsayarak cevaplandırınız.

MADDELER	Tamamen Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği duygusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak bana zor gelir.	1	2	3	4	5	6	7
7.Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsediğim kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım	1	2	3	4	5	6	7
8. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7

10. Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem	1	2	3	4	5	6	7
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
14. Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım	1	2	3	4	5	6	7
16. Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
17. Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5	6	7
18. Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5	6	7
19. Romantik ilişkide olduğum kişi kendime olan güvenimi sarsar.	1	2	3	4	5	6	7
20. Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5	6	7
21. Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
22. Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
23. Birlikte olduğum kişinin, bana istediğim kadar yakın olmadığını düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
24. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
25. Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7

27. Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
28. Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
29. Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıkça, benden hoşlanmayacağından korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
30. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
31. Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelendirir.	1	2	3	4	5	6	7
32. Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
33. Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
34. Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
35. Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda fark eder.	1	2	3	4	5	6	7
36. Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5	6	7

Ek 5: Kişilerarası Bağımlılık Ölçeği (KBÖ)

Lütfen aşağıda yer alan her bir ifadeyi dikkatlice okuyunuz ve sizin tutum ve davranışlarınıza uygun olup olmadığına karar verin. Sizden istenen her bir ifadenin karşısına Tamamen uygun, Oldukça uygun, Biraz uygun, Hiç uygun değil şeklindeki derecelendirmeleri dikkate alıp (X) kullanarak yanıtınızı vermenizdir. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayanız.

	Hiç uygun değil	Biraz uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
1.Kendimle baş başa kalmayı tercih ederim.				
2.Yaptığım işin takdir edileceğini bildiğim zaman, elimden gelenin en iyisini yaparım				
3.Hasta olduğum zaman, üstüme titrenilmesine tahammül edemem.				
4.Lider olmaktansa geri plandaki kişi olmayı tercih ederim.				
5.İnanıyorum ki; insanlar istedikleri takdirde benim için daha fazlasını yapabilirler.				
6.Çocukken ailemi memnun etmek benim için çok önemliydi.				
7.Kendimi iyi hissetmek için başkalarına ihtiyaç duymam.				
8.Önemsediğim biri tarafından beğenilmemek bana acı verir.				
9.Hayatta karşılaşacağım kişisel problemlerimin çoğuyla başa çıkmada kendime güvenirim.				
10.Yalnızca kendimi memnun etmek isterim.				
11.Yakın bir arkadaşımı kaybetme düşüncesi beni korkutur.				
12.Başkalarının fikirlerini çabuk kabul ederim.				
13.Başkasının yardımı olmadan kendi başımın çaresine bakabilirim.				
14.Özel bir arkadaşım olmazsa, kendimi yolumu kaybetmiş biri gibi hissederim.				
15.Yaptığım hatayı başkası fark ederse çok üzülürüm.				
16.İnsanların bana sempatik görünmeye çalışmalarından nefret ederim.				
17.Başkalarından beklediğimi elde edemediğim zaman hemen moralim bozulur.				
18.Bir tartışmada kolay pes ederim.				
19.İnsanlardan çok fazla bir şey beklemem.				
20.Hayatımda benim için özel olan biri olmalı.				
21.Bir partiye (sosyal eğlence ortamı) gittiğim zaman, diğer				

insanlar tarafından beğenilirim.				
22.Kontrolün başka birinin elinde olduğunu bildiğim zaman kendimi daha iyi hissederim.				
23.Hasta olduğum zaman, arkadaşlarımın beni yalnız bırakmalarını tercih ederim.				
24.Beni, insanların iyi bir iş yaptığımı söylemelerinden daha mutlu edecek başka bir şey yoktur.				
25.Benim için önemli olan bir şeyi başarmak adına, başkalarının duygularını göz ardı etmeye hazırım.				
26.Beni diğer insanlardan üstün tutan birine ihtiyaç duyarım.				
27.Sosyal ortamlarda çok çekingen davranırım.				
28.Hiç kimseye ihtiyacım yok.				
29.Kendi kendime aldığım kararların çoğunda sorun yaşadım.				
30.Sevdiğim bir kişi beklediğim süre içinde gelmezse, aklıma en kötü olasılıklar gelir.				
31. İşler ters gitse bile, arkadaşlarımdan yardım almadan var olan durumla baş edebilirim.				
32.Başkalarından beklentilerim çoktur.				
33.Tek başıma kendime kıyafet satın alamam.				
34.Yalnız kalmayı tercih ederim.				
35.İnsanlardan umduğumu bulamıyorum.				
36.Bütün insanlar bana karşı gelse bile, yanımda sevdiğim kişi olduğu sürece yoluma devam edebilirim.				
37.İnsanlar tarafından hayal kırıklığına uğratılma riskini göze alamadığım için onlardan uzak dururum.				
38.Başkalarının benim hakkımdaki düşünceleri, benim duygularımı etkilemez.				
39.İnsanların çoğunun beni nasıl kolayca incittiklerinin farkında olmadıklarını düşünüyorum.				
40.Kendi kararlarıma çok güvenirim.				
41.Desteğine ve sevgisine çok ihtiyaç duyduğum insanları kaybetmekten her zaman çok korkarım.				
42. İyi bir liderde olması gereken özellikler bende yok.				
43.Sevdiğim biri tarafından terk edilirsem, kendimi çaresiz hissederim.				
44.Başkalarının ne söylediği beni rahatsız etmez.				

ÖZ GEÇMİŞ

Büşra Tuğçe Özdamar, İstanbul Medipol Üniversitesi Psikoloji (İngilizce) Bölümü'nden 2020 yılında mezun olmuştur. Lisans eğitimi sırasında, İstanbul Göztepe Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Şeyhülislam Hayri Efendi İlkokulu, Özel Bambu Anaokulu, Atlas Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği, Dilek Sabancı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Algı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nde stajlarını tamamlamıştır. Lisans mezuniyetinin ardından, 2022 yılında Özel Mutlu Dünyam Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nde psikolog olarak görev almıştır. Buradaki çalışma hayatı sona erdikten sonra İstanbul Kent Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı'na başlamış olup eğitimine halen devam etmektedir. Yüksek lisans öğrenciliği sürecinde, 2023 Kahramanmaraş merkezli depremin sonrasında Türk Psikologlar Derneği ve DEPSDA ile Hatay ve Adıyaman sahalarında gönüllü psikolog olarak çalışmıştır. Şubat 2025'ten itibaren "Benimle Oynar Mısın?" projesinde psikolog olarak görev yapmaktadır.